דער פרשה קוואל

צוזאמען גענומען
פון די שמועסן פון

מורינו הגה"צ
רבי אברהם אלימלך
בידרמן שליט"א

סוכות

מכון
באר האמונה

בס"ד

דער פרשה קוואל

פאר קאמענטארן און הערות:
mail@derparshakval.com
718.484.8136

פאר גרעסערע באשטעלונגען (USA)
Wholesale@BeerEmunah.com

באקומט די גליונות וועכנטליך אין אייער אימעיל בחינם

זיך איינצושרייבן

לשה"ק
באר הפרשה
subscribe+subscribe@beerhaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
yiddish+subscribe@derparshakval.com

ענגליש
Torah Wellsprings
Torah+subscribe@torahwellsprings.com

היספאניש
Manantiales de la Torá
info+subscribe@manantialesdelatora.com

פראנצויזיש
Au Puits de La Paracha
info+subscribe@aupuitsdelaparacha.com

איטאליעניש
Le Sorgenti della Torah
info+subscribe@lesorgentidellatorah.com

רוסיש
Колодец Торы
info+subscribe@kolodetztory.com

ארה"ב: Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה

2025 © כל הזכויות שמורות להמכון

עס איז נישט ערלויבט איבערצודריקן אויף קיין שום צורה ואופן, אויף צו פארקויפן אדער פארשפרייטן פאר אייגענע אינטערעסן אן שריפטליכע ערלויבעניש פון די מכון

אינהאלט

חג הסוכות

מחיל אל חיל - די טעג צווישן יום כיפור און סוכות זענען הייליג און לויטער...... ה
הלוי והגר והיתום והאלמנה - הכנה צום יום טוב דורך צדקה וחסד .... י
צא מדירת קבע - קוק ארויף און פארשטיי אַז דער אויבערשטער טוט אַלעס......יח
זמן שמחתינו - די מצוה פון 'ושמחת בחגך', דייקא אין יום טוב סוכות ....כז
ולקחתם 'לכם' - זיך נעמען צו עבודת השם, מיט התחדשות............. לד
צילא דמהימנותא - השראת השכינה אויף דער וואָס זיצט אין די סוכה .... לט
וסוכה תהיה - די סגולות פון מצות סוכה......................... מד

הושענא רבא

ביום הושענא יחתמון - זוכה זיין צו אַ גוט קוויטל.................... מח
אבינו אתה - טאַטע! איך האָב נישט אויף וועמען זיך אָנצוהאַלטן נאָר אויף דיר...נב
והושיענו אלוקי ישענו - די גרויסקייט און סגולות פון די ערבות .... נט

שמיני עצרת ושמחת תורה

עכבו יום אחד - די געוואַל'דיגע נאָנטקייט צום באשעפער אין שמנ"ע.......... סב
ענגו ביום קראנו - שמנ"ע און שמח"ת זענען מסוגל אָנצונעמען אַלע תפילות .... סד
שישו ושמחו בשמחת תורה - די סגולה פון שמחה ביי די הקפות ....סז

סדר ועימוד: **א.י.ש. אשדוד** shwrtz@bezeqint.net

וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן וְגוֹ' (ויקרא כג, מ). און עטס זאלטס נעמען צו אייך אינעם ערשטן טאג א 'פרי עץ הדר' (אתרוג) וְגוֹ'. **וְאִיתָא בַּגְּמָרָא** (תנחומא אמור פכ"ב) **וְכִי רִאשׁוֹן הוּא** און די מדרש פרעגט אויף די פסוק וואס זאגט וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן איז עס דען די ערשטע טאג, **וַהֲלֹא חֲמִשָּׁה עָשָׂר הוּא** ס'איז דאך די פופצענטע טאג, **אֶלָּא רִאשׁוֹן לְחֶשְׁבּוֹן עֲוֹנוֹת** נאר ענטפערט די מדרש - די פסוק מיינט צו זאגן די ערשטע טאג פון די חשבון פון די זינד.

וְנִרְאֶה לוֹמַר עַל דֶּרֶךְ זֶה און ס'געפעלט מיר צו זאגן אויף די וועג, **דְּהִנֵּה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם בִּשְׁלֵימוּת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הֶעָבָר** אונז ווייסן אז כנסת ישראל האט מקבל געווען אויף זיך 'עול מלכות שמים' אינגאנצן אין די פארגאנגענע ראש השנה, **וְהָיוּ אוֹמְרִים הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט** און זיי האבן כסדר געזאגט ביי שמונה עשרה הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ און הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט. **אֲבָל אוּמּוֹת הָעוֹלָם לֹא קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה** אבער די גויאישע פעלקער האבן נישט מקבל געווען אויף זיך 'עול מלכות שמים' אין ראש השנה, **וּצְרִיכִים כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְהַכְנִיס בְּחִינַת כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ בְּכָל הַנִּבְרָאִים אֲפִילּוּ בְּאוּמּוֹת הָעוֹלָם** און די יודן דארפן אריינברענגען די בחינה פון דער אייבערשטנ'ס כבוד אפילו צווישן די גויים.

וְזֶה הוּא בְּחַג הַסּוּכּוֹת עַל יְדֵי הַקְרָבַת שִׁבְעִים פָּרִים מַשְׁפִּיעִים בְּחִינַת כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ בְּכָל הַשִּׁבְעִים אוּמּוֹת און דאס טוט מען אין די יום טוב סוכות דורך דאס וואס אונז זענען מקריב די 70 אקסן זענען אונז משפיע אוון ברענגען אריין ביי די 70 פעלקער די בחינה פון 'כבוד מלכותו' (אז זיי זאלן אנערקענען דעם אייבערשטנ'ס כבוד). **וְזֶהוּ 'וּלְקַחְתֶּם לָכֶם'** און דאס איז וואס די פסוק זאגט וּלְקַחְתֶּם 'און עטס זאלטס נעמען' - לָכֶם פאר אייך, **אוֹתִיּוֹת מֶלֶךְ** וואס די אותיות לָכֶם איז די אותיות מֶלֶךְ, **פֵּירוּשׁ שֶׁתִּקְחוּ בְּחִינַת מֶלֶךְ** דאס מיינט צו זאגן אז עטס זאלטס נעמען צו אייך די בחינה פון מלך, **הַיְינוּ שֶׁתְּקַבְּלוּ עֲלֵיכֶם עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל סוּכּוֹת** דאס מיינט אז עטס זאלטס נעמען אויף אייך די בחינה פון עול מלכות שמים אינעם ערשטן טאג פון סוכות.

וּפָרִיךְ הַגְּמָרָא וְכִי יוֹם רִאשׁוֹן הוּא לְקַבָּלַת עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם און אויף דעם פרעגט די גמרא איז עס דען די ערשטע טאג פון קבלת עול מלכות שמים, **וַהֲלֹא חֲמִשָּׁה עָשָׂר הוּא לְקַבָּלַת עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם** ס'איז דאך די פופצענע טאג פון קבלת עול מלכות שמים, **שֶׁכְּבָר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה קִבְּלוּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהֶם עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם** ווייל אין ראש השנה האבן שוין כנסת ישראל מקבל געווען אויף זיך די עול מלכות שמים. **וְתֵירֵץ הַגְּמָרָא** און די גמרא ענטפערט, **שֶׁבֶּאֱמֶת אֵצֶל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל הוּא חֲמִשָּׁה עָשָׂר** אז אין אמת'ן אריין איז עס די פופצענטן טאג ביי די יודן, **רַק שֶׁאֵצֶל אוּמּוֹת הָעוֹלָם הוּא יוֹם רִאשׁוֹן** נאר ביי די גוים איז עס די ערשטע טאג, **שֶׁהֵם לֹא קִבְּלוּ עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה** ווייל זיי האבן נישט מקבל געווען אויף זיך עול מלכות שמים אין ראש השנה.

וְזֶהוּ רִאשׁוֹן לְחֶשְׁבּוֹן עֲוֹנוֹת און דאס איז וואס די מדרש רופט אן די טאג אלס די ערשטע טאג פון רעכנען די עבירות, **לְאוֹתָן שֶׁמְּחַשְּׁבִים עֲוֹנוֹתֵיהֶן** דאס מיינט די ערשטע טאג צו די גוים וואס דער באשעפער רעכנט זייערע זינד. **שֶׁאֵצֶל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מֵרוֹב אַהֲבָתָם יִתְבָּרֵךְ לָהֶם אֵינוֹ מְחַשֵּׁב לָהֶם עֲוֹנוֹת** ווייל פאר כנסת ישראל טוט השי"ת צוליב זיין גרויסע ליבשאפט צו זיי נישט רעכענען זייערע עבירות.

וְזֶהוּ 'וּלְקַחְתֶּם לָכֶם' און דאס איז וואס די פסוק זאגט און עטס זאלטס נעמען לָכֶם (צו אייך), בְּחִינַת **מֶלֶךְ** וואס די אותיות לָכֶם איז די אותיות מלך, **הַיְינוּ שֶׁתִּקְחוּ בְּחִינַת מַלְכוּת** דאס מיינט עטס זאלטס נעמען די בחינה פון 'מלכות', **'בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן'** די פסוק זאגט 'אין די ערשטע טאג' וואס דאס מיינט צו די וואס האלטן נאך ביי די ערשטע טאג און האבן נאכנישט מקבל געווען אויף זיך עול מלכות שמים, **וְתַשְׁפִּיעוּ לְשִׁבְעִים אוּמּוֹת** און עטס זאלטס עס משפיע זיין פאר די גויאישע פעלקער, **וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ** און דעמאלסט וועט דער אייבישטער זיין א קעניג טויף די גאנצע וועלט - וואס זאל מקויים ווערן שנעל אין אונזערע טעג. **כֵּן יְהִי רָצוֹן אָמֵן.** (דרושים לסוכות)

חג הסוכות

מחיל אל חיל - די טעג צווישן יום כיפור און סוכות זענען הייליג און לויטער

אין די טעג צווישן יום כיפור און סוכות, שטייען מיר אין גאר א דערהויבענע מדרגה, נאָך דעם ווי מיר האָבן אין דעם הייליגן טאָג פון יום כיפור, זוכה געווען צו אַ טהרה פון הימל, מיט אַ מחילה און כפרה[א].

א. דער טאָג צומאָרגענס נאָך יום כיפור, ווערט אָנגערופן **'גאָט'ס נאָמען'**. ברענגט דער ביטשאָטשער רב זי"ע ('אשל אברהם', סי' תרכד) אין נאָמען פון דעם בעל שם טוב הקדוש זי"ע אַ טעם פאַרוואָס עס ווערט גערופן אַזוי, ווייל אין די עשרת ימי תשובה פירט מען אויס די ברכה פון 'אתה קדוש' מיט די ווערטער '**המלך** הקדוש', און נאָך יום כיפור גייט מען צוריק צום געוועגליכן סדר, און מ'פירט אויס '**הא-ל** הקדוש'. קומט אויס, אַז דער סיום פון די ברכה איז מיט דעם נאָמען פונעם אויבערשטען. צוליב דעם ווערט דער טאָג גערופן 'גאָט'ס נאָמען'.

דער פריערדיגער בעלזער רב הרה"ק מהרי"ד זי"ע האָט געזאָגט אַ טעם פאַרוואָס עס ווערט גערופן 'גאָט'ס נאָמען', ווייל אין דער צייט ווען דער בית המקדש איז געשטאַנען, האָבן די אידן זוכה געווען יעדעס יאָר יום כיפור צו הערן דעם שם המפורש אַרויסקומען פונעם מויל פונעם כהן גדול בקדושה וטהרה, און דער ירושלמי זאָגט (יומא פ"ג, ה"ז) אַז עס האָט פאַסירט אַ נס, אַז מוצאי יום כיפור האָבן די אידן פאַרגעסן ווי אַזוי מ'זאָגט אַרויס דעם שם [ווייל די גמרא זאָגט (קידושין עא.) אַז דעם אויבערשטען'ס נאָמען ווערט איבערגעגעבן נאָר פאַר יחידי סגולה], און דאָס האָט גורם געווען אַז איינער האָט געפרעגט דעם אַנדערן, **'וואָס איז גאָט'ס נאָמען'**... ווייל יעדער איינער האָט זיך פרובירט דערמאָנען ווי אַזוי דער שם המפורש איז אַרויסגעזאָגט געוואָרן דורך דעם כהן גדול אין יום כיפור, וועגן דעם ווערט דער טאָג גערופן, 'גאָט'ס נאָמען'.

אא"ז הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע האָט געזאָגט אַ טעם פאַרוואָס עס ווערט גערופן 'גאָט'ס נאָמען', מיט אַ מעשה שהיה ביי זיין זיידן, הרה"ק רבי דוד'ל לעלוב'ער זי"ע, אַז ער האָט אַמאָל געזעהן ווי אַ מלמד לערנט חומש מיט איינעם פון זיינע תלמידים, און ווען ער איז אָנגעקומען צום דעם אויבערשטען'ס נאָמען

די גמרא זאָגט (שבת קיט:) אַז די וועלט שטייט אין זכות פון לימוד התורה און תפילה פון די תינוקות של בית רבן, ווייל ס'איז נישט גלייך 'הבל פיהם שאין בו חטא' (די תורה און תפילה פון איינעם וואָס האָט נישט קיין עבירות), צו 'הבל פיהם שיש בו חטא', און די תינוקות של בית רבן זענען דאָך ריין פון עבירות.

זאָגט דער קאָזשיגלובער רב ז"ל, הגאון רבי ארי' צבי פראָמער זצ"ל הי"ד, ('ארץ צבי', לחג הסוכות) אַז אין די יעצטיגע טעג צווישן יום כיפור און סוכות, האָבן אַלע אידן אַט די מעלה פון 'הבל שאין בו חטא', ווייל אין יום כיפור זענען דאָך אַלע אידן גערייניגט געוואָרן פון זייערע חטאים און פגמים, און יעדער איד ווערט

(וואָס איז געדרוקט אין חומש מיט צוויי יודי"ן), האָט ער איהם געזאָגט אַז צוליב די גרויסע קדושה פון דעם שם, שרייבט מען נישט אַרויס דעם שם אַזוי ווי עס דאַרף ווערן געשריבן, נאָר אנשטאט דעם שרייבט מען צוויי יודי"ן איינע לעבן דעם אַנדערן. דאָס איז אַ סימן פאַר דעם וואָס קוקט אַריין אין חומש, אַז דאָ דערמאנט מען דעם אויבערשטען'ס נאָמען.

דאָס קינד האָט אנגענומען דעם הסבר פונעם מלמד. שפּעטער, אָבער, ווען מ'האָט געלערנט ווייטער, האָט דאָס יונגל געזעהן אַז ביים סוף פונעם פסוק, זענען דאָ צוויי נקודות, און דער מלמד זאָגט נישט אַז דאָס איז דעם אויבערשטען'ס נאָמען, און ער האָט זיך געוואונדערט דערויף. האָט דער מלמד איהם ערקלערט, אַז דעם אויבערשטען'ס הייליגער 'שם', איז נאָר ווען די צוויי אותיות זענען איינער **לעבן** דעם צווייטן, אָבער ווען זיי שטייען איינער **העכער** פונעם אַנדערן, איז נישט נאָר וואָס עס איז נישט דעם אויבערשטען'ס נאָמען, נאָר עס איז אַ 'הפסק' צווישן איין פסוק און דעם אַנדערן...

פון דעם האָט הרה"ק רבי דוד'ל לעלוב'ער זי"ע אַראָפּגעלערנט בדרך מוסר, אַז ווען צוויי אידן (וואָס זענען מרומז אין די צוויי אותיות יו"ד) שטייען איינער ביי דער זייט פון צווייטן - מיט ליבשאַפט, באהבה ואחוה ושלום וריעות - רוהט די שכינה צווישן זיי, אָבער אויב איינער האַלט זיך העכער פון דעם אַנדערן, ווערן די נקודות אַ 'סוף פסוק', ווייל עס איז אַזוי ווי מ'פאַרטרייבט די שכינה ח"ו פון צו רוהען דאָרט.

לויט דעם, האָט אא"ז הרה"ק הרמ"מ מלעלוב זי"ע געזאָגט, אַז צומאָרגענס פון יום כיפור, ווען אַלע אידן שטייען אויף איין מדריגה, קיינער איז נישט העכער פון אַנדערן, ווייל אַלע זענען דאָך געוואָרן ריין פון עבירות אין יום כיפור, ווערט דער טאָג אָנגערופן 'גאָט'ס נאָמען', ווייל דער שם שמים איז חל אויף זיי, וויבאַלד זיי האַלטן זיך אַלע באחדות.

יעצט גערעכנט אַזוי ווי אַ ניי-געבוירן קינד, וואָס האָט נאָך קיינמאָל נישט געזינדיגט.

און נאָך מער, יעצט איז די מעלה פון אידן נאָך גרעסער ווי די מעלה פון די תינוקות של בית רבן, ווייל די יונגע קינדער זענען דאָך נישט אין גדר פון 'מצווה ועושה', אָבער מיר זענען אַלע 'מצווה ועושה', מיר זענען מחויב מקיים צו זיין די מצוות פון די תורה, און חז"ל זאָגן 'גדול מצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה'. דער וואָס איז מחויב צו טוהן די מצוה און ער איז עס מקיים, איז גרעסער ווי דער וואָס איז עס מקיים כאָטש ער איז נישט באַפוילן געוואָרן דערויף.

די גמרא זאָגט (יומא סד.) אַז דאָס וואָרט 'השטן' באַטרעפט 364, צו לערנען, אַז דער שטן איז בכח מקטרג צו זיין ח"ו נאָר 364 טעג אַ יאָר, אָבער נישט אין יום כיפור. דעמאָלס האָט ער נישט קיין רשות צו זאָגן שלעכטס אויף אידן.

דאַרף מען פאַרשטיין, זיין נאָמען איז דאָך 'שטן', אָן די ה', און 'שטן' באַטרעפט נאָר 359 (עס פעלן נאָך פינף צו די צאָל 364).

ענטפערט דער גאון רבי יהונתן אייבעשיץ זי"ע, אין 'יערות דבש' (ח"ב דרוש י') אַז דער שטן האָט טאַקע נישט קיין רשות מקטרג צו זיין נאָר 359 טעג אין יאָר, אַזוי ווי עס באַטרעפט די וואָרט 'שטן'. די אַנדערע פינף טעג וואָס ער האָט נישט קיין רשות מקטרג צו זיין (אַזוי ווי יום כיפור), **זענען צווישן יום כיפור און סוכות, און דעם ערשטן טאָג פון יום טוב סוכות**. דעמאָלס הייבט זיך אָן דער חשבון פון די עבירות: 'ביום הראשון - ראשון לחשבון עוונות'[ב].

ב. הרה"ק רבי דוד'ל טאָלנער זי"ע האָט געפרעגט, אויף דעם וואס דער מדרש זאָגט אין די יעצטיגע טעג ווען אידן זענען טרוד מיט מצוות און מ'גרייט זיך צום יום טוב, ווערן די עבירות נישט גערעכנט, אָבער אין יום טוב סוכות, ווען מ'איז מקיים די מצוות פונעם יום טוב, מ'זיצט אין סוכה און מ'שאָקלט די פיר מינים, ווערן די עבירות שוין גערעכנט, און אַז דער ערשטער טאָג סוכות ווערט אָנגערופן 'ראשון', ווייל עס איז 'ראשון לחשבון עוונות'. לכאורה וואָלט געדאַרפט זיין פאַרקערט, אַז ווען מ'איז מקיים די מצוות פונעם יום טוב, זאָלן די עבירות נישט גערעכנט ווערן. נאָר וואָס דען, פון דאָ זעהט מען אַז **די הכנה צו די מצוה, איז גרעסער ווי די מצוה אַליין.**

הרה"ק בעל 'אמרי אמת' מ'גער זי"ע, האָט געזאָגט, אַז דאָס קען מען אויך זעהן פון די גרויסע שמחה וואָס מ'האָט זיך געפרייט אין בית המקדש ווען מ'האָט געשעפּט דאָס וואַסער פאַר די מצוה פון 'ניסוך המים'. מ'האָט געטאַנצט און זיך געפרייט אַ

אַזוי שרייבט אויך דער של"ה הקדוש זי"ע (מסכת סוכה, פרק תורה אור, אות ב') אַז פונקט אַזוי ווי דער אויבערשטער האָט מיט זיין רחמנות אונז געגעבן דעם הייליגן טאָג יום כיפור כדי מיר זאָלן זוכה זיין צו אַ כפרה אויף אונזערע עבירות, אַזוי זענען די יעצטיגע פיר טעג אַזוי ווי 'צווייגן' פון יום כיפור, מכפר צו זיין די עבירות פון פאַרגאַנגענעם יאָר, און נאָר פון דעם ערשטן טאָג סוכות איז 'ראשון לחשבון עוונות'[ג], אין זכות פון דעם וואָס אידישע קינדער זענען יעצט

גאַנצע נאַכט. פון דער אַנדערער זייט, זעהען מיר נישט אַז מ'האָט זיך געפרייט ביים 'ניסוך המים' אַליין, ווען מ'האָט געגאָסן דאָס וואַסער אויפ'ן מזבח אין יום טוב. זעהט מען פון דעם אַז **די הכנה צו אַ מצוה איז אַ גרויסע עבודה, און מ'דאַרף עס טוהן מיט אַ פרייליך האַרץ.**

מן הבאר

עס איז באַקאַנט אַז דער גאון בעל 'חתם סופר' זי"ע האָט אין די טעג צווישן יום כיפור און סוכות פאַרפאַסט ניגונים מיט זמירות ותשבחות פאַר'ן אויבערשטען. ער האָט עס שפּעטער צוזאַמענגענומען און געמאַכט דערפון אַ ספר, וואָס ער האט אָנגערופן **'שירת משה'**. די סיבה דערפאַר איז געווען, ווייל צוליב זיינע גרויסע געגועים צו דעם אויבערשטען, נאָך דעם ווי ער האָט זוכה געווען צו ווערן ריין און געלייטערט אין יום כיפור, האָט ער נישט געקענט מצמצם זיין דעם גרויסן מח זיך צו פאַרטיפן אין די תורה, וועגן דעם האָט ער דעמאָלס מחבר געווען ניגונים.

אַוודאי איז דאָס געזאָגט געוואָרן פאַר אַזעלכע צדיקים קדושי עליון ווי דער הייליגער 'חתם סופר' זי"ע, אָבער פשוט'ע מענטשן ווי מיר זענען, דאַרפן זיך כאָטש משתדל זיין יאָ מצמצם צו זיין דעם קאָפּ און אויסנוצן יעדע פרייע מינוט פאַר תורה און תפילה...

ג. הרה"ק בעל 'תפארת שלמה' זי"ע האָט געזאָגט על דרך צחות, אַז ווען אידן צאָלן אַסאַך געלט צו קויפן די ארבעה מינים, זענען זיי זוכה צו אַ גוט און זיס יאָר, ווייל ווען דער שטן איז מקטרג ח"ו אין די הייליגע טעג מיט פעקלעך עבירות פון אידישע קינדער, שטעלט זיך אַוועק דער סניגור און איז מלמד זכות, אַז אידן האָבן זיך געלאָזט איבעררעדן פונעם יצר הרע ווייל ער האָט 'געפּאַרבט' די עבירות אַז זיי זענען מצוות. דער שטן טענה'ט אָבער פון דער אַנדערער זייט, אַז די אידן זענען גאָרנישט אַזעלכע 'בטלנים', ווייל ביי מסחר, ווען עס קומט צו קויפן און פאַרקויפן,

פאַרנומען מיט רוחניות'דיגע ענינים, מיט אַ התעוררות פון הארץ, האָבן די טעג אַליין אַ כח פון מחילה און סליחה.

ממילא, 'החכם עיניו בראשו', דער וואס האָט שכל זאל זעהן אויסצונוצן די צייט מיט מצוות און מעשים טובים, מיט די מצוה פון סוכה און די ארבעה מינים, מיט אַ טירחא און פאַר אַ טייערן פרייז פאַר'ן הידור מצוה, 'וישוב אל ה' וירחמהו'.

די גמרא זאָגט (ר"ה יח.) אַז דער פסוק (ישעיה נה, ו) 'דרשו ה' בהמצאו, קראוהו בהיותו קרוב', גייט אַרויף אויף די צען טעג צווישן ראש השנה און יום כיפור. איז שווער, צווישן ראש השנה און יום כיפור, זענען דאָך נאָר דאָ זיבן טעג.

זענען די אידן גאַנץ 'געריבן', און זיי 'פאַרשטייען אַן עסק'... מ'קען זיי גאָרנישט אָפּנאַרן, יעדער איינער שטייט אויף דעם אַז מ'זאָל איהם נישט קענען אויספּאָפּן. ממילא, טענה'ט דער שטן, קען מען זיי נישט באַרעכטיגן אַז זיי זענען 'תמימות'דיג' און 'נאַאיוו'. זאָגט דער סניגור צום שטן: ווער זאָגט אַז זיי זענען 'געריבן' אין 'ביזנעס'... אפשר קען מען זיי אויך אין מסחר לייכט פאַרנאַרן. גיט דער בית דין של מעלה אַרויס אַ פסק, אַז מ'זאָל וואַרטן מיט'ן פסק דין ביז נאָך סוכות, און דאַן וועט מען זעהן ווי אַזוי די אידן פירן זיך ביים האַנדלען איינער מיט'ן אַנדערן.

וויבאַלד אָבער, 'בין כסה לעשור', און שפּעטער, ביז דעם יום טוב סוכות, גיבן אידן אויס אַסאַך געלט פאַר די ארבעה מינים, קומט דער מלאך דער סניגור מיט אַ מליצה ישרה פאַר'ן בית דין של מעלה, אויפצואווייזן די גערעכטיגקייט פון זיין טענה, ווייל ווער איז דען גרייט צו באַצאָלן פאַר אַ פרוכט מער ווי אַ פּאָר פּרוטות, און אַוודאי און אַוודאי פאַר'ן לולב און די אַנדערע מינים, אלא מאי, זעהט מען פון דעם אַז מ'קען לייכט אָפּנאַרן די אידן, און ממילא קומט זיי נישט באַשטראָפט צו ווערן פאַר די עבירות וואָס זיי האָבן געטוהן, נאָר מ'דאַרף זיי פאַרשרייבן לשנה טובה ומתוקה בספרן של צדיקים גמורים.

לויט דעם קען מען פאַרשטיין וואָס דער מדרש זאָגט אויפ'ן פסוק וואָס שטייט ביי לולב, **'ולקחתם לכם ביום הראשון'**, זאָגט דער מדרש: **'ראשון לחשבון עוונות'**. דאָס איז מרומז דווקא ביי די אַרבעה מינים, און נישט ביי די מצוה פון סוכה, ווייל אויף די מצוה פון ארבעה מינים געבן אידן אויס אַסאַך געלט, און אין דעם זכות זענען זיי זוכה צו מחילת עוונות, אָבער סוכה, איז אַ מצוה וואָס האָט נישט קיין 'חסרון כיס' (ע"ז ג.), עס קאָסט נישט אַזוי פיל געלט, און אויך האָבן אַסאַך מענטשן די סוכה פון יאָר צו יאָר, אָבער **די ד' מינים וואָס קאָסטן געלט, זענען אַ לימוד זכות אויף די אידן, אַז דער אויבערשטער זאָל מוחל זיין זייערע עבירות.**

ענטפערט דער של"ה הקדוש זי"ע (מסכת סוכה, פרק תורה אור, אות ע) **אַז** עס גייט אַרויף אויף די צען טעג צווישן יום כיפור און הושענא רבא, ווייל יום כיפור ווערט אויך אָנגערופן 'ראש השנה', אַזוי ווי דער פסוק זאָגט (יחזקאל מ, א) 'בראש השנה, בעשור לחודש', און הושענא רבא ווערט אָנגערופן 'יום כיפור', ווייל דעמאָלס ווערט פאַרטיג די חתימה, און עס ווערט דעמאָלס צוגעענדיגט דער ענין פון יום כיפור במלואו וטובו.

דאָס איז די כוונה פון די ווערטער פון חז"ל, 'עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים'. דאָס מיינט, פון אַ טאָג נאָך יום כיפור ביז הושענא רבא (און הושענא רבא איז נישט אַריינגערעכנט אין חשבון), וואָס דאָס איז צען פולע טעג.

הלוי והגר והיתום והאלמנה - הכנה צום יום טוב דורך צדקה וחסד

אין די טעג צווישן יום כיפור און סוכות, איז די צייט צו טיילן אַסאַך צדקה און טוהן אַסאַך חסד, ווי דער 'שערי תשובה' ברענגט (או"ח סי' תרכ"ה) אין נאָמען פון ספר 'אור צדיקים' למהר"מ פאפר"ש זצ"ל, אַז ערב סוכות דאַרף מען טיילן אַסאַך צדקה[ד], און הרה"ק רבי חיים

ד. מ'דאַרף אָבער געדענקען צו טוהן 'צדקה וחסד' אויך **מיט די אייגענע בני בית,** מ'זאָל נישט זיין אַזוי ווי די וואָס טוהען גוטס מיט די גאַנצע וועלט, אויסער ביי זיך אינדערהיים...

איינער פון די צדיקים האָט אַמאָל געזעהן ווי איינער פון זיינע חסידים שטייט לאַנגע שעה'ן און זוכט אַ מהודר'דיגן אתרוג סוכות שחל בשבת (ווען דאָס שאָקלען לולב אין צווייטן טאָג יום טוב איז דאַן נאָר 'מדרבנן'). פון דער אַנדערער זייט, האָט יענער נישט אַזוי מקפיד געווען מקיים צו זיין דעם מאמר חז"ל (פסחים קט.) אַז יעדער מאַן און טאַטע איז מחויב צו דערפרייען די הערצער פון זיינע בני בית און די קינדער אין יום טוב... (זעה שולחן ערוך או"ח סי' תקכט, ס"ב, ווי אַזוי מ'דערפרייט זיי. פאַר די קליינע קינדער, גיט מען זיסקייט און ניסלעך, און פאַר די ווייבער, קויפט מען קליידער און צירונג, לויט וויפיל מ'קען זיך ערלויבן). האָט דער צדיק געזאָגט צו דעם חסיד:

- דו ביזט פאַרנומען מיט אַ מצוה דרבנן, פאַרוואָס זעהסטו נישט מקיים צו זיין אַ מצוה מן התורה?!...

'דברי תורה צריכין חיזוק'. אין די טעג פון ערב יום טוב, ווען יעדער איינער איז טרוד מיט די הכנות צום יום טוב, דאַרף מען שטאַרק אַכטונג געבן נישט אַריינצופאַלן אין כעס אָדער אין מחלוקת ח"ו.

ווען דער גאון בעל 'חפץ חיים' זי"ע איז שוין געווען אויף דער עלטער, האָט ער אַמאָל געבויט די סוכה מיט גרויס האָרעוואַניע בכל פרטיה ודקדוקיה. ווען די רעביצין

(וועלכע איז שוין געווען זיין זיווג שני) האָט געזעהן די סוכה, האָט זי איהם געזאָגט, אַז לויט איר מיינונג, איז אפשר בעסער צו בויען די סוכה ביים צווייטן עק פונעם הויף. האָט דער 'חפץ חיים' צענומען די סוכה, און עס געבויט דאָרט וואו די רעביצין האָט געוואָלט. ווען די רעביצין האָט אָבער געזעהן די סוכה אויף איר נייעם אָרט, האָט זי 'מודה געווען' צו איר גרויסן מאַן אַז ער איז געווען גערעכט, און מ'דאַרף טאַקע שטעלן די סוכה דאָרט וואו ס'איז פריער געשטאַנען... האָט דער 'חפץ חיים' רואיגערהייט נאָך אַמאָל צענומען די סוכה, און עס אויפגעבויט צום דריטן מאָל, גלייך ווי עס וואָלט גאָרנישט פאַסירט...

עס איז באַקאַנט די מעשה (לויט ווי עס ווערט געברענגט אין ספר 'תורת המגיד מזלאטשוב'), אַז דער זלאָטשובער מגיד הרה"ק רבי מיכל'ע זי"ע האָט געליטן פון דחקות ל"ע. ער האָט געהאַט אַ פּאָר טייערע תפילין וואָס ער האָט באַקומען בירושה פון זיין גרויסן טאַטן, הרה"ק רבי יצחק'ל דראָהביטשער זי"ע, און די רעביצין האָט איהם אַסאַך מאָל געבעטן ער זאָל פאַרקויפן די תפילין, כדי זי זאָל האָבן וואָס צו געבן צו עסן פאַר זייערע הונגעריגע יונגע קינדערלעך. רבי מיכל'ע האָט אָבער בשום אופן נישט מסכים געווען צו פאַרקויפן די תפילין וואָס ער האָט באַקומען בירושה פון זיין גרויסן טאַטן.

איין יאָר, ווען דער דער יום טוב סוכות האָט זיך דערנענטערט, איז אין גאַנצן אומגעגנט פון זלאָטשוב נישט געווען צו באַקומען אַ שיינעם אתרוג. דער הייליגער זלאָטשובער מגיד האָט אָבער זייער געוואָלט האָבן אַ מהודר'דיגן אתרוג, אַזוי אַז ווען ער האָט געהערט אַז ס'איז דאָ אַ סוחר וואָס האָט באַוויזן צו באַקומען אַ גאָר שיינעם אתרוג, און ער איז גרייט עס צו פאַרקויפן פאַר פופציג רייניש, וואָס איז אין יענע צייטן געווען גאָר אַסאַך געלט, האָט הרה"ק רבי מיכל'ע פאַרקויפט די תפילין וואָס ער האָט געהאַט בירושה פון זיין טאַטן, און געקויפט דעם שיינעם אתרוג. ער איז אַהיימגעקומען לוסטיג און פריילעך, אַז דער אויבערשטער האָט איהם מזכה געווען מיט אַ מהודר'דיגן אתרוג אין יום טוב סוכות.

ווען דער מגיד איז אַריינגעקומען אין הויז, האָט די רעביצין באַמערקט אַז ער האָט אַהיימגעברענגט גאָר אַ שיינעם אתרוג, און וויסנדיג אַז היי יאר הערשט אַ גרויסער מאַנגל אין אתרוגים, האָט זי זיך געוואונדערט און איהם געפרעגט פון וואו ער האָט גענומען אַזוי פיל געלט צו קויפן דעם שיינעם אתרוג. איר הייליגער מאַן האָט איר אָבער נישט געוואָלט דערציילן פון וואו ער האָט גענומען דאָס געלט פאַר'ן אתרוג... ערשט נאָך אירע לאַנגע הפצרות, איז רבי מיכל'ע געווען געצוואונגען איר צו דערציילן דעם 'סוד', אַז ער האָט פאַרקויפט די טייערע תפילין כדי צו קויפן דעם שיינעם אתרוג. ווען זי האָט דאָס געהערט, איז זי געוואָרן אין כעס, און אין

וויטאל זצ"ל פלעגט טאקע ערב סוכות פאַרטיילן די פושקע פאַר אָרימעלייט.

עס שטייט אין ספר 'יסוד ושורש העבודה' (פי"ב), אַז ערב סוכות איז די צייט ווען דער מענטש זאָל טיילן צדקה, ווייל עס איז אַ גרויסער טאָג׳. אויך איז עס די צייט פון 'אסיפה', אַריינצונעמען צו זיך אין הויז אויף אַלע טעג פון יום טוב סוכות, אָרימעלייט מהוגנים בני תורה, און זיי זענען אַ חלק פון די זיבן הייליגע אושפיזין.

איר רוגזא, האָט זי איהם אָנגעשריגן, ווי אַזוי האָסטו געקענט טוהן אַזאַ זאך. דו ווייסט דאָך אַז שוין אַ לאַנגע צייט בעט איך זיך ביי דיר דו זאָלסט פאַרקויפן די תפילין פון דיין טאַטן כדי צו קענען שפייז די קינדער, און דו האָסט קיינמאָל נישט מסכים געווען דערצו, כאָטש עס איז געווען אַן ענין פון 'פיקוח נפש', און דאָ, כדי צו קויפן דעם אתרוג, האָסטו אַזוי לייכט פאַרקויפט די תפילין... אין אויפרעגעניש, האָט זי געכאַפּט דעם אתרוג און אַראָפּגעביסן דעם פיטם, אַזוי אַז דער אתרוג איז פסול געוואָרן...

ווען דער הייליגער זלאָטשובער מגיד האָט געזעהן וואָס די רעביצין האָט געטוהן, האָט ער נישט געזאָגט אַ וואָרט, מ'האָט אַפילו נישט דערקענט אויף איהם אַ צייכן פון כעס און קפידא, נאָר ער האָט אויפגעהויבן די הענט צום הימל, און געזאָגט:

- רבונו של עולם, די טייערע תפילין האָב איך שוין נישט, אַן אתרוג האָב איך אויך נישט. נו, זאָל איך נאָך אַריינפאַלן אין כעס?...

יענע נאַכט, האָט ער געזעהן אין חלום זיין טאַטן, הרה"ק רבי יצחק'ל דראָהאביטשער זי"ע, און דער טאַטע האָט איהם געזאָגט, אַז **דאָס זיך איינהאַלטן פון כעס, איז געווען חשוב'ער אין הימל, מער ווי דיין מסירות נפש צו פאַרקויפן מיינע תפילין כדי צו קויפן דעם אתרוג. דורך דעם האָסטו בטל געמאַכט אַסאַך שלעכטע גזירות...**

ה. עס איז באַקאַנט, אַז דער הייליגער צאַנזער רב בעל 'דברי חיים' זי"ע, האָט ערב סוכות פאַרטיילט ריזיגע סכומים געלט פאַר צדקה, און כאָטש אויך איבער'ן יאָר האָט ער געטיילט צדקה מיט אַ ברייטע האַנט, האָט ער אָבער געטיילט אַסאַך מער אין די טעג פאַר סוכות. ער האָט געזאָגט: **'ס'איז נישט דאָ אַ שענערע 'נוי סוכה', ווי די צדקה וואָס מ'טיילט ערב סוכות'.**

דער טעפּליקער רב, הגאון רבי שמשון אהרן פּאָלאַנסקי זצ"ל, איז געווען באַקאַנט מיט זיין גדלות בתורה, זייענדיג איינער פון די גדולי הפוסקים אין ירושלים, וואו ער האָט געוואוינט אויף די עלטערע יאָרן. ער איז אויך געווען באַרימט מיט זיינע מעשים טובים פון צדקה וחסד, זיך זאָרגנדיג פאַר אָרימע און נויטבאַדערפטיגע משפחות אין ירושלים. אַמאָל צווישן יום כיפור און סוכות, ווען ער איז געזעסן און געענטפערט שאלות פון אידן וועגן די כשרות פון זייערע אתרוגים, האָט דער

טעפּליקער רב געהערט וועגן עטליכע אָרימע משפּחות וואָס האָבן נישט געהאַט קיין געלט אויף צרכי החג, און ער האָט געבעטן יעדן איינעם וואָס איז אַריינגעקומען צו איהם מיט אַ שאלה אדער ווייזן א אתרוג, בייצושטייערן געלט פאַר די אָרימעלייט. איינער פון די אידן וואָס איז אַריינגעקומען צום טעפּליקער רב, האָט זיך פאַרענטפערט אַז אויך ער פלאָגט זיך זייער אויף פרנסה, און ער האָט נאָך אַפילו נישט קיין געלט צו קויפן די ד' מינים, איז ווי אַזוי קען ער געבן פאַר אַנדערע, ווען ער אַליין האָט אויך נישט גענוג. מיר ווייסן דאָך אַז 'חייך קודמין'. האָט דער טעפּליקער רב איהם געזאָגט:

- אויב עס פעלט דיר נאָר געלט צו קויפן די ד' מינים, דאַרפסטו געבן דאָס געלט וואָס דו האָסט יאָ, פאַר די אָרימע משפחות, ווייל די ד' מינים קענסטו נעמען פון אַנדערע אויף אַן אופן פון 'מתנה על מנת להחזיר', אָבער יענע אָרימע משפחה וואָס וועט נישט האָבן פיש און פלייש אויף יום טוב, און וועלן חלילה פאַרלאָזן אַפילו איין טרער צוליב זייער אָרימען מצב, קען דאס מעורר זיין שרעקליכע קיטרוגים רח"ל אין הימל, און מ'וועט זיך נויטיגן אין גאָר אַסאַך רחמים און חסדים כדי ממתיק צו זיין דעם קיטרוג...

ס'איז טאַקע 'ראוים הדברים למי שאמרם'. בדידיה הוה עובדא, דער טעפּליקער רב זצ"ל אַליין, האָט אַמאָל דעם ערשטן טאָג פון יום טוב סוכות געבעטן פון איינעם פון די מתפללים אין ביהמ"ד, ער זאָל איהם געבן דעם לולב מיט'ן אתרוג אויף אַן אופן פון אַ 'מתנה על מנת להחזיר', כדי ער זאָל קענען יוצא זיין די מצוה פון שאָקלען מיט די ארבעה מינים. האָבן די מתפללים זיך אינטערעסירט פאַרוואָס דער רב האָט נישט קיין אייגענע ד' מינים, און זיי האָבן געהערט אַז ערב יום טוב האָט דער טעפּליקער רב טאַקע געהאַט גאָר אַ שיינעם אתרוג, אָבער ער האָט דאַן געהערט דאָס געוויין פונעם הויז פון אַ שכנ'טע (וואו די עלטערן האָבן חתונה געהאַט צום צווייטן מאָל), און ער איז געגאַנגען פרעגן וואָס עס האָט פאַסירט, האָט ער געהערט אַז דאָס קליינע יונגל האָט בטעות אַראָפּגעוואָרפן אויף דער ערד דעם אתרוג פון זיין שטיף-פאָטער, און די מאמע און איר זון האָבן זייער מורא אַז ווען דער טאַטע וועט אַהיימקומען און אויסגעפינען וואָס עס האָט פאַסירט, וועט ער זיך שטאַרק בייזערן און ער וועט שטרענג באַשטראָפן זיין שטיף-קינד.

איז דער טעפּליקער רב אַהיימגעגאַנגען און געברענגט זיין אייגענעם אתרוג, און ער האָט זיי געזאָגט אַז זיי זאָלן זאָגן פאַר'ן טאַטן, אַז דער רב האָט פונקט באַזוכט ביי זיי אין הויז און געזעהן זיין אתרוג, און ער האָט גע'פסק'ענט אַז עס איז נישט ראוי לברכה, און ער האָט איהם געגעבן אַן אַנדערן אתרוג, אַז ער זאָל קענען יוצא זיין די מצוה פון נטילת ד' מינים כתיקונה...

אויף אַן אַנדער אָרט (שם פי"ג) שרייבט דער 'יסוד ושורש העבודה' צווישן אַנדערן, גיט אַ קוק, וועט איר זעהן ווי

חשוב עס זענען די אידן וואָס זענען מקיים די מצוה פון הכנסת אורחים' אין די סוכה, זיי זענען נוחל און מנחיל די גאולה

אויף דעם זאָגט דער זוהר הקדוש, אַז **דער אתרוג איז אַנטקעגן דאָס האַרץ פון מענטש, ווייל דער אויבערשטער גליסט מער אין אַ ריינעם האַרץ** (דאָס מיינט, מיט גוטע מידות), **ווי אין אַ ריינעם מהודר'דיגן אתרוג אָן פלעקן...**

הרה"ק רבי מרדכי'לע נעשכיזער זי"ע פלעגט שפּאָרן במשך פון גאַנצן יאָר אַ פּרוטה צו אַ פּרוטה, כדי ער זאָל האָבן געלט צו קויפן אַ מהודר'דיגן אתרוג. אַמאָל ווען ער איז געוועזן אויפ'ן וועג צו קויפן דעם אתרוג, האָט ער געהערט ווי אַ איד וויינט מיט ביטערע טרערן. האָט ער איהם געפרעגט וואָס עס האָט פּאַסירט, און דער איד האָט געענטפערט, איך ארבעט פאר פּרנסה אַלס בעל עגלה, פירנדיג פעקלעך און אַרטיקלען פון איין אָרט צום אַנדערן. אָבער יעצט איז דאָס פערדל פלוצלינג אָפּגעשטאָרבן און איך בין געבליבן אָן קיין פּרנסה. האָט הרה"ק רבי מרדכי'לע איהם געפרעגט וויפיל געלט ער דאַרף האָבן צו קויפן אַ ניי פערדל, און דער דאָרפסמאַן האָט געזאָגט אַ גרויסן סכום געלט, כמעט וויפיל רבי מרדכי'לע האָט צוגעגרייט צו קויפן דעם אתרוג.

אַלזאָ, דער הייליגער נעשכיזער האָט נישט צופיל געטראַכט, ער האָט אַרויסגענומען דאָס גאַנצע געלט וואָס ער האָט צוגעגרייט צו קויפן דעם אתרוג, און עס דערלאַנגט פאַר דעם אָרימען בעל עגלה. מיט די געציילטע פּרוטות וואָס זענען איבערגעבליבן, האָט ער געקויפט אַן אתרוג וואָס איז כשר 'בדיעבד', און איז אַהיימגעגאַנגען מלא שמחה, זאָגנדיג פאַר זיינע בני בית: **אַלע אידן וועלן יום טוב בענטשן אויף אַ מהודר'דיגן אתרוג, אָבער מיר וועלן בענטשן אויף אַ שיין פערדל...**

אַן ענליכע זאַך האָט פּאַסירט ביי הרה"ק רבי אורי'לע סטרעליסקער זי"ע, באַקאַנט אַלס דער 'שרף'. ער איז געוועזן אויף יום טוב סוכות ביים הייליגן רבי'ן ר' אלימלך פון ליזענסק זי"ע. ביים דאַווענען שחרית, האָט דער רבי ר' אלימלך מרגיש געוועזן ברוח קדשו אַז דעם סטרעליסקער'ס אתרוג שמעקט מיט אַ ריח פון גן עדן... איז ער צוגעגאַנגען צו איהם און איהם געפרעגט ווי אַזוי ער האָט זוכה געוועזן דערצו. האָט דער סטרעליסקער דערציילט אַז ער האָט אַוועקגעגעבן פאַר אַן אָרימאַן דאָס געלט וואָס ער האָט צוגעגרייט צו קויפן אַן אתרוג. האָט דער רבי ר' אלימלך געזאָגט:

- **יעצט פאַרשטיי איך שוין ווי אַזוי אַן אתרוג, אויך אויב עס איז 'בדיעבד', קען שמעקן מיט אַ ריח פון גן עדן...**

ו. די גמרא זאָגט (ע"ז ג.) אַז לעתיד לבוא וועט דער אויבערשטער זאָגן צו די גוים וואס זיי וועלן טענה'ן פאַרוואָס מ'האָט זיי נישט געגעבן די תורה, אַז עס איז

און חירות פאַר זיך און זייערע קינדער נאָך זיי לדורות עולם. די שכינה רוהט אויף איהם אַ גאַנצן טאָג, ער זיצט אין שאָטן פון די סוכה, און די הייליגע אבות קומען פאַרברענגען מיט איהם אונטער דעם שאָטן פון די סוכה, און זיי פרייען זיך מיט איהם ווען ער פארטיילט פאַר די אָרימעלייט וואָס זענען 'הגונים ובני תורה'.

אַזוי שרייבט אויך דער של"ה הקדוש זי"ע (מסכת סוכה, נר מצוה, ח) אַז דער כלל איז, דער מענטש זאָל צו ערשט איינלאַדן די 'אושפיזין' אַריינצוקומען אין

דאָ אַ 'מצוה קלה' וואָס רופט זיך 'סוכה', גייט און בויט פאַר זיך סוכות. וועט יעדער גוי גייען און בויען אַ סוכה **אויפ'ן דאַך**, און דער אויבערשטער וועט מאַכן עס זאָל זיין זייער הייס, אַזוי ווי אין חודש תמוז, און יעדער איינער פון די גוים וועט צושטויסן זיין סוכה און אַרויסגיין דערפון.

זאָגן די ספרים בדרך מליצה, פאַרוואָס עפּעס וועלן די גוים בויען סוכות 'אויפ'ן דאַך'? איז דער תירוץ, ווייל זיי ווילן נישט אַז די אָרימעלייט זאָלן דאָרט קענען אַריינקומען מיטעסן... אָבער אידן בויען זייערע סוכות אין הויף (וואָס איז געווענליך אַן אָפענע פלאַץ פאַר יעדן איינעם), כדי אַז יעדער זאָל קענען אַריינקומען אין סוכה און עסן דאָרט אַ סעודה.

ז. דאָס איז ספּעציעל גילטיג אין ערשטן טאָג פון יום טוב סוכות, ווען עס איז די 'אושפיזא' פון אברהם ע"ה, דער ערשטער גרויסער מכניס אורחים.

הרה"ק רבי אליעזר'ל דזיקובער זי"ע האָט שטאַרק מקפיד געווען צו האָבן אַ גאַסט דעם ערשטן טאָג יום טוב, ווען עס איז די אושפיזא פון אברהם אבינו ע"ה. איין יאָר זענען נישט געווען קיין געסט, און דער דזיקובער רב האָט געהייסן זיין זון, הרה"ק בעל 'אמרי נועם' זי"ע, ער זאָל אַרויסגיין אויפ'ן גאַס זוכן אַן אָרימאַן וואָס האָט נישט וואָס צו עסן, און איהם איינלאַדן צו קומען צו איהם אין סוכה פאַר די סעודה. איז דער 'אמרי נועם' אַרויסגעגאַנגען זוכן אַן אָרימאַן, און נאָך לאַנגע זוכענישן האָט ער געטראָפן אַ שיכור וואָס וואַלגערט זיך אין די מיסטן. האָט ער פאַרשטאַנען אַז יענער האָט נישט וואו צו עסן די סעודת יום טוב, און ער האָט איהם געברענגט צו זיין טאַטן אין סוכה, וואו מ'האָט איהם געגעבן צו עסן אַלע געשמאַקע מאכלים לכבוד יום טוב, 'ברבורים ושליו ודגים'. האָט דאן דער דזיקובער רב געזאָגט: ביי אברהם אבינו ע"ה זענען די געסט נישט געווען בעסער ווי דער פאַרשוין... נאָר מיט זיין גוטהאַרציגקייט האָט ער אַריינגענומען יעדן גאַסט, אין וועלכן מצב ער זאָל זיך נאָר נישט געפינען. מיר דאַרפן כאָטש אין דעם טאָג, די אושפיזא פון אברהם, גיין אין זיינע וועגן, און זיך פירן אַזוי ווי ער האָט זיך געפירט.

סוכה, און דערנאָך זאָל ער געבן זייער פאַרציע פאַר די אָרימעלייט וואָס זיצן אַרום זיין טיש, און אויב ער האט נישט ביי זיין טיש קיין אורחים, זאָל ער שיקן די עסן צו די אָרימעלייט אַהיים, ווייל דאָס איז זייער חלק וואָס עס קומט זיי[ה].

ח. אין כלל פון געבן אַסאַך 'צדקה', איז אויך דאָס וואָס חז"ל זאָגן (ב"ב פח:) 'צדק משלך ותן לו' - **מוותר צו זיין אַ צווייטן ווען עס פעלט אויס.**

מן הבאר

אַ מורא'דיגע מעשה ווערט דערציילט וועגן דעם גאון בעל 'חפץ חיים' זי"ע, אַז אין צייט פון דער ערשטער וועלט מלחמה, ווען ער איז געווען אין גלות אין דער רוסישער שטאָט סנאָבסק, איז נישט געווען צו באַקומען קיין אתרוגים. דער 'חפץ חיים' האָט באַקומען אַן אתרוג פון אַ יאָר פריער, און בלית ברירה האָט ער יוצא געווען דערמיט די מצוה פון ארבעה מינים. יום טוב אינדערפרי האָט ער געמאַכט די ברכה אויף די 'ארבעה מינים', אָבער ביי הלל, האָט ער נישט געוואָלט נוצן די אַרבעה מינים פאר די 'נענועים', זאָגנדיג, אַז ער וועט דערמיט גורם זיין צער און חלישות הדעת פאַר די אַנדערע מתפללים אין ביהמ"ד, וועלכע ווילן אויך מאַכן 'נענועים', אָבער זיי האָבן נישט די ארבעה מינים. **גורם צו זיין אַ צער און חלישות הדעת פאַר אַנדערע רירט אָן עשין און לאווין פון דער תורה, אין דער צייט וואָס צו מאַכן די 'נענועים' איז נאָר אַ מנהג** - טאַקע אַן אַלטער הייליגער מנהג, אָבער פאָרט, נאָר אַ 'מנהג', און ממילא, קען מען זיך באַגיין אָן צו מאַכן די 'נענועים'... ('החפץ חיים חייו ופעלו', ח"ג, ע' תתקכב)

מיר האָבן געהערט פון די בעלי העובדא אַ וואונדערליכע מעשה, וואָס מ'קען לערנען דערפון ווי מיט וותרנות ווערט מען געראַטעוועט אַפילו פון אַ מיתה משונה רח"ל. איינער פון די יקירי קרתא דשופריא אין ירושלים, מיט אַ געבענטשטע משפּחה פון קינדער בלע"ה. ווען די קינדער זענען אונטערגעוואַקסן, איז נישט געווען גענוג פלאַץ אין די סוכה פאַר אַלעמען. האָבן די קינדער באַשלאָסן צו בויען אַ גרעסערע סוכה אונטן אין הויף. געזאָגט און געטוהן: מ'האָט געקויפט ווענט פאַר די סוכה, געווני לויט די מאָס, און לאַנגע שעה'ן האָבן די קינדער געאַרבעט צו בויען די סוכה עס זאָל זיין אויפ'ן בעסטן אופן.

ווען זיי זענען שוין געווען פאַרטיג מיט'ן בויען די סוכה, האָט אַ שכן אָנגעקלאַפּט אויפ'ן טיר און געזאָגט, אַז אַ טייל פון די סוכה איז געבויט געוואָרן אויף דעם שטח

וואו ער טוט 'פאַרקירן' זיין קאַר, און ער פאַדערט דעריבער מ'זאָל אַוועקנעמען פון דאָרט די סוכה, און עס אויפשטעלן ערגעץ אַנדערש. די קינדער האָבן איהם פרובירט ערקלערן ווי שווער ס'איז זיי אָנגעקומען צו בויען די סוכה, און געבעטן ער זאָל מוותר זיין און זיי לאָזן האַלטן דאָרט די סוכה פאַר די אַכט טעג פון יום טוב. יענער האָט אָבער נישט געוואָלט הערן פון גאָרנישט. ער האָט שאַרף געזאָגט, 'אדם אוסר את שלו', ס'איז זיין שטח, און ער גיט זיי נישט קיין רשות צו האָבן דאָרטן זייער סוכה. די קינדער פון דעם איד האָבן פרובירט זיך טענה'ן מיט'ן שכן, און געזאָגט אַז עס איז אַ 'מידת סדום', וואָס אַרט דיך צו 'פאַרקן' דיין קאַר אין די אַכט טעג פון יום טוב ערגעץ אַנדערש. זיי האָבן אַפילו פרובירט אויפווייזן אַז לויט'ן דין אין שולחן ערוך באַלאַנגט דאָס אָרט נישט צו איהם, נאָר אַלע שכנים האָבן דאָרט אַ חלק. ער האָט אָבער נישט געוואָלט הערן פון גאָרנישט.

פון די אנדערע זייט, האָט דער טאטע, וועלכער איז געווען אַ איד אַ צדיק, קלאָר געזאָגט פאַר זיינע קינדער, אַז ער וועט בשום אופן נישט זיצן אין אַ סוכה וואָס איז גורם צער און עגמת נפש פאַר אַ צווייטן אידן, און אויב זיי ווילן עסן מיט איהם אין סוכה, דאַרפן זיי צעוואַרפן די סוכה וואָס זיי האָבן אויפגעשטעלט און עס אַריבערפירן ערגעץ אַנדערש. בלית ברירה האָבן די קינדער אויפגעבויט אַן אַנדערע סוכה אויף אַ צווייטן אָרט אינעם הויף.

מוצאי יום טוב (פון ערשטן טאָג יום טוב), אינמיטן נאַכט, האָט מען פלוצלינג געהערט אַ שטאַרקן 'זעץ' אין הויף. יעדער איז אויפגעשטאַנען פון שלאָף אין אַ בהלה, און אָט זעהען זיי דריי גרויסע שטיינער (ווי די ירושלימ'ער שטיינער...) וואָס זענען געפאַלן פון אַ הויכן שטאָק פונעם בנין צו דעם אָרט וואו דער שכן האָט געהאַט אַוועקגעשטעלט זיין קאַר, און די קאַר איז צעזעצט געוואָרן אויף פיצלעך פון די שטיינער. אויב זיי וואָלטן נישט אַוועקגעפירט פון דאָרט זייער סוכה, און זיי וואָלטן יעצט געשלאָפן דאָרט, וואָלט עס געווען אַ גרויסע סכנה ח"ו, און ווער ווייסט אויב זיי וואָלטן אַרויס פון דאָרט לעבעדיג. זעהט מען אַז **אין זכות פון דעם וואָס זיי האָבן מוותר געווען לפנים משורת הדין, זענען זיי געראַטעוועט געוואָרן פון אַ זיכערן טראגעדיע ה"י.**

אויך אין בני ברק האָט פאַסירט אַן ענליכע מעשה, אין אַ בנין פון פיר שטאָק, האָט אַ שכן פון פערטן שטאָק געוואָלט בויען אַ 'פאָרטש', פאַר אַ סוכה. די שכנים פון די אונטערשטע שטאָקן האָבן אָבער נישט מסכים געווען, זאָגנדיג, אַז זיי האָבן דאָרט זייערע סוכות, און אויב ער וועט דאָרט בויען אַ סוכה, וועט עס פסל'ען זייערע סוכות. בלית ברירה האָט דער שכן פון פערטן שטאק באַשלאָסן צו בויען זיין זוכה אין הויף פונעם בנין. ס'איז געווען פאַר איהם אַ גרויסע טירחא, ווייל פאַר יעדן לעפעל אָדער טעלער א.א.וו., וועט מען דאַרפן אַרויפקריכן און אַראָפגיין פיר שטאָק.

צא מדירת קבע - קוק ארויף און פארשטיי אַז דער אויבערשטער טוט אַלעס

דער יום טוב סוכות הבא עלינו לטובה, 'זמן שמחתינו', ווערט אָנגערופן אין די תורה (שמות לא, כב) 'חג האסיף'.

פרעגן די ראשונים, פאַרוואָס ווערט דער יום טוב סוכות אָנגערופן 'חג האסיף'? דאָס אַריינעמען די תבואה פון פעלד, איז דאָך נישט מער ווי אַ סימן פון אַ צייט פאַר דעם יום טוב, אָבער עס האָט נישט בעצם אַ שייכות מיט'ן מהות פונעם יום טוב.

נאך מער דאַרף מען פאַרשטיין, דעם פסוק (דברים טז, יג) 'חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים באספך מגרנך ומיקבך', וואָס פון דעם פסוק איז משמע אַז דער עצם יום טוב האָט יא אַ שייכות צו דעם, וואָס עס איז די צייט ווען מ'נעמט אַריין די תבואות און די טרויבן. אויב די תורה וואָלט אונז נאָר געוואָלט לאָזן וויסן זען מ'דאַרף האַלטן דעם יום טוב סוכות, וואָלט דער פסוק געדאַרפט זאָגן 'בחמשה עשר לחודש השביעי', א.ד.ג., אָבער פון דעם פסוק איז משמע אַז עס איז בכלל נישט אַ 'צופאַל', וואָס דער יום טוב סוכות קומט אויס אין די צייט ווען מ'נעמט צוזאַמען די תבואה. דאַרף מען פאַרשטיין די שייכות פון איינס צום אַנדערן.

איז דער תירוץ, ווייל דער פסוק זאָגט (ויקרא כג, מב-מג) 'בסוכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים'. שרייבט דער רשב"ם ז"ל, 'למען

איינער פון די שכנים אויפ'ן ערשטן שטאָק האָט רחמנות געהאַט, און האָט געזאָגט פאַר דעם שכן פון פערטן שטאָק, דו קענסט בויען דיין 'פּאָרטש' העכער דעם אָרט וואו איך האָב געהאַט מיין סוכה, און איך וועל בויען מיין סוכה אויפ'ן צווייטן זייט פון דעם בנין. אַזוי זענען אַלע געווען צופרידן.

דאָס האָט פּאַסירט אין יאָר תשע"ח. אינמיטן חול המועד, זענען געווען גרויסע שטורעם ווינטן אין גאַנץ ארץ ישראל. די שטאַרקע ווינטן האָבן אויך נישט איבערגעהיפּט די שטאָט בני ברק, און דאָ האָט פּאַסירט דער גרויסער נס וואָס האָט געראַטעוועט אידישע נפשות. פונקט דעמאָלס איז געפאַלן פון דריטן שטאָק אַ גרויסער דאַך, וואָס דעקט צו אַ גאַנץ יאָר דעם 'פּאָרטש' (סוכות איז עס געוואָנדן צו אינדרויסן) אויף דעם אָרט וואו דער שכן פון ערשטן שטאָק האָט ביז היינט געבויט יעדעס יאָר זיין סוכה, און היי יאר האָט ער עס אריבערגעפירט צום צווייטן זייט.

פון דעם זעהען מיר, אָפט מאָל זעהט עס אויס ווי מ'האָט געטוהן אַ טובה פאַר אַ צווייטן, ווען אין אמת'ן, טוט מען אַ טובה פאַר זיך אַליין.

תזכרו' - איר זאָלט געדענקען אַז איך האָב אַריינגעזעצט די אידן אין סוכות ווען זיי זענען געווען אין מדבר במשך פון פערציג יאָר, אָן אַ ישוב און אָן אַ נחלה. אַזוי וועט איר געדענקען צו לויבן און דאַנקען דעם אייבערשטען פאַר דעם וואָס ער האָט אייך געגעבן אַ נחלה, און הייזער פול מיט אַלעם גוטן. איר זאָלט זיך נישט איינרעדן, 'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה', עכ"ל.

פון די ווערטער פונעם רשב"ם זעהען מיר, אַז דער עיקר לימוד פון דעם יום טוב סוכות איז איינצואוואָרצלען אין

ט. דאָס איז די עבודה וואָס מ'פאַרלאַנגט פון אידן אין די יעצטיגע טעג, ספּעציעל ווען מ'זיצט אין סוכה, איז איינצוואוואָרצלען גוט אין האַרצן אט דעם געדאַנק, ווייל צומאָל קען דער מענטש אַרויסגיין פון זיין הויז צו די סוכה, און אַפילו שאָקלען מיט די ד' מינים מיט גרויס דביקות און התלהבות, און מיט דעם אַלעם, האָט ער נאָך אַלץ נישט דערגרייכט די מטרה פון די מצוה, ווייל ער איז פאַרנומען נאָר מיט'ן טפל, און נישט מיט'ן עיקר.

מ'קען עס בעסער פארשטיין מיט א משל, אַ מענטש פאָרט אַדורך יעדן טאָג צווישן די גרעניצן מיט אַ הערליכע 'קאַר', פול מיט זאַמד. די גרעניץ-וועכטער וואונדערן זיך אויף דעם וואָס ער פירט זאַמד יעדן טאָג פון איין לאַנד צום אַנדערן. האָט ער זיי געזאָגט, אַז ער בויט פאַר זיך אַ גרויסן שיינעם פּאַלאַץ אין זיין היימשטאָט, וואָס פאַר דעם צוועק פאַרלאַנגט זיך אַסאַך זאַמד און ערד, און וויבאַלד אין דעם אַנדערן לאַנד איז זאַמד פיל ביליגער, פירט ער יעדן טאָג זאַמד פון איין לאַנד צום צווייטן.

די וועכטער האָבן אָבער נישט געגלייבט זיינע 'מאָדנע' ווערטער, ווייל זיי ווייסן דאָך אַז זאַמד איז זייער ביליג איבעראַל. זיי האָבן אַלזאָ פאַרדעכטיגט אַז ער שמאָגלט אַריין אינעם זאַמד טייערע דיאַמאַנטן-שטיינער, כדי ער זאָל נישט דאַרפן באַצאָלן שטייערן דערויף. האָבן זיי איהם באַפוילן אויסצוגיסן דאָס גאַנצע זאַמד פון זיין קאַר, און זיי האָבן אַלעס אַדורכגענישטערט. צו זייער שטוינונג, האָבן זיי אָבער דאָרטן גאָרנישט געפונען, און זיי האָבן בלית ברירה איהם ווייטער געלאָזט אַריבערפאָרן די גרעניץ מיט'ן זאַמד.

דאָס איז אָנגעגאַנגען אַזוי אַ לענגערע צייט. טאָג-טעגליך האָבן די וועכטער אַדורכגעזיפּט די זאַמד, אָבער זיי האָבן דאָרט גאָרנישט געפונען, אויסער זאַמד... נאָך אַ שטיק צייט, האָט דער מענטש געלאָזט וויסן פאַר די וועכטער, אַז ער האָט שוין געענדיגט בויען זיין פּאַלאַץ, און ער דאַרף מער נישט אַדורכפאָרן די גרעניץ.

אונזערע הערצער[ט], און אין די קומענדיגע אַלעם וואָס דער מענטש פאַרמאָגט, איז דורות - 'למען ידעו דורותיכם' - אַז אַ מתנה פון דעם אויבערשטען. דער

צווישן די וועכטער, איז געווען איין קלוגער חברה-מאַן, וואָס האָט פאַרשטאַנען אַז דער מענטש איז נישט אַזאַ נאַר צו אַרבעטן אַזוי שווער, צו פירן זאַמד יעדן טאָג איבער די גרעניץ, בלויז כדי צו פאַרדינען אַ פאָר פרוטות... האָט ער איהם גערופן אין אַ זייט, און איהם געבעטן ער זאָל איהם אויסזאָגן דעם סוד. האָט יענער איהם געענטפערט, 'איך וועל דיר אַנטפלעקן דעם סוד, נאָר בתנאי אַז איך וועל נישט באַשטראָפט ווערן דערפאַר, און דו וועסט נישט מאָנען דאָס געלט פון די שטייערן'. ער האָט איהם דאָס פאַרזיכערט, און דאַן האָט יענער איהם געזאָגט מיט אַ שמייכל:

- האָב איך זיך דען געניטיגט אינעם זאַמד?... עס פעלט מיר נישט קיין זאַמד ביי מיר אין הויף... נאָר וואָס דען, איך האָב יעדן טאָג אַריינגעברענגט אַן אַנדערע קאַר, צו פאַרקויפן פאַר אַ שיינעם סכום געלט, און כדי עטס, די גרעניץ-וועכטער זאָלן זיך נישט כאַפּן דערויף, האָב איך אָנגעפילט די קאַר מיט זאַמד. אַזוי האָט איר יעדעס מאָל געטראַכט נאָר וועגן דעם זאַמד, און איר האָט אינגאַנצן פאַרגעסן צו טראַכטן וועגן די קאַר...

דער נמשל איז, דער יצר הרע פאַרדרייט דעם קאָפּ מיט פאַרשידענע זאַכן, כדי ער זאָל פאַרגעסן פון די 'נקודה הפנימית'.

דאָס איז די כוונה פון די גמרא (סוכה ב.) 'אמרה תורה, כל שבעת הימים **צא מדירת קבע** ושב בדירת עראי'. לכאורה וואָלט געווען גענוג צו זאָגן 'שב בדירת עראי', ווייל דאָס איז דאָך דער הויפּט ציל פון די מצוה פון סוכה. פאַרוואָס האָבן חז"ל אויך געזאָגט 'צא מדירת קבע'? וואָס איז מיר דען אַ חילוק וואו דער מענטש איז פריער געזעסן. מ'דאַרף זאָגן בקיצור אַז אַלע זיבן טעג פון סוכות זאָל מען זיצן אין אַ 'דירת עראי'.

איז דער תירוץ, אַז חז"ל האָבן אונז געוואָלט לערנען אַז **ס'איז נישט גענוג צו 'זיצן' אין סוכה אָן קיין מח און האַרץ... מ'דאַרף זיך פריער 'אַרויסציען' פון די 'דירת קבע', און זיך מתבונן זיין אין דעם טעם פאַרוואָס מ'זיצט אין סוכה.**

י. די דאָזיגע ידיעה דאַרף זיין אַזוי קלאָר און שטאַרק, אַז עס זאָל משפיע זיין אויך אויף די קינדער - 'דורותיכם'. אויך זיי זאָלן זיין 'אַדורכגעזאַפּט' מיט אמונה אין דעם אויבערשטען ברוך הוא. דאָס איז מרומז אין די ווערטער **ל**'מען **י**'דעו **ד**'ורותיכם, איז ראשי תיבות 'ילד'. **די אמונה זאָל זיין ביי אונז אַזוי פשוט, אַז אויך אַ 'קליין קינד' זאָל עס קענען פאַרשטיין...**

מענטש טאָר זיך נישט איינרעדן אַז ער האָט אַלעס אַליין פאַרדינט, 'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה', נאָר ער זאָל גוט געדענקען אַז דער אויבערשטער איז דער וואָס ער גיט אַלעס פאַר דעם מענטש.

לויט דעם קען מען פאַרשטיין די שייכות פון יום טוב סוכות צו דעם וואָס מ'נעמט אַריין די תבואה פון פעלד אין הויז אַריין, ווי דער 'חזקוני' שרייבט דאָרט, אַז דער יום טוב איז באַשטימט געוואָרן אין דער צייט ווען מ'נעמט צוזאַמען די תבואות פון די פעלדער, ווייל ס'איז די טבע פון מענטשן, ווען עס גייט זיי גוט אויף דער וועלט, זיי האָבן הצלחה אין אַלע ענינים, פאַסירט אָפט מאָל אַז עס גנב'עט זיך אַריין אין זייער קאָפ דער געדאַנק אַז 'זיי' האָבן מצליח געווען. זיי האָבן 'עפּעס' געטוהן... ווי דער פסוק זאָגט (דברים ח, יב-יז) 'פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת ובקרך וצאנך ירביון, וכסף וזהב ירבה לך, וכל אשר לך ירבה. ורם לבבך ושכחת את ה' אלוקיך וגו', ואמרת בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה'.

דעריבער, ווען מ'נעמט אַריין די תבואה פון פעלד, און דאָס הויז ווערט אָנגעפילט מיט אַלעם גוטן, האָט די תורה באַפוילן צו פייערן דעם יום טוב סוכות, כדי מיר זאָלן געדענקען אַז אין מדבר האָבן מיר גאָרנישט פאַרדינט, און דער אויבערשטער האָט אונז אַריינגעזעצט אין סוכות. פון דעם וועט יעדער איד זיך אַראָפּלערנען אַ יסוד אין לעבן, אַז דער אויבערשטער גיט איהם די נחלה, און ער איז דער וואס פילט אָן דיין הויז מיט אַלעם גוטן[א].

דער זמן און די השפעה פון קיום מצוות היום, זענען מסוגל משפיע צו זיין אמונה, און אויף דעם זאָגט דער פסוק, 'למען ידעו דורותיכם', ווייל **דורך די מצוה פון סוכה, קען מען אָנקומען צו די העכסטע מדריגה פון אמונה**, עס זאָל ווערן אַ בחינה פון 'ידיעה' (וואָס 'ידיעה' איז מער און גרעסער ווי 'אמונה', ווייל דאָס מיינט אַז נישט נאָר גלייבט מען, נאָר מען ווייסט קלאָר אַז אַזוי איז עס).

עס שטייט אין ספר 'קרן לדוד' (מועדים, סוכות, אות יב), אַז אַ איד וואָס זיצט אין סוכה לשם שמים, שפּירט די עצם קדושה מיט אַ התלהבות. ער שפּירט די הארה פון די מצוה, און ער ווייסט קלאָר אַז מיר האָבן זוכה געווען אַרומגענומען צו ווערן מיט די ענני הכבוד. דאָס קען מען נישט אויפקלערן. דער קלוגער מענטש פאַרשטייט עס אַליין, עכ"ל.

יא. די פוסקים שרייבן, אַז ווען מ'מאַכט די ברכה אויפ'ן לולב, האַלט מען דעם אתרוג איבערגעדרייט (או"ח סי' תרנ"א, ס"ד). דאָס לערנט אונז, אַז **ווען דער מענטש געפינט זיך אין אַ מצב וואָס איז 'מיט'ן פּיטום אַראָפּ', איז אַ שעת הכושר צו מאַכן**

די ברכה... ווייל מ'גלייבט אַז אַלעס איז לטובה, און אַלעס וועט ווערן איבערגעדרייט צום גוטן.

דאָס איז אויך מרומז אין דעם מנהג צו מאַכן 'נענועים' ביי הלל, ווי עס ווערט גע'פסק'ענט אין שולחן ערוך (סי' תרנ"א, ס"ח) אַז מ'פירט זיך צו שאָקלען דעם לולב ביים זאָגן די ווערטער 'הודו לה'', און דער 'משנה ברורה' ברענגט (שם סקל"ז) אַז יעדעס מאָל ווען מ'שאָקלט דעם לולב אויף איין זייט, זאָל מען זאָגן איין וואָרט. קומט אויס, אַז ווען מ'שאָקלט 'אַראָפּ', זאָגט מען דאָס וואָרט 'לעולם', און ווען מ'שאָקלט אין דער ריכטונג 'אונטער זיך', זאָגט מען 'חסדו'. דאָס קומט צו לערנען, **אַז אויב מען געפינט זיך חלילה 'אַראָפּ' אָדער 'פון אונטן'... זאָל מען אַלץ געדענקען אַז 'לעולם חסדו'... און אויך אין אַזאַ מצב, האָט דער אויבערשטער אונז נישט פאַרלאָזט.**

די עצם ידיעה אַז אַלעס וואָס קומט פאַר מיט'ן מענטש איז מיט השגחה פרטית פון הימל, און מיט אַ גענויען חשבון וואָס דער אויבערשטער האָט מיט איהם, גיט כח און חיזוק פאַר דעם מענטש, ווי עס איז מרומז אין פסוק (דברים כט, ט) 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם'. דער טייטש פון וואָרט 'ניצב', איז שטיין מיט אַ פעסטקייט. זאָגט דער פסוק: 'אתם נצבים' - איר קענט שטיין און זיך האַלטן פעסט, ווייל איר גלייבט אַז 'כולכם לפני ה' אלוקיכם', איר שטייט פאַר דעם אויבערשטען, און ער האַלט אַן אויג אויף יעדע באַשעפעניש אויף דער וועלט.

מ'קען עס נאָך בעסער ערקלערן מיט אַ מעשה שהיה, וואָס האָט פאַסירט ביי דעם משגיח הגה"צ רבי אלי' לאָפּיאַן זצ"ל, אַז ער האָט זיך אַמאָל נישט גוט געשפּירט, און ער האָט געבעטן אַז מ'זאָל אַריבעררופן אַ דאָקטאָר. ווען דער דאָקטאָר איז אַריבערגעקומען און געפרעגט רבי אלי'ן אויב ער שפּירט זיך גוט, האָט רבי אלי' געענטפערט: יאָ, ברוך השם, ער שפּירט זיך גוט... האָט דער דאָקטאָר איהם געפרעגט אויב עפּעס טוט איהם וויי, און אויך אויף דער דאָזיגער פראַגע האָט רבי אלי' לאָפּיאַן געענטפערט אַז ניין, עס טוט איהם גאָרנישט וויי. איז דער דאָקטאָר געוואָרן אויפגערעגט און געזאָגט, אויב איר שפּירט זיך גוט, און איר פילט נישט קיינע ווייטאָגן, פאַרוואָס האָט מען מיך אומזיסט גערופן? סתם צו פאַרברענגען מיין צייט און אייער צייט אומזיסט?... האָט רבי אלי' געענטפערט: פונדעסטוועגן, אויב דו וועסט מיך 'באַהאַנדלען', וועל איך שפּירן נאָך בעסער...

נאָך דעם ווי דער דאָקטאָר האָט געטוהן וואָס ער האָט געטוהן און האָט פאַרלאָזט דאָס הויז, האָבן די שטוב-מענטשן געפרעגט דעם משגיח איבער די רעטעניש וואָס דאָ איז פאָרגעקומען... האָט רבי אלי' געענטפערט:

- לאָמיר זיך מתבונן זיין אין 'מעשים שבכל יום'. אַ קליין יונגל, אַ פּאָר יאָר אַלט, איז אַרומגעלאָפן אין הויז. פלוצלינג איז ער געפאַלן און האָט זיך שטאַרק צעקלאַפּט,

ער איז געווען פול מיט ווייטאָגן, זיין ווײ-געשריי דערגרייכט ביז'ן הימל, און זיינע טרערן גייען ביז'ן תהום... איז זיין דערבאַרימדיגע מאמע צוגעקומען און איהם אָנגעהויבן באַרואיגן, אַרויסווייזנדיג צו איהם ליבשאַפט און נאָנטקייט. זי האָט איהם אויך דערלאַנגט אַ 'צוקערל', און וואונדער איבער וואונדער: דאָס קינד באַרואיגט זיך, און ער הערט אויף וויינען. זיינע ווייטאָגן ווערן ווייניגער און ווייניגער... איז דאָך אַ גרויסער וואונדער, צי דען איז דאָס 'צוקערל' בכח צו היילן זיין צעקלאַפּטן פוס, אָדער אפשר איז עס גאָר געווען אַ מעדיצין וואָס היילט... ניין, נאָר וואָס דען, דאָס מציאות איז, אַזוי האָט דער אויבערשטער באַשאַפן אין די טבע פון דער וועלט, אַז יעדער ווייטאָג פון אַ קלאַפּ אָדער אַ פאַל און דאָס גלייכן, האָט אין זיך צוויי טיילן: **א)** אַ קערפּערליכער ווייטאָג פונעם קלאַפּ וכדומה. **ב)** אַ גייסטישער ווייטאָג, דאָס הייסט, אַז אויסער דעם אבר פונעם גוף וואָס איז צעקלאַפּט געוואָרן, שפּירט אויך דאָס נפש פונעם מענטש, זיין גייסט, דעם קלאַפּ (אדרבה, דער גייסטישער ווייטאָג באַשטייט פון 90 פּראָצענט, און נאָר צען פּראָצענט פונעם ווייטאָג איז דער קערפּערליכער ווייטאָג). **דעריבער**, ווען די מאַמע פונעם קינד באַרואיגט זיין גייסטישן ווייטאָג דורך אַרויסווייזן פאַר איהם אַן אויסערגעווענליכע ליבשאַפט, ווערט דער נפש ממילא רואיגער, ווייל דאָס פירט אויך דערצו אַז דאָס קינד זאָל זיך פאַרלאָזן אויף זיין מאמע אַז זי נעמט אויף איהם די פולע פאַראַנטוואָרטליכקייט, און זי וועט זיך גוט אָפּגעבן מיט איהם. עס בלייבט נאָר דער קערפּערליכער ווייטאָג, וואָס ווערט 'בטל ביותר משישים'. דער ווייטאָג פונעם גוף, אָן אַ ווייטאָג פונעם נפש, עקזיסטירט כמעט נישט.

דאַן האָט רבי אלי' פאָרגעזעצט:

ביי מיר, איז אויך אַזוי. ווען איך האָב יסורים און ווייטאָגן ח"ו, שטאַרק איך זיך מיט די ריינע אמונה אַז דאָס אַלעס איז מיר געקומען פון באַשעפער. ער טוט זיך 'אָפּגעבן' מיט מיר, און איך בין רואיג ווייל איך ווייס אַז אַלעס ווערט געפירט אויפ'ן בעסטן אופן, און ממילא, איז נישט דאָ קיין אָרט פאַר די יסורי הגוף והנפש און פאַר די ווייטאָגן, נאָר די איברים פון גוף שפירן זיך נישט גוט און דאַרפן האָבן מעדיצינישע הילף, אָבער זיי פאַר זיך, זענען כמעט נישט 'תופס מקום'... דערפאַר האָב איך געבעטן מ'זאָל אַריבערופן דעם דאָקטאָר, אָבער בעצם, שפיר איך זיך גוט, ברוך השם...

אַ רב פון ניו יאָרק האָט מיר געזאָגט, די וועלט פירט זיך, אַז ווען מ'קומט עסן אַ מאכל, קוקט מען נאָך און מ'פאָרשט די 'השגחה', ווער עס איז דער רב וואָס גיט דעם הכשר, און ווי כשר דאָס מאכל איז. **נישט ווייניגער פון דעם דאַרף דער מענטש גוט נאָכקוקן און זיך מתבונן זיין ווען עס קומט צו 'זיך עסן דאָס האַרץ'**, דאָס הייסט, ער איז אין כעס איבער זיין מצב, אָדער אויף איינעם וואָס האָט איהם

דער גאון בעל 'חתם סופר' זי"ע ברענגט (פ' אמור, ד"ה 'ולקחתם'), די ווערטער פונעם רמב"ם ז"ל אין 'מורה נבוכים' (ח"ג, פמ"ג) וואָס ער זאָגט אַז דאס איז טאקע דער טעם פאַרוואָס מ'שאָקלט סוכות מיט די ד' מינים, כדי אַז נאָך דעם ווי מ'האָט געשניטן די תבואות און זיי אַריינגענומען אין הויז, זאָל מען דאַנקען און לויבן דעם אויבערשטען. מ'זאָל נישט זאָגן 'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה'. און דעריבער האָט דער אויבערשטער באַפוילן צו נעמען די שענסטע און בעסטע פירות.

נאָך מער זאָגן די מפרשים. ס'איז די טבע פון מענטש זיך צו פאַרלאָזן אויף זיין געלט און אויף זיינע פאַרמעגנס (ווי די גמרא זאָגט (פסחים קיט.) 'ממונו של אדם מעמידו על רגליו'). צוליב דעם, דייקא אין דער צייט ווען מ'נעמט צוזאַמען די תבואה, איז דאָ אַן אָרט פאַר אַ חשש אַז דער מענטש וועט זיך פאַרלאָזן אויף זיין עשירות, און ער וועט ח"ו פאַרגעסן פון דעם אויבערשטען. צוליב דעם האָט די תורה געזאָגט 'צא מדירת קבע ושב בדירת עראי' (סוכה ב.).

אַזוי שרייבט דער 'מנורת המאור' (נר ג, כלל ד, ח"ו פ"א) אַז מיט די ווערטער 'צא מדירת קבע ושב בדירת עראי', האָבן חז"ל געמיינט צו זאָגן, אַז די מצוה פון סוכה לערנט אונז אַז דער מענטש זאָל זיך נישט פאַרזיכערן אויף די הויך פון זיין הויז, און אויף די שטאַרקייט פון זיין הויז, אויך אויב עס איז פול מיט אַלעם גוטן. ער זאָל זיך נישט פאַרלאָזן אויף די הילף פון אַנדערע מענטשן, אויך אויב ער געוועלטיגט איבער'ן לאַנד. נאָר ער זאָל זיך פאַרזיכערן אויף דעם אויבערשטען. און צוליב דעם דאַרף מען זיצן אין סוכה נאָכ'ן אַריינגעמען די תבואה פון פעלד, ווייל אין די צייט ווען די אוצרות זענען פול מיט אַלעם גוטן, און דער מענטש גייט אַריין אין שטאָט. ער באַשמירט זיין דאַך מיט פעך פאַר'ן ווינטער, עס זאָל נישט אַריינרעגענען, און ער שטאַרקט דאָס הויז צו עס שיצן פון רעגנס און פון ווינטן א.א.וו., איז דאָך דאָס אַ צייט ווען מ'קען חלילה לייקענען אין דעם אויבערשטען'ס טובה.

צוליב דעם דאַרף דער מענטש פאַרלאָזן זיין שטאַרקע הויז, און אַריינגיין אין סוכה, כדי ער זאָל נתעורר ווערן און זיך פאַרזיכערן נאָר אויף דעם אויבערשטען. ער זאָל אַריננעמען אין

עפּעס געטוהן. איינער האָט איהם קאַליע געמאַכט אַ שידוך, אַ צווייטער האָט איהם געמאַכט אַ שאָדן אין פרנסה וכו' וכו' און דאָס קאָסט איהם געזונט בגוף ובנפש. זאָל ער קודם זעהן די **'השגחה' פרטית** פון דעם אויבערשטען, וואָס ער האַלט אַן אויג אויף יעדן פרט וואָס קומט פאָר אויף דער וועלט, און אַלעס איז פון איהם פאַר די טובה פונעם מענטש.

האַרץ און אין מוח, אַז דאָס גאַנצע גוטס וואָס ער האָט פון זיין פעלד, איז נאָר ווייל אַזוי איז געווען דער רצון פון דעם אויבערשטען, און אַזוי וועט ער געדענקען אַז די גאַנצע שמירה פון זיין גוף, און אַלעם וואָס ער האָט, איז פון דעם אויבערשטען, און ער וועט זיך נישט פאַרזיכערן אויף דעם וואָס ער פאַרמאָגט[יב].

אַזוי שרייבט אויך דער 'כלי יקר' אויפ'ן פסוק (ויקרא כג, מב) 'כל האזרח בישראל ישבו בסוכות'. דער פסוק כאַפּט

יב. דער 'שפת אמת' שרייבט (סוכות תרמ"ה, ד"ה 'מצות'), די מצוה פון סוכה איז די מדה פון בטחון, אַזוי ווי חז"ל זאָגן 'צא מדירת קבע'. **מ'זאָל זיך נישט פאַרזיכערן אויפ'ן רייכטום און אויף די פאַרמעגנס, נאָר מ'זאָל זיך פאַרלאָזן נאָר אויף דעם אויבערשטען.**

די משנה זאָגט (סוכה ט:), אַז אויב מ'האָט געבויט די סוכה אונטער אַ בוים, איז גלייך ווי מ'וואָלט עס געבויט אינעווייניג אין הויז. קען מען זאָגן אַ רמז, ווייל דער תכלית פון מצות סוכה איז דאָך צוצוברענגען דעם מענטש צו אמונה אין דעם אויבערשטען, און צוליב דעם דאַרף דער סכך פון די סוכה זיין אונטער דעם פרייען הימל, אָן אַ הפסק אינמיטן. צו לערנען דעם מענטש אַז **מ'איז אָנגעוויזן נאָר אויף דעם אויבערשטען**, און ער זאָל זיך נישט פאַרלאָזן אויף זיינע אייגענע מעגליכקייטן. ממילא, וועט ער נישט זוכן זיך צו שיצן אונטער דעם הויז אָדער אונטער דעם בוים, נאָר ער וועט זיך פאַרלאָזן נאָר אויף דעם אויבערשטען.

הגה"צ רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל האָט געזאָגט אַ טעם פאַרוואָס מ'טאָר נישט מאַכן דעם סכך פון העלצער וואָס זענען באַהאָפטן צו דער ערד, נאָר עס דאַרף זיין אָפּגעריסן, ווייל ווען דער מענטש האָט אַ נחלה, איז ער 'באַהאָפטן' צו זיין שטיק ערד. ער פאַרלאָזט זיך אויף זיינע פאַרמעגענס. וועגן דעם זאָגט מען פאַר דעם מענטש, ער זאָל אַרויסגיין אויף אַ וואָך צייט פון זיין הויז, און **אויסשווענקען זיין מח פון אַלע פסול'ע געדאַנקען**, און זיך אַריינזעצן אין דעם שאָטן פון ריינע אמונה: 'צילא דמהימנותא'.

אַ איד האָט זיך אַמאָל אַראָפּגערעדט פון האַרץ פאַר זיין רבי'ן, אַז ער שפּירט זיך 'אָפּגעריסן'... כמעט יעדן טאָג שיקט מען איהם אַוועק פון דער אַרבעט, אַזוי אַז כמעט יעדן מאָנטאָג און דאָנערשטאָג אַרבעט ער אויף אַן אַנדער אָרט. אַמאָל איז עס בקביעות, און אַמאָל אַרבעט ער אַלס אַ 'ממלא מקום'. אויך דרייט ער זיך אַסאַך מאָל אַרום אָן אַרבעט. האָט דער רבי איהם געזאָגט:

- ביזטו דען צוליב דעם 'אָפּגעריסן' ח"ו? איך האָב נאָך נישט געזעהן אַזאַ 'באַהאָפטענעם' מענטש אַזוי ווי דו. דו פאַרלאָזט זיך נישט אויף דיין אַרבעט, נאָר

אָן דאָס לשון 'אזרח', וואָס איז אַ לשון פון אַ 'תושב', אָן 'אַלט-איינגעזעסענעם', ווייל אין דער צייט ווען מ'נעמט אַריין די תבואה פון פעלד, וויל יעדער איינער אַריינגיין פון זיין פעלד אין הויז אַריין, צו זיצן דאָרט בקביעות. האָט די תורה געהאַט אַ חשש אַז מיט'ן זיצן בקביעות אינדערהיים, וועט דער מענטש זיך גרויס האַלטן אַז ער האָט מצליח געווען, און עס וועט ביי איהם מקוים ווערן 'וישמן ישרון ויבעט' ח"ו.

אויף דעם זאָגט דער פסוק, 'כל האזרח'. דער מענטש וואָס וויל זיין אַזוי ווי אַ תושב אויף דער וועלט, און נישט אַזוי ווי אַ גר, דאַרף אַרויסגיין פון זיין 'דירת קבע', און אַריינגיין אין אַ 'דירת עראי', כדי ער זאָל דערקענען זיין אייגענע מינדערוויכטיגקייט אַז ער איז נאָר אַ 'גר' אויף דער וועלט - נישט אַ 'תושב'[יג]...

ממילא, וועט ער זיך נישט פאַרלאָזן אויף זיך, נאָר 'בצל ש-ד-י יתלונן', אַזוי ווי די אידן האָבן געטוהן ווען זיי זענען אַרויסגעגאַנגען פריי פון מצרים. זיי זענען נישט געזעסן אין שיינע הייזער, נאָר זיי זענען געווען אַרומגענומען מיט די זיבן וואָלקענס, וואָס דאָרט האָט גערוהט די הייליגע שכינה.

די משנה זאָגט (סוכה ב.) אַז אַ סוכה וואָס דער סכך דערפון איז העכער פון צוואַנציג איילן, איז פסול, ווייל עס ווערט גערעכנט ווי מ'זיצט אונטער דעם שאָטן פון די ווענט, און נישט אונטער דעם שאָטן פון סכך.

זאָגט דער 'ערוך לנר' (בסיום למסכת סוכה, געדרוקט ביים סוף פון זיינע חידושים אויף מסכת סוכה) אַ טעם פאַרוואָס אַ סוכה וואָס איז העכער פון צוואַנציג איילן איז פסול, ווייל די ווענט וואָס נעמען אַרום די סוכה, זענען מרמז אויף עניני עולם הזה וואָס נעמען אַרום דעם מענטש. אָבער דער וואָס פאַרשטייט, הייבט אויף די אויגן צום הימל, און ער ווייסט אַז דער עיקר איז דער סכך. ער פאַרשטייט אַז דער אויבערשטער האַלט אייביג אַן אויג אויף איהם מיט זיין השגחה פרטית. ער גלייבט אַז דער אויבערשטער גיט איהם אַלע

דו ביזט אייביג באַהאָפטן צום באַשעפער פון דער וועלט, צו ווענמען דו טוסט אייביג אויפהייבן דיינע אויגן!

יג. אַזוי שרייבט דער 'פרי מגדים' ('אשל אברהם', סי' תרלא סק"ב) אַ טעם פאַרוואָס עס ווערט געפּסק'ענט אין שולחן ערוך (סי' תרלא, ס"ג) אַז מ'דאַרף קענען זעהן די שטערן דורכ'ן סכך, ווייל דער פסוק זאָגט (ישעיה מ, כו) 'שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה'. **דער מענטש דאַרף קענען אַרויפקוקן צום הימל און פאַרשטיין אַז דער באַשעפער פירט די גאַנצע וועלט**, און אַז דער מענטש אַליין איז נישט מער ווי אַ 'גר' אויף דער וועלט...

זיינע באַדערפענישן יעדע רגע פונעם טאָג. דאָס איז דער עיקר פון די מצוה פון סוכה, צו דערמאנען דעם מענטש אַז די שכינה רוהט אייביג אויף איהם.

צוליב דעם טעם איז די סוכה פסול ווען ס'איז העכער פון צוואנציג איילן, ווייל דעמאָלס זיצט דער מענטש אין שאָטן פון די ווענט, און נישט אונטער דעם שאָטן פונעם סכך. דאָס איז אַ רמז אַז ער פאַרזיכערט זיך אַז זיין ישועה וועט קומען דורך ענינים פון דער וועלט, וואָס דאָס איז 'פסול'. עס איז נישט באַוויליגט פאַר דעם אויבערשטען.

זמן שמחתינו - די מצוה פון 'ושמחת בחגך', דייקא אין יום טוב סוכות

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו. דער אויבערשטער ברוך הוא האָט אונז באַפוילן ווען עס קומט דער יום טוב סוכות, זמן שמחתינו, 'ושמחת בחגך וגו' והיית אך שמח'[יד] (דברים טז, יד-טו).

יד. גאָר גרויס איז די מצוה צו זיין פריילך אין יום טוב סוכות, ווי מיר האָבן שוין נאָכגעזאָגט אין די פריערדיגע יאָרן, פונעם 'אבן עזרא', וואָס ער שרייבט אויפ'ן פסוק 'ושמחת בחגך וגו', כי יברכך ה' אלוקיך בכל תבואתך ובכל מעשי ידיך **והיית אך שמח**', שרייבט דער 'אבן עזרא', אז דאָס מיינט, **אַלס שכר פון דער מצוה פון שמחה אין יום טוב, וועט דער מענטש זוכה זיין ממשיך צו זיין די שמחה אויפ'ן גאַנץ יאָר**. און וועגן דעם זאגט די תורה '**אך**' - ווייל אויב דו וועסט נישט אַזוי טוהן, וועסטו נישט זיין פריילך...

ענליך שרייבט דער 'אברבנאל' (פרשת ראה): 'והיית אך שמח', **דער אויבערשטער פאַרזיכערט דעם מענטש, אַז אויב ער וועט זיך פרייען אין יום טוב סוכות, וועט ער זיין גוטמוטיג און פריילך אַ גאַנץ יאָר**. דער 'אברבנאל' פירט אויס: אָבער אויב דו וועסט זיין צוגעלייגט אָנהייב יאָר, וועסטו זיין בעצבות אויך שפעטער, ווייל אַזוי איז די נאַטור פונעם מענטש, אַז דער וואָס פרייט זיך מיט זיין חלק, ביי איהם איז שמחה וששון...

דער 'פלא יועץ' (ערך סוכה, סוף ד"ה 'ועוד נלוה'), שרייבט, אַז דער אויבערשטער האָט אונז באַפוילן זיך צו פרייען מיט אַ שמחה של מצוה, און דאָס איז אַ גוטער סימן פאַר'ן גאַנצן יאָר, אַזוי ווי די 'גורי האריז"ל' שרייבן, אַז **דער וואָס איז פריילך און גוטמוטיג און איז זיך בכלל נישט מצער אין דעם הייליגן יום טוב, איז ער פאַרזיכערט אַז ער וועט האָבן אַ גוט יאָר, און ער וועט אייביג זיין פריילך**.

דער טריסקער מגיד זי"ע ברענגט ('מגן אברהם', שבת חול המועד סוכות) אין נאָמען פון זיין הייליגן טאַטן, הרה"ק רבי מאָטעלע טשערנאָבילער זי"ע, אַז 'זמן שמחתינו', איז פון לשון צוגרייטן ('זימון'), ווי ס'איז דאָס לשון פון דער משנה (ביצה י:) 'זימן שחורים

ומצא לבנים'. דאָס הייסט, **אַז די מצוה פון סוכה וואָס מיר זענען מקיים אין די זיבן טעג פון יום טוב, איז אַ צוגרייטונג ממשיך צו זיין שמחה אויפ'ן גאַנצן יאָר.**

ענליך זאָגט הרה"ק רבי שמואל מליובאַוויטש זי"ע (ספר המאמרים, שנת תרנ"ה, ע' תיג), **אַז דער תמצית און דער ענין פון שמחה ווערט נשפע פון דעם כח פון יום טוב סוכות.**

אויך איז שמחה מסוגל צו ראַטעווען דעם מענטש מכל צרה וצוקה, ווי רש"י (במדבר כט, יח) ברענגט אין נאָמען פון חז"ל, אַז די 98 שעפּסן וואָס מ'האָט געברענגט אַלס קרבנות אין יום טוב סוכות, קומען מכפּר זיין אויף די 98 קללות פון די תוכחה אין פרשת כי תבא.

זאָגט אויף דעם הרה"ק בעל 'אבני נזר' זי"ע אַז **דורך די שמחה אין סוכות, ווערן נתכפר די 98 קללות וואָס קומען ווען עס פעלט שמחה**, אַזוי ווי דער פסוק זאָגט דאָרט (דברים כח, מז) 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה'. (ספר 'שם משמואל', סוכות תרע"ג, אין נאָמען פון זיין טאַטן)

עס שטייט אין ספה"ק 'בית אהרן' (דף קנו.) אַז פונקט אַזוי ווי אין די ימים נוראים ווערן די מקורות געעפענט דורך יראה, **אַזוי אין יו"ט סוכות ווערן די מקורות פון רחמים און חסדים געעפענט דורך אהבה און שמחה.**

מן הבאר

אַמאָל יום טוב סוכות, האָט מען מזכיר געווען פאַר הרה"ק רבי מאיר'ל פרעמישלאַנער זי"ע, זיינס אַ קרוב וועלכער איז געווען זייער נישט געזונט ל"ע און זיין לעבן איז געווען אין אַ געפאַר רח"ל. האָט הרה"ק רבי מאיר'ל געזאָגט:

- דער אויבערשטער האָט אונז באַפוילן צו בלאָזן שופר אין ראש השנה, און מאיר'ל האָט געבלאָזן; ער האָט אונז באַפוילן צו פאַסטן אין יום כיפור, און מאיר'ל האָט געפאַסט; ער האָט אונז אָנגעזאָגט מיר זאָלן זיך פרייען אין היינטיגן יום טוב, און מאיר'ל וויל זיך פרייען, אָבער, רבונו של עולם, מיר ווייסן דאָך אַז 'אין מערבין שמחה בשמחה'. אויב עס וועט חלילה פּאַסירן עפּעס נישט גוט רח"ל וועל איך דאָך דאַרפן מאַכן אַ ברכה 'בשמחה' (אַזוי ווי חז"ל זאָגן אַז מ'דאַרף מאַכן די ברכה 'דיין האמת' ווען מ'איז בשמחה), און עס אָננעמען מיט שמחה. ממילא, מוז מען אָפּטוהן פון הימל יעדע אַנדערע 'שמחה', און איבערלאָזן אונז נאָר מיט די שמחה פון 'ושמחת בחגך'...

פון די מעשה לערנען מיר, **אַז דער וואָס האָט ח"ו אַ צער און ער שטופּט עס אָפּ כדי מקיים צו זיין די מצוה פון 'ושמחת בחגך', וועט מען אַוודאי איהם העלפן פון הימל אַז ער זאָל זיך נישט דאַרפן 'פרייען' מיט אַן אַנדערן סאָרט שמחה...**

נו, וועט אַ מענטש פרעגן: ווי אַזוי קען פון שמחה אין יום טוב[טו]? וואו נעמט מען מקיים זיין בשלימות די מצוה מען אַביסל שמחה, ווען מ'איז

טו. קודם כל, דאַרפן מיר וויסן אַז 'לא ניתנה תורה למלאכי השרת'. דער אויבערשטער פאַרלאַנגט נישט פון דעם מענטש אַ זאַך וואָס ער קען נישט מקיים זיין, און אויב די מצוה פון שמחה איז געגעבן געוואָרן פאַר יעדן איד, אין יעדן מצב וואו ער געפינט זיך, **איז אַ סימן אַז ער איז טאַקע בכח זיך צו פרייען, טראָץ אַלע שוועריגקייטן וואָס ער גייט אַריבער...**

מיר האָבן געהערט פון דעם בעל העובדא, וואָס האָט געליטן אַסאַך צרות רח"ל, און ער האָט זיך אויסגעגאָסן זיין ביטער האַרץ פאַר דעם גאון און פוסק רבי שלמה זלמן אויערבאַך זצ"ל. האָט רבי שלמה זלמן איהם געזאָגט, אַז ער קען אַ איד וואָס האָט געדאַרפט אַריבערגיין אַן אָפּעראַציע, און זינט דאַן הערט ער נישט אויף איין אויער. אויך איז ער אַן אלמן ל"ע, און אין צוגאָב דערצו, האָט ער דריי קינדער וואָס האָבן ל"ע נישט זוכה געווען צו קינדער. פונדעסטוועגן, איז ער אייביג פרייליך. ער גייט אַרום שטענדיג מיט אַ פרייליך און שמייכלדיג פנים.

האָט יענער איד געזאָגט צו רבי שלמה זלמן, אַז ער גלייבט נישט אַז ס'איז מעגליך אַזאַ זאַך. האָט רבי שלמה זלמן איבערגעזאָגט נאָך אַמאָל די זעלבע ווערטער, אָבער יענער האָט ווייטער געזאָגט אַז ער גלייבט נישט אַז ס'איז מעגליך אַזאַ זאַך, אַ מענטש אין אַזאַ שווערן מצב זאָל זיין פרייליך. האָט רבי שלמה זלמן איהם געזאָגט:

- דער דאָזיגער איד שטייט יעצט פאַר דיר, און ער רעדט מיט דיר...

עטליכע יאָר צוריק איז אַוועק פון דער וועלט אַן איש תם וישר, וועלכער האָט זיך מסתופף געווען בצל קדשם פון די לעלוב'ער רבי'ס זי"ע, הרב ר' משה כהן ז"ל פון בני ברק, וועלכער איז געווען באַקאַנט מיט'ן נאָמען 'משה בן עליזה'. נאָך דעם ווי ער איז לאַנגע יאָרן פריער פאַרוואונדעט געוואָרן ל"ע, האָט ער זיך נישט געקענט רירן רח"ל. ער איז שטענדיג געזעסן אין אַ רעדל-שטוהל ('ווילטשעיר'), און אויסער זיין קאָפּ, האָט ליידער גאָרנישט געאַרבעט אין זיין קערפּער. רבי משה איז אָבער אייביג געווען בשמחה.

מיר האָבן געהערט פון יבלחט"א זיין זון, אַז ער האָט אַמאָל געפרעגט זיין טאַטן, ווי אַזוי קען ער זיין אַזוי פרייליך און גוטמוטיג, ווען ער איז אין אַזאַ שווערן מצב, און זיין גאַנצער גוף איז ממש אַ 'שבר כלי' רח"ל. האָט רבי משה איהם געענטפערט:

- אויב אַלע מענטשן אויף דער וועלט וואָלטן געווען אין אַזאַ מצב ווי איך בין, אַלע וואָלטן געזעסן אויף אַ 'ווילטשעיר' און געדאַרפט הילף אויף יעדן טריט און שריט, איז דאָך פשוט אַז איך וואָלט געקענט זיין פרייליך, ווייל וואָס איז דען אַ

אַרומגענומען מיט אַזוי פיל טירדות פון אַלע זייטן, מ'האָט ליידער נישט קיין מנוחה. אפילו איינער וואָס איז, ברוך השם, געבענטשט געוואָרן מיט קינדער, 'בניך כשתילי זיתים סביב לשולחנך', געזונטע לעבטיגע קינדער בגוף ובנפש בלע"ה, איז ער דאָך אייביג באַזאָרגט, אַז די טובה זאָל זיך נישט אָפּטוהן ח"ו פון איהם און דעריבער שטעלט זיך די קשיא 'שמחה מנלן'..?

צו אַלעם ערשט, דאַרף מען זיך מתבונן זיין פאַרוואָס האָט מען באַשטימט די מצוה פון 'ושמחת בחגך', דייקא אין יום טוב סוכות, אויף אַזוי ווייט אַז חז"ל רופן עס (אין סדר התפילה) מיט'ן טיטול 'זמן שמחתינו'[טז].

איז דער תירוץ, אַז דער גאַנצער מהות פון די מצוה פון זיצן אין סוכה, איז צו שטאַרקן אונזער אמונה אין דעם

חילוק צווישן מיר און די אַנדערע מענטשן... נאָר וואָס דען, יעדער איז ב"ה געזונט און פריש, נאָר איך בין פּאַראַליזירט. נו, **איז עס דען אַ יושר אַז איך זאָל זיין טרויעריג אויף דעם וואָס אַלע מענטשן זענען ברוך השם זוכה צו זיין געזונט?!...**

אויסער דעם שטאַרקן אמת וואָס ליגט אין די ווערטער פון דעם 'פּשוט'ן' איד... און אַ מוסר השכל פאַר יעדן איינעם מיט די שוועריגקייטן וואָס ער האָט, אַז מ'דאַרף זייער שטאַרק אַכטונג געבן נישט צו זיין טרויעריג פון דעם וואָס עס איז גוט פאַר אַנדערע... לערנען מיר אָבער אויך פון דעם, אַז מ'קען זיין בשמחה, אויך ווען דער **'גוף'** ליידט יסורים רח"ל. דער **'נפש'** פון מענטש קען נאָך אַלץ זיין פריילעך...

טז. הגה"ק רבי חיים וויטאַל זי"ע פרעגט א מורא'דיגע קשיא (הקדמה לספר 'שער המצוות'): מיר זעהען דאָך אַז מענטשן טוהען אַזוי פיל מצוות, און עס ווערן חלילה נישט פאַרווירקליכט ביי זיי די ווערטער און די הבטחות פון די הייליגע חז"ל, וועגן זייער גרויסן שכר אויך אויף דער וועלט. נאָר מיז זיין, אַז ווען דער מענטש איז מקיים אַ מצוה, זאָל ער נישט טראַכטן אַז עס איז אויף איהם ווי אַ לאַסט, וואָס ער קוקט אַרויס שוין אַראָפּצונעמען פון זיך די לאַסט, נאָר ער זאָל טראַכטן ביי זיך ווי **מיט'ן טוהן די מצוה וועט ער פאַרדינען פילע טויזנטער דאָלאַרן, און ער זאָל זיך פרייען ווייל ער טוט די מצוה מיט שמחה אָן אַ גרעניץ.**

אא"ז הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע האָט דערציילט, אַז דער עלטער-עלטער זיידע, הרה"ק רבי משה לעלוב'ער זי"ע, איז אַרויסגעפאָרן פון פוילן קיין ארץ ישראל אין חודש אלול. פאַר דער נסיעה, האָט ער צוגעגרייט אַ שופר אויף ראש השנה, און די ארבעה מינים אויף יום טוב סוכות.

ערב סוכות, זייענדיג אויף דער שיף, האָט ער באַמערקט, אַז די ערבות זענען געוואָרן פאַרטריקנט, און זענען פסול, און ער וועט נישט קענען יוצא זיין די מצוה

פון ארבעה מינים. האט רבי משה'לע געבעטן דעם שיף-קאפיטאן, ער זאל זיך אפשטעלן ביי איינע פון די אינדזלען, כדי ער זאל קענען אראפשטייגן דארט און קלויבן ערבות אויף יום טוב. דאס איז געווען א פארלאנג, וואס דער קאפיטאן האט - זעלבסט-פארשטענדליך - קאטעגאריש אפגעווארפן. ער קען דאך נישט אויפהאלטן א גאנצע שיף מיט מענטשן, צוליב איין מענטש וואס זוכט א פאר ערבות...

הרה"ק רבי משה'לע האט אבער נישט נאכגעלאזט. ער האט כסדר געבעטן דעם קאפיטאן, און אן טראכטן צופיל, האט ער ארויסגענומען דאס גאנצע געלט וואס ער האט מיטגענומען מיט זיך קיין ארץ ישראל (איידער ער איז ארויסגעפארן פון פוילן, האט ער דארט באקומען אסאך געלט פון די חסידים), און עס דערלאנגט דעם קאפיטאן אין האנט, אויב ער וועט זיך אפשטעלן אינעם אינדזל, כדי ער זאל דארט קענען קלויבן ערבות. אזא אנבאט, האט דער קאפיטאן שוין נישט געקענט אפווארפן... און דער צדיק האט זוכה געווען מקיים צו זיין די מצוה כתיקונה. ער איז אבער אנגעקומען קיין ירושלים, אן א פרוטה אין טאש.

פון ירושלים, האט ער געשיקט א בריוו קיין חוץ לארץ, צו די גבאים פון צדקה אין חוץ לארץ, זיי זאלן איהם שיקן 'תמיכה'-געלט, א פארלאנג אויף וועלכן זיי האבן זיך זייער געוואונדערט, ווייל מ'האט דאך געוואוסט אז רבי משה'לע האט פאר'ן ארויספארן פון פוילן באקומען (אויך פון די גבאים) אסאך געלט. ערשט נאכ'ן פארשן די זאך, האבן זיי געהערט וועגן דער מסירות נפש פון הייליגן לעלוב'ער צדיק פאר א מצוה, אז ער האט מסכים געווען אוועקצוגעבן זיין גאנצן פארמעגן 'בעד נפשו', פאר א מצוה וואס איז ביי איהם געווען די גאנצע נשמה. **עס האט איהם געברענט אין די ביינער דער קיום פון א מצוה, און די גאנצע וועלט האט נישט געהאט קיין שום חשיבות אין זיינע אויגן, קעגן דעם תענוג און די שמחה וואס ער האט געהאט פון דעם וואס ער קען גורם זיין א נחת רוח פאר'ן באשעפער ברוך הוא, ווען ער איז מקיים א מצוה בשלימות.**

הרה"ק רבי אשר סטאלינער זי"ע האט געזאגט, אן ערבה קאסט עטליכע גרייצער, און פונדעסטוועגן, איז עס אזוי חשוב אז ס'ווערט א 'חפצא' פון דעם 'יום ערבה' - הושענא רבה. דאס איז דערפאר ווייל **די שמחה פארוואנדלט עס אין א חשוב'ן חפץ.** א מצוה וואס ווערט געטוהן מתוך שמחה, איז ווערד טויזנטער, אנדערש ווי א מצוה וואס מ'טוט 'כמצוות אנשים מלומדה'.

פון דער צווייטער זייט, זאגט הרה"ק רבי מענדעלע וויטעבסקער זי"ע (פרי הארץ', מכתב כב) אויף די ווערטער פון חז"ל (חגיגה כז.) 'פושעי ישראל מלאים מצוות כרמון'. איז שווער, אויב זיי טוהען אזוי פיל מצוות, פארוואס ווערן זיי אנגערופן 'פושעי ישראל'?

אויבערשטען ברוך הוא, אַזוי ווי דער פסוק זאָגט (ויקרא כג, מב-מג) 'בסוכות תשבו שבעת ימים, כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים, אני ה' אלוקיכם'.

דאָס הייסט, מ'דאַרף זיך שטאַרקן מיט אמונה אין דעם אויבערשטען, אַז ער פירט אידישע קינדער און שטענדיג טוט ער גוטס מיט זיי, אויך ווען זיי זענען אין 'מדבר', וואָס איז אַן 'ארץ ציה ועיף בלי מים'[יז].

זייער אַ הערליכע געדאַנק שרייבט דער נצי"ב אין זיין ספר 'העמק דבר', אַז לכאורה זאָגט דער פסוק אַ דאָפלטן לשון, 'בסוכות תשבו שבעת ימים', און

זאָגט הרה"ק רבי מענדעלע וויטעבסקער, די דאָזיגע מענטשן זענען טאַקע מקיים אַסאַך מצוות, **אָבער זיי פרייען זיך נישט און האָבן נישט הנאה פונעם טוהן די מצוה, און דאָס נעמט אַראָפּ די גאַנצע ווערד פון די מעשה המצוה.** צוליב דעם ווערן זיי באַצייכנט אַלס 'פושעי ישראל'.

אַנדערע זענען מוסיף, אַז אויף דעם זאָגט די גמרא 'מלאים' מצוות. זיי 'פילן' זיך אָן מיט מצוות. זיי טוהען איין מצוה, און נאָך אַ מצוה, און נאָך אַ מצוה, אבער אָן התלהבות און התפעלות פון יעדע מצוה פאַר זיך.

יז. דער הייליגער רבי ר' הירש פון רימנוב זי"ע האָט געזאָגט, אַז מיט די מצוה פון סוכה זענען מיר מרמז, אַז **דער אויבערשטער האַלט זיין השגחה אויף אונז, דורך די לעכער אינעם סכך.**

אמאָל אין יום טוב סוכות, זענען די חסידים אין קאַרלין געזעסן און געלערנט לאַנגע שעה'ן ברציפות. דערנאָך זענען זיי געווען אַזוי בשמחה, אַז זיי זענען אַרויס אין אַ טאַנץ לכבוד דעם הייליגן יום טוב און לכבוד די תורה. אינמיטן איז דער 'בית אהרן' אַריינגעקומען אין בית המדרש, און ווען ער האָט געזעהן ווי די חסידים טאַנצן, האָט ער זיך אָנגערופן צו זיי:

- חז"ל זאָגן (ב"ר פ"ע, ח), אַז עס ווערט אָנגערופן 'שמחת בית השואבה', ווייל 'משם היו שואבין רוח הקודש' - מ'האָט פון דאָרט געשעפּט רוח הקודש. קען מען זאָגן אַ כוונה אינעם וואָרט **'משם'** - פון דאָרט - **פון די שמחה** וואָס מ'האָט זיך געפרייט, האָט מען געשעפּט רוח הקודש. 'רוח' איז פון לשון רצון, אַזוי ווי דער פסוק זאָגט (איוב לב, ח) 'רוח היא באנוש'. דאָס מיינט, אַז אַ איד וואָס האָט אַ רצון צו דינען דעם אויבערשטען, איז זוכה צו ווערן הייליג ('הקודש'), **אָבער כדי זוכה צו זיין צו האָבן אַ רצון, דאַרף מען זיך שטאַרקן מיט שמחה, ווייל שמחה ברענגט דעם מענטש צו האָבן השתוקקות זיך צו דערנענטערן צום באַשעפער.**

'כל האזרח בישראל ישבו בסוכות'. נאר די פשט קען זיין, ווייל דער תכלית פון די מצות סוכה (לויט'ן פשט) איז, אַרויסצוגיין פונעם אייגענעם 'ישיבת קבע', צו אַ 'דירת עראי', כדי די מענטשן וואָס פארמאגן גרויסע פעלדער און שיינע הייזער, זאָלן געדענקען אַז זיי זענען אַזוי ווי גרים, און מ'דארף ארויסגיין פון די 'דירת קבע'.

אבער, לויט דעם וואָלט מען געקענט מיינען, אַז די מצוה פון זיצן אין סוכה איז געגעבן געוואָרן נאָר פאַר איינעם וואָס פאַרמאָגט אַ פעלד אָדער אַ הויז אין ארץ ישראל, ער פאַרמאָגט פירות און תבואה, און ממילא, איז פילט ער זיך ברייט און באקוועם, אָבער אַן אָרימאַן וואָס וואַנדערט אַרום פון איין אָרט צום אַנדערן דאַרף נישט מקיים זיין די מצוה פון סוכה, אויף דעם האָט די תורה געזאָגט: 'כל האזרח בישראל ישבו בסוכות', און דער טעם דערפאַר שטייט גלייך אין דעם קומענדיגן פסוק: 'למען ידעו דורותיכם' וגו', כדי אידישע קינדער זאָלן זיך נישט מייאש זיין ח"ו פון אַ גוט און זיס לעבן, אַפילו אויב זיי האָבן נישט אַ מוצלח'דיגע פעלד אדער אייגענע הייזער וואָס זאָל זיי גורם זיין אַ נאַטורליכע שמחה, דאַרפן זיי אויך מקיין זיין די מצוה פון סוכה, ווייל מ'דאַרף זיך דערמאַנען אַז אידישע קינדער זענען געזעצן אין סוכה ווען דער אויבערשטער האָט זיי אַרויסגענומען פון מצרים, און דאַן זענען זיי אויך געזוען בשמחה.

דער נצי"ב זצ"ל פירט אויס: דער אויבערשטער פירט אידישע קינדער און האַלט זיין השגחה אויף זיי אייביג, און ער האָט נישט קיין שום אָפּהאַלט משפיע צו זיין טובות און ברכות, אפילו אויב מ'פאַרמאָגט נישט קיין אייגענע אחוזה.

דאָס איז דער ענטפער פאַר אַלע מענטשן וואָס 'זיכן' שמחה און אמונה. ווייל די ריינע אמונה איז דער מקור און יסוד פון די שמחת החיים פון יעדן איד. אַ איד גלייבט אַז דער אויבערשטער פירט די וועלט, און ער פירט איהם 'בחן בחסד וברחמים', און אַז ער געפינט זיך 'אין גוטע הענט'. 'כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד'. דאַן איז ער רואיג, 'באמונתו יחיה', און עס פאלן אוועק פון איהם יעדע סארט דאגה און צער.

אַזוי שרייבט הרה"ק בעל 'שפת אמת' זי"ע (סוכות תרמ"ה, ד"ה 'מצות'), אַז די מצוה פון סוכה איז אויך די מצוה פון בטחון, אַזוי ווי די גמרא זאָגט (סוכה ב.) 'צא מדירת קבע' - מ'זאָל זיך נישט פאַרלאָזן אויפ'ן אייגענעם רייכטום, נאָר מ'זאָל זיך פאַרזיכערן אין דעם באַשעפער, און צוליב דעם איז סוכות 'זמן שמחתינו', ווייל ס'איז נישט דאָ אַ שמחה אַזוי ווי די שמחה פון איינעם וואָס פאַרלאָזט זיך אויף דעם אויבערשטען מיט אַן אמת, אַזוי ווי עס שטייט אין ספר 'חובות הלבבות'.

זאָגט הרה"ק בעל 'חידושי הרי"ם' זי"ע (געברענגט אין ספה"ק 'שפת אמת', סוכות שנת תרל"ט), על דרך רמז, 'ולקחתם לכם' - דער מענטש זאָל זיך 'נעמען' צו דעם אויבערשטען ברוך הוא[ח].

ולקחתם 'לכם' - זיך נעמען צו עבודת השם, מיט התחדשות

'ולקחתם לכם ביום הראשון, פרי עץ הדר כפות תמרים, וענף עץ עבות וערבי נחל' (ויקרא כג, מ).

יח. דער מחבר פסק'ענט (שו"ע או"ח סי' תרלב, סעיף א', און סעיף ב') אַז פסול'ע סכך פסל'ט די סוכה ביי פיר טפחים, און לופט (אינעם סכך) פסל'ט די סוכה ביי דריי טפחים. דאַרף מען פאַרשטיין דעם חילוק, פאַרוואָס 'אויר' פסל'ט ביי דריי טפחים, און 'סכך פסול' פסל'ט ערשט ביי פיר טפחים?

ענטפערט דער קאָצקער רבי זי"ע (און אַזוי שטייט אויך אין ספר 'מאמר יחזקאל', אין נאָמען פון הרה"ק רבי יחזקאל'ס קאָזמירער זי"ע), אַז 'בטלה', גיין ליידיג, איז אַזוי ווי 'לופט', וואָס איז ליידיג. **דאָס איז ערגער ווי פסול'ער סכך, ווען מ'טוט כאָטש 'עפּעס'** מיט די גשמיות'דיגע זאַכן, וואָס כאָטש ער לערנט נישט דעמאָלס קיין תורה, און ער האָט נישט אין זינען לשם שמים, אָבער פונדעסטוועגן איז עס נאָך אַלץ בעסער ווי סתם צו פאַרברענגען די צייט מיט ליידיג-גיין.

הרה"ק בעל 'בית ישראל' זי"ע, פלעגט אַסאַך מאָל איבערזאָגן די ווערטער פון זיין זיידן, אין 'שפת אמת' (סוכות תרל"ד, ד"ה 'שמחת'), וואָס ער זאָגט אויף די ווערטער פון די גמרא (סוכה נג.) אַז רבי יהושע בן חנני' האָט געזאָגט, 'כשהיינו שמחים בשמחת בית השואבה, לא ראינו שינה בעינינו'.

זאָגט דער 'שפת אמת', ווייל דער מדרש זאָגט (שמו"ר פמ"ז, ז) אַז דער טעם פאַרוואָס משה רבינו ע"ה איז נישט געשלאָפן במשך פון די פערציג טעג און פערציג נעכט ווען ער איז געווען אין הימל, איז געווען ווייל ער האָט געוואוסט אַז יעדע מינוט וואָס ער וועט שלאָפן, וועט ער שאָדן האָבן פון די תורה, על דרך משל, אַ קעניג זאָגט צו זיין גוטן פריינט ער זאָל אָפּמעסטן גאָלדענע רענדלעך, און וואָס ער וועט אָפּמעסטן, וועט ער קענען באַקומען במתנה. ער האָט געוואָלט שלאָפן, אָבער דאַן האָט ער געקלערט, אויב איך וועל שלאָפן, וועל איך שאָדן האָבן די גאָלדענע רענדלעך. דאָס זעלבע האָט משה רבינו ע"ה 'געמאָסטן' די תורה, און ער האָט נישט געגעסן און נישט געטרינקען. ווען ער האָט געוואָלט שלאָפן, האָט ער געטראַכט ביי זיך, אויב איך וועל שלאָפן, וועל איך דאָך האָבן אַ שאָדן.

זאָגט דער 'שפת אמת', אַז דאָס זעלבע איז געווען ביי שמחת בית השואבה. די אידן זענען דעמאָלס נישט געשלאָפן, **כדי נישט שאָדן צו האָבן פון די גרויסע התגלות'ן פון שמחת בית השואבה, דורכ'ן שלאָפן...**

דאָס מיינט, איינע פון די הויפּט עבודות פון דעם יום טוב סוכות, איז זיך צו באַנייען מיט עבודת השם. עס ליגט אויף אונז אַ פליכט 'זיך צו נעמען' צו עבודת השם.

דאָס איז דער תכלית פון די מצוה צו נעמען די ד' מינים[יט], אַזוי ווי דער מדרש זאָגט (ויק"ר פ"ל, יד) רבי מני האָט געזאָגט, 'כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך'. דער פסוק איז געזאָגט געוואָרן אַנטקעגן דעם לולב. די שדרה פונעם לולב איז ענליך צו די שדרה פונעם מענטש. דער הדס איז ענליך צום אויג. די ערבה איז ענליך צום מויל, און דער אתרוג איז ענליך צום האַרץ. האָט דוד המלך ע"ה געזאָגט, צווישן אַלע איברים איז נישט דאָ גרעסערס ווי די דערמאנטע איברים וואָס זיי זענען אַנטקעגן דעם גאַנצן גוף, און אויף דעם האָט דוד המלך געזאָגט 'כל עצמותי תאמרנה', עכ"ד המדרש.

לערנען מיר פון דעם, אַז דאָס איז דער טעם פאַרוואָס מ'שאָקלט אין סוכות די ד' מינים, כדי אונז צו לערנען אַז מ'דאַרף משעבד זיין די הויפּט-איברים - די שדרה און דאָס אויג, דאָס מויל און האַרץ, צו דעם אויבערשטען ברוך הוא.

באמת, איז דער יום טוב סוכות מסוגל צו התחדשות אין עבודת השם[כ]. מ'זאָל נישט קוקן צוריק אויף דעם עבר, נאָר מ'זאָל נעמען אויף זיך גוטע קבלות פון היינט און ווייטער. מ'זאָל נישט פאָלגן דעם יצר הרע וואָס וויל אַריינברענגען יאוש אינעם מענטש, אַז ער וועט זיך

יט. עס שטייט אין ספה"ק 'בית אברהם' (שבת חוה"מ) אַ טעם פאַר די 'נענועים' מיט'ן לולב, ווייל עס איז דאָך באַקאַנט וואָס דער רמב"ם שרייבט (הלכות תשובה פ"ג, ה"ד) אַז כאָטש תקיעת שופר אין ראש השנה איז אַ גזירת הכתוב, אָז אָבער דאָ אין דעם אַ רמז, 'עורו ישנים משנתכם, ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה'. צומאָל איז אָבער דער מענטש פאַרזינקען אין אַזאַ טיפן שלאָף, אַז מ'קען איהם נישט ערוועקן, אַפילו ווען מ'רופט איהם ביים נאָמען און מ'שרייט צו איהם. דעמאָלס איז די איינציגע עצה נאָר איהם 'אויפצושאָקלען'...

דאָס איז דער ענין פון מאַכן 'נענועים' מיט'ן לולב, כדי מרמז צו זיין, אַז **אויך אויב דער מענטש איז 'טיף געשלאָפן' אין די הייליגע טעג, די תקיעות האָבן איהם נישט ערוועקט פון זיין טיפן שלאָף, איז יעצט די צייט ווען ער דאַרף זיך אויפוועקן...**

כ. אויף דעם פסוק (דברים טז, יג) 'באספך מגרנך ומיקבך', דרש'ענען חז"ל (סוכה יב.), אַז דער פסוק לערנט אונז אַז די סכך דאַרף באַשטיין פון 'פסולת גורן ויקב'.

האָט געזאָגט אויף דעם דער אַלטער סאַדיגערער רבי, הרה"ק רבי אברהם יעקב זי"ע, אַז דאָס לערנט אונז אַז **אויך דער נידעריגסטער פאַרשוין, וואָס איז אַזוי ווי**

סיי-ווי נישט קענען האַלטן, און ממילא, וואָס האָט ער אָנצוהייבן צו דינען דעם אויבערשטען.

מורא'דיגע ווערטער, שרייבט דער 'בית אברהם' (לסוכות, ד"ה 'ולקחתם'), פר'י ע'ץ הד'ר איז סופי תיבות יצ"ר. דער אתרוג איז ענליך צום האַרץ פון מענטש. פונקט אַזוי ווי דאָס האַרץ פון אַ איד, כאָטש דער יצר ברענט אין איהם אָן אויפהער, ווערט עס געערבנט אַזוי ווי אַ 'פרי עץ הדר', און איהם האָט דער אויבערשטער אויסדערוויילט, אַז ער זאָל האָבן פון איהם אַ נחת רוח מער ווי ער האָט פון די עבודה פון מלאכים און שרפים, און דאָס איז דער רצון פון דעם אויבערשטען ברוך הוא, אַז דער מענטש זאָל אייביג האָבן אַ שווערע מלחמה מיט'ן יצר הרע, עכ"ד[כא].

עס שטייט אין ספה"ק 'ייטב פנים' (לסוכות, מאמר ב'), אַ טעם פאַרוואָס מ'טאַנצט און מ'פרייט זיך ביי שמחת בית השואבה, ווייל ווען דער מענטש טאַנצט, הייבט

'פסולת' ח"ו, איז אויך זוכה אויפגעהויבן צו ווערן אין דעם יום טוב סוכות, און צו זיין אַזוי ווי סכך, וואָס איז אַ טייל פון דעם אויבערשטען'ס הייליגע שמות.

די ספרים זאָגן, אַז דאָס איז אויך מרומז אין דעם וואָס די נענועים דאַרפן זיין אויף אַן אופן פון 'מוליך ומביא, מעלה ומוריד' (סוכה לז:). דאָס איז אַ רמז אַז **אויך אויב דער מענטש האָט זיך דערווייטערט צו זיין אין דער בחינה פון אַ 'מוליך', קען ער נאָך אַלץ זיין אַ 'מביא' - צוריקצוקומען צו זיין שורש אין די קדושה.**

כא. מ'דאַרף געדענקען אַז **דער עיקר חשיבות פון מענטש איז דורך זיין מלחמה** - נישט קיין חילוק צי ער האָט צום סוף געזיגט אין די מלחמה, אָדער נישט - ווי דער עס שטייט אין תיקוני זוהר (כט.) אַז די פיר מינים זענען 'מנא דקרבא' (אַ וואָפן), און זיי קומען אויסרופן, אַז די אידן האָבן געזיגט אין די ימי הדין.

דאַרף מען פאַרשטיין, געוועגליך, ווי ס'איז דער סדר ביי מלחמות צווישן לענדער אויף דער וועלט, טוט דער וואָס האָט געזיגט, איבערלאָזן די וואָפענס נאָכ'ן זיג. די סאָלדאַטן גייען אַהיים מיט זייער קעניג בראש, רואיג און מיט אַ שלוות הנפש. אויב אַזוי, פאַרוואָס האָט דער אויבערשטער אונז באַפוילן אַרויסצוגיין מיט אונזערע 'וואָפענס' אין די הענט אין יום טוב סוכות.

זאָגן צדיקים, אַז די מלחמה מיט'ן יצר הרע איז אַנדערש ווי אַנדערע מלחמות. ביי מלחמת היצר, איז אויך נאָך דעם ווי דער מענטש זיגט איין מאָל און נאָך אַמאָל, דאַרף ער נאָך אַלץ וויסן אַז ער איז נאָך אַלץ געבליבן אַן 'איש מלחמה', און אדרבה, דאָס איז דער נצחון, אַז ער זאָל אַרויסגיין מיט די 'וואָפענס' אין האַנט, און ווייטער קענען שטיין בקשרי המלחמה, 'כי זה כל האדם'.

ער זיך אויף פון דער ערד, כאָטש ער ווייסט אַז דערנאָך וועט ער צוריק אַראָפּפאַלן אויף דער ערד, און דאָס איז די גרעסטע שבח פאר א מענטש, אַזוי ווי דער זוהר הקדוש זאָגט (נח, סט:), 'בשוא גליו אתה תשבחם', חז"ל זאָגן (מדרש שוחר

מ'האָט אַמאָל געברענגט גאָר אַ שיינעם אתרוג, ממש אַ 'הדר' בכל הענינים, צום ערשטער באָבובער רב, הרה"ק רבי שלמה זי"ע. דער באָבובער רב האָט אויסגעדרוקט התפעלות אויף דער שיינקייט פונעם אתרוג, אָבער ער האָט געזאָגט אַז נישט אַזאַ אתרוג זוכט ער, און ער וועט נישט מאַכן דערויף די ברכה אין יום טוב, נאָר אויף אַן אַנדערן אתרוג וואָס ער האָט צוגעגרייט פריער.

מפני הכבוד, און אויס מורא פאַר'ן רבי'ן, האָבן די גבאים נישט געפרעגט דעם רב פאַרוואָס ער וויל נישט נוצן דעם הערליכן אתרוג, אָבער איינער פון די גבאים אַליין, האָט בשעת'ן דאַווענען באַשלאָסן, אַז אויב דער רבי נוצט נישט דעם אתרוג, קען ער דאָך דאָס נעמען און מקיים זיין די מצוה בתכלית ההידור והשלימות. ווען ער האָט גענומען דעם אתרוג אין האַנט, איז דער אתרוג אַראָפּגעפאַלן אויף דער ערד 'מיט'ן פיטם אַראָפּ'. ווען ער האָט זיך אַראָפּגעבויגן אויפצוהייבן דעם אתרוג פון דער ערד, האָט ער באַמערקט אַז אינווייניג איז דער 'פיטם' געווען באַהאָפטן צום אתרוג מיט אַ נאָדל, אַזוי אַז דער אתרוג איז מן הדין געווען פסול צום באַנוץ.

די מעשה האָט זיך שנעל פאַרשפרייט צווישן דעם עולם און אַלע האָבן געזאָגט, אַז דאָ האָט מען געזעהן אַ אָפענע 'רוח הקודש' ביים רבי'ן, וועלכער האָט געזעהן מיט זיינע אָפענע אויגן אַז מ'טאָר נישט מאַכן די ברכה אויף דעם אתרוג, ווייל ער איז פסול. ווען דער באָבובער רב האָט געהערט דערפון, האָט ער געזאָגט צו די מקורבים, אַז דאָס איז נישט אַ 'מופת' אָדער 'רוח הקודש', 'לא מיניה, ולא מקצתיה'. נאָר ווען ער האָט געזעהן אַז דער אתרוג איז **'צו-שיין'**, ממש בתכלית השלימות, עס האָט נישט קיין שום חסרון, האָט ער פאַרשטאַנען דערפון אַז עס האָט מסתמא באַהאַלטענע מומין, ווייל **אויף דער וועלט איז נישט דאָ קיין זאַך וואָס איז 'בשלימות'**...

פון די מעשה קענען מיר ארויסנעמען א געוואלד'יגע חיזוק, ווייל דער אתרוג איז דאָך מרמז אויפ'ן האַרץ, און דער מענטש דאַרף וויסן אַז מ'טאָר זיך קיינמאָל נישט מייאש זיין, און **כאָטש דער מענטש זעהט זיינע אייגענע חסרונות טאָר ער נישט פאַלן ביי זיך, און וויסן אַז עס איז נישט דאָ אויף דער וועלט קיין שלימות.** אדרבה, דאָס איז די עבודה פון אַ איד, צו זיין כסדר אַן 'איש מלחמה', און פרובירן זיך שטאַרקן אויפ'ן יצר הרע, דער 'מלך זקן וכסיל'. דאָס איז דער ציל פון דעם מענטשן'ס באַשאַף אויף דער וועלט, און ממילא טאָר מען נישט אַריינפאַלן אין יאוש ח"ו פון די נפילות, ווייל אין דעם באַשטייט דאָס חיות פון אַ איד אויף דער וועלט.

טוב, מזמור ב׳) אַז די כוואַליעס פונעם ים גייען אַרויף און שטאַרקן זיך גלייך ווי זיי זענען גרייט צו פאַרפלייצן די וועלט ח״ו. אָבער ווען זיי קומט אָן צום ברעג פונעם ים, בלייבן זיי שטיין און רוקן זיך צוריק פאַר׳ן זאַמד, זיי זאָלן נישט קענען פאַרפלייצן די יבשה. און כאָטש יעדע כוואַליע וואָס דערנענטערט זיך צו די יבשה זעהט אַז די פריערדיגע כוואַליע פאַר איר האָט נישט באַוויזן צו פאַרפלייצן די וועלט, פונדעסטוועגן, טוט זי נישט אויפגעבן, און זי קומט פונדאָסניי צו פאַרפלייצן די יבשה. דאָס טוהען זיי שוין אַזוי טויזנטער יאָרן. זיי זענען זיך בכלל נישט מייאש דערפון...

דאָס איז די כוונה פון פסוק, ׳אתה תשבחם׳. ס׳איז אַ לויב פאַר די כוואַליעס פון ים, אַז זיי גיבן נישט אויף, און יעדער איינער פון זיי זאָגט, איך וועל יאָ באַוויזן דאָס וואָס דער פריערדיגער האָט נישט מצליח געווען.

דורך די השתוקקות צו שטייגן אין עבודת השם יתברך, און זיך דערנענטערן צו דעם באַשעפער, איז דער מענטש זוכה צו אַ שפע פון סייעתא דשמיא און צו שטייגן, ווי עס שרייבט דער גאון בעל ׳חתם סופר׳ זי״ע (׳דרשות חתם סופר׳, ח״א, דף מה.), אויפ׳ן פסוק (דברים לג, יב) ׳לבנימין אמר ידיד ה׳ ישכון לבטח עליו, חופף עליו כל היום׳, און חז״ל (זבחים נג:) דרש׳ענען אויף דעם פסוק, אַז אַ ׳רצועה׳ איז אַרויסגעגאַנגען פון דעם חלק פון יהודה און איז אַריינגעגאַנגען אין דעם חלק פון בנימין, און בנימין הצדיק האָט יעדן טאָג געהאַט צער דערפון, וועלנדיג עס באַקומען. צוליב דעם האָט בנימין זוכה געווען און ער איז געוואָרן אַן אכסניא פאַר די שכינה און דער בית המקדש איז געווען אין זיין חלק, ווייל ער האָט געשפירט אַז ער איז נישט געגוג נאָענט צו דעם אויבערשטען (דורך די ׳רצועה׳, וואָס איז נישט געווען אין זיין חלק), און ער האָט זיך נאָך אַלץ משתוקק געווען צו האָבן מער. ער איז נישט געווען צופרידן מיט דעם וואָס ער האָט. וועגן דעם, ׳ידיד ה׳ ישכון לבטח עליו׳, וועט אייביג בלייבן דעם אויבערשטען׳ס ליבשאַפט צו איהם.

פון דעם זעהען מיר, אַז פונקט אַזוי ווי בנימין האָט זוכה געווען צו ווערן אַן אכסניא פאַר די שכינה אַדאַנק זיין רצון און השתוקקות צו זיין נאָך נענטער, איז דאָס אַ לימוד פאַר יעדן איינעם פון אונז, אַז אויך ווען מ׳איז נישט מצליח משיג צו זיין און שטייגן אין עבודת השם אַזוי ווי מ׳וואָלט געוואָלט, זאָל מען נישט אויפגעבן די השתוקקות, ווייל צום סוף וועט מען זוכה זיין צו גאָר אַסאַך סייעתא דשמיא. אַ ראיה דערצו האָבן מיר פון בנימין הצדיק, וואָס ער האָט אַזוי שטאַרק געוואָלט זוכה זיין צו די ׳רצועה׳ (וואָס איז אַרויסגעגאַנגען פון יהודה׳ס חלק), אַלס אַ חלק פון דעם בית המקדש, און למעשה, האָט ער זוכה געווען צו נאָך מער פון דעם,

אַז דער בית המקדש איז געבויט געוואָרן אין זיין חלק.

פון דעם זעהט מען אַז די השתוקקות און דער רצון טוט אויפהייבן און רייניגן דעם מענטש, אַסאַך מער ווי ער האָט זיך פאַרגעשטעלט. 'הבא ליטהר, מסייעין אותו', טויזנטער מאָל מער ווי דאָס וואָס ער וויל און ער טראַכט זיך צו הייליגן.

צילא דמהימנותא - השראת השכינה אויף דער וואָס זיצט אין די סוכה

'**הביאני** המלך חדריו' - די ספרים ברענגען ('שם משמואל' ועוד), אַז דער פסוק איז מרמז אויף די מצוה פון סוכה, אַז דער וואָס קומט אַריין אין סוכה, איז אַזוי ווי איינער וואָס קומט אַריין אין אינווייניגסטן צימער פון דעם אויבערשטען כביכול בכבודו ובעצמו, און אויף דעם פירט אויס דער פסוק (שה"ש, דאָרט) 'נגילה ונשמחה בך'. מיר ווועלן זיך פרייען מיט דיר, ווייל ביי דעם אויבערשטען איז אייביג דאָ שמחה, ווי דער פסוק זאָגט (דה"א טז, כז) 'עוז וחדוה במקומו'.

דער זוהר הקדוש זאָגט (ח"ג קג:) 'תא חזי' - קום און זעה, ווען אַ איד זיצט אין די סוכה וואָס ווערט אָנגערופן 'צילא דמהימנותא'[כב] - דער שאָטן פון

כב. די גמרא זאָגט (סוכה ב.) 'אדם יושב בצל סוכה'. ווען אַ איד זיצט אין אַ סוכה, זיצט ער אין איר 'שאָטן'. אויך אין זוהר הקדוש (ח"ג קג:) ווערט די סוכה אָנגערופן 'צילא דמהימנותא'. דאַרף מען לכאורה פאַרשטיין, אַ 'שאָטן' מיינט, ווען דער מענטש זיצט נישט אונטער די זאַך וואָס גיט דעם שאָטן, נאָר אַביסל אָפּגערוקט דערפון, אַזוי ווי איינער וואָס שטייט נעבן אַ בוים, און דער שאָטן פונעם בוים שפּרייט זיך אויס איבער איהם, אָבער דער מענטש וואָס זיצט אינעם סוכה, זיצט ער דאָך אונטער די סוכה, און נישט אונטער איר שאָטן?

ענטפערט דער הייליגער ראָפּשיצער רב זי"ע ('זרע קודש', ליל א' דסוכות) לויט ווי דער מדרש זאָגט (של"ה הקדוש, תולדות אדם, שער הגדול) אויף דעם פסוק (תהלים קכא, ה) 'ה' צלך', אַז פונקט אַזוי ווי ווען אַ מענטש מאַכט אַ באַוועגונג, קען ער עס זעהן אינעם שאָטן, אַזוי איז דער מענטש מעורר מיט זיין אויפפירונג אויף דער וועלט, אַז מ'זאָל זיך אַזוי פירן מיט איהם אויך אין הימל - מדה כנגד מדה.

זאָגט דער ראָפּשיצער רב זי"ע, אַז דאָס איז דער ענין פון מצות סוכה, צו מאַכן אַזוי ווי די 'סוכה העליונה'. און דערפאַר ווערט עס אָנגערופן 'צל סוכה', ווייל אונזער סוכה איז אַזוי ווי די סוכה אין הימל. דאָס מיינט, **דער מענטש גרייט צו אַ סוכה מיט העלצער און שטיינער אויף דער וועלט, און דורך דעם איז ער זוכה צו זיצן אין שאָטן פון די אויבערשטע סוכה אין הימל.** פירט אויס דער 'זרע קודש' זי"ע: '**והגם שאין ערך ודמיון כלל, עם כל זה מוכרח לומר כן**'.

אמונה, טוט די שכינה אויסשפרייטן אויף איהם אירע פליגל פון אויבן[כג].

עס שטייט אין ספה"ק 'אוהב ישראל' (ליקוטים לסוכות) אַ כוונה אין די ווערטער פון זוהר, אַז דער ענין פון מצות סוכה איז, אַזוי ווי מיר זעהען אַ הינדל וואָס רופט צום ערשט אירע קינדער און זי גיט זיי צו עסן, און דערנאָך נעמט זי זיי אַריין אונטער אירע פליגל, דאָס זעלבע פירט זיך די הייליגע שכינה מיט אונז. ראש השנה און יום כיפור, פאַרשרייבט זי פאַר אונז פרנסה און אַ גוט לעבן, און נאָך דעם ווי זי באַשטימט פאַר אונז פרנסה, נעמט זי אונז אַריין אונטער אירע פליגל. דאָס איז דער ענין פון יום טוב סוכות, ווען די הייליגע מאַמע פון כלל

כג. יעדער איד קען צוקומען צו די דאָזיגע הויכע מדריגה, אַפילו איינער וואָס באַטראַכט זיך אַלס אַ פשוט'ער מענטש. דער אַלטער סאַדיגערער רבי, הרה"ק רבי אברהם יעקב זי"ע, האָט געברענגט דערצו אַ ראיה פון דעם וואָס חז"ל דרש'ענען (סוכה יב.) אויפ'ן פסוק (דברים טז, יג) 'באספך מגרנך ומיקבך', אַז דער פסוק רעדט וועגן 'פסולת גורן ויקב' (מ'דאַרף מאַכן די סכך דערפון). דאָס לערנט אונז, אַז **אויך אַ 'פחות שבפחותים', דער נידעריגסטער מענטש וואָס איז אין דער בחינה פון 'פסולת', איז אויך זוכה צו אַן עלי' אין יום טוב סוכות, און ער ווערט אַזוי ווי די סכך, וואָס איז אַ חלק פון די סוכה, וואָס איז פול מיט די שמות הקדושים פון דעם אויבערשטען.**

די ספרים זאָגן אַ רמז אין די הלכה וואָס ווערט גע'פסק'ענט ביי די 'נענועים' פונעם לולב (סוכה לז:) 'מוליך ומביא, מעלה ומוריד'. דאָס איז אַ רמז אַז אויך איינער וואָס האָט זיך דערווייטערט צו זיין אַ 'מוליך', קען ער צוריק ווערן אַ 'מביא', און צוריקקומען צו זיין שורש אין די קדושה.

צדיקים האָבן געזאָגט וועגן די גרויסקייט פון די סוכה, אַז אויך אַ פשוט'ער מענטש ווערט הייליג פון די קדושה פון די סוכה. דאָס איז מרומז אין לשון פון די משנה (סוכה כב.) 'המעובה כמין בית', אַז אַ סוכה וואָס איר סכך איז געדעכט אַזוי ווי אַ הויז, איז כשר. דאָס איז מרמז, אַז **אויך אַ מענטש וואָס קומט אַריין אין די סוכה אין אַן אופן פון 'מעובה' - ער איז 'פאַרגרעבט' - ווערט ער הייליג דורך די סוכה,** וואָס ברענגט איהם צו אַ הויכע מדריגה מיט איר גרויסע קדושה.

פון דער אַנדערער זייט, האָט דער קאָצקער רבי זי"ע געטייטשט די ווערטער פון דער גמרא (סוכה כה:) 'מצטער פטור מן הסוכה'. וויבאַלד ער זיצט אין קודש הקדשים, אונטער'ן שאָטן פון די הייליגע שכינה, **ווי אַזוי קען אַ איד דעמאָלס שפירן אַ גשמיות'דיגן צער?** וועגן דעם איז ער פטור פון מצות סוכה.

מן הבאר

דער 'שם משמואל' זאָגט (שבת חוה"מ סוכות תרע"ג) אַ טעם פאַרוואָס מיר פירן **זיך נישט צו זאָגן 'שלום עליכם', פרייטאָג צו נאַכטס חול המועד סוכות.** זאָגט דער 'שם משמואל', לויט ווי זיין טאטע, הרה"ק בעל 'אבני נזר' זי"ע, האָט נאָכגעזאָגט אין נאָמען פון זיינע רבי'ס, אַז אויב אַ מלאך קומט אַריין אין אַן אָרט וואו עס קומען זיך צוזאַמען צען אידן, ווערט דער מלאך בטל פון פחד ה', ווייל די גמרא זאָגט (סנהדרין לט.) 'כל בי עשרה שכינתא שריא' - איבעראל וואו עס געפינען זיך צען אידן, רוהט דאָרט די שכינה, און וועגן דעם קען דער מלאך דאָרט נישט בלייבן.

זאָגט דער 'שם משמואל', אַז לויט דעם קומט אויס אַז אַ מלאך קען נישט אַריינקומען אין די סוכה, צוליב דעם גרויסן פחד פון באַשעפער, ווייל דעם אויבערשטען'ס נאָמען רוהט אויף די סוכה, און ס'איז באַקאַנט אַז די אושפיזין זענען פיל גרעסער ווי די מלאכים, און ממילא איז נישט דאָ אַן אָרט פאַר אַ 'פאַרמיטלער' (די מלאכים), ווייל **אין די סוכה האָט יעדער איד אַ גרויסע מעלה, וואָס אַ מלאך קען נישט צוקומען דערצו.** ער ווערט בטל פאַר די גרויסע קדושה וואָס רוהט דאָרט.

דער 'שם משמואל' פירט אויס אז **דאָס איז אַ לימוד מוסר פאַר יעדן איד וואָס זיצט אין סוכה, ער זאָל וויסן מיט וועם און ווער עס איז מיט איהם אין די סוכה.**

הרה"ק מ'סאטמאר זי"ע האָט אַמאָל געשמועסט וועגן דעם סדר פון זאָגן 'שלום עליכם', שבת חול המועד סוכות (פאַר די וואָס פירן זיך יאָ צו זאָגן), צי מ'איז מקדים 'אזמין לסעודתא' - איינצולאַדן די אושפיזין, אָדער מ'זאָל פריער זאָגן 'שלום עליכם' פאַר די מלאכים. האָט איינער פון די אָנוועזנדע חסידים זיך אָנגערופן צום רבי'ן, אַז מצד הסברא, וואָלט מען ערשט געדאַרפט זאָגן 'שלום עליכם', צוליב דעם כלל אַז 'תדיר ושאינו תדיר, תדיר קודם', און מיר זאָגן דאָך 'שלום עליכם' צו די מלאכים יעדן פרייטאָג צו נאַכטס.

האָט דער רבי זי"ע געזאָגט, אַז פון דעם איז נישט קיין ראיה, ווייל **ס'איז נישט גלייך דאָס זאָגן 'שלום עליכם' איין שבת, צום אַנדערן שבת.** דאָס אַריינקומען פון די מלאכים אין אַ אידישע שטוב פרייטאָג צו נאַכטס, ווענדעט זיך אין די הכנה וואָס דער מענטש האָט געמאַכט אין משך פון די זעקס טעג פון דער וואָך. וואָס מער ער האָט געדינט דעם אויבערשטען, קומען צו איהם העכערע און חשוב'ערע מלאכים, און ממילא, איז נישט שייך צו זאָגן אַז 'שלום עליכם' אין שבת איז 'תדיר', ווייל די מלאכים קומען יעדן שבת אויף אַן אַנדערן אופן.

און לגבי די עצם שאלה וואָס מ'זאָגט פריער, 'אזמין לסעודתא' פאַר די אושפיזין, אָדער 'שלום עליכם', האָט דער רבי זי"ע געזאָגט, אַז מ'זאָל ערשט איינלאַדן די אושפיזין, די הייליגע אבות צו זיצן מיט אונז אין סוכה, און דערנאָך טוט מען איינלאַדענען די מלאכים, ווייל ס'איז באַקאַנט אַז דער צדיק וואָס דרייט איבער זיין 'חומר' צו אַ 'צורה', האָט אַ גרעסערע מעלה ווי אַ מלאך, וואָס האָט אינגאַנצן נישט אַ 'חומר' און אַ גוף. וועגן דעם דאַרף מען מצד הדין איינלאַדענען די אושפיזין ערשט, איידער מ'טוט באַגריסן די מלאכים.

ישראל - די שכינה הקדושה, באַדעקט אונז מיט אירע פליגל[כד].

די גמרא זאָגט (סוכה ד:) אַ טעם פאַרוואָס אַ סוכה וואָס איז נידעריגער ווי צען טפחים איז פסול, ווייל מ'לערנט עס אַרויס פון דעם וואָס חז"ל זאָגן אַז די שכינה האָט קיינמאָל נישט אַראָפּגענידערט אויף דער וועלט, נידעריגער פון צען טפחים. דאַרף מען פאַרשטיין די שייכות צווישן ביידע זאַכן (בפשטות איז דער פשט דערין, אַז מ'לערנט אַרויס אַז נאָר אַן אָרט וואָס איז הויך צען טפחים, ווערט גערעכנט אַזוי ווי אַ באַזונדערער רשות פאַר זיך).

זאָגט הגה"ק רבי אברהם אזולאי זי"ע, אין זיין הייליגן ספר 'חסד לאברהם' און אַזוי זאָגט דער' שפת אמת' (לסוכות, שנת תרמ"ב) אַז דאָס קומט אונז לערנען אַז די שכינה הקדושה רוהט אין יעדע אידישע סוכה, און דעריבער טאָר מען נישט בויען אַ סוכה נידעריגער פון צען טפחים, ווייל דאַן וועט דאָרט נישט רוהען די שכינה.

אַזוי זאָגט אויך די גמרא (סוכה ט.) 'כשם שחל שם שמים על החגיגה, כך חל שם שמים על הסוכה'. פונקט אַזוי ווי דעם אויבערשטען'ס נאָמען איז חל אויף דעם קרבן (עס ווערט 'הקדש', און מ'טאָר נישט הנאה האבן דערפון), אַזוי איז אויך חל דעם אויבערשטען'ס נאָמען אויף די סוכה[כה].

כד. הרה"ק רבי הערשעלע זידטישויב'ער זי"ע, בעל 'עטרת צבי', האָט געזאָגט אַז דאָס איז מרומז אין דעם פיוט (וואָס מיר זאָגן, תפילת נעילה ליוה"כ) 'יחביאנו צל ידו תחת כנפי השכינה'. **יום כיפור דערמאנען מיר און מיר בעטן פון דעם אויבערשטען אַ שמירה אין זכות פון מצוות סוכה.**

כה. נאָך מער: אין תורת כהנים (אמור, יב) איז דאָ אַ הוה אמינא, אַז יעדער איינער דאַרפן בויען זיין סוכה אויפ'ן הר הבית, ווייל מ'דרש'ענט דעם פסוק 'חג הסוכות שבעת ימים לה'', איך וואָלט געוואָלט מיינען אַז ביידע, דער קרבן חגיגה, און די סוכה, זאָלן זיין 'לגבוה' (הקדש). טייטשט דער ראב"ד (שולי הגליון, שם), אַז דאָס מיינט אַז מ'זאָל בויען אַ סוכה אויפ'ן הר הבית, און עס 'מקדיש' זיין פאַר דעם אויבערשטען - אַזוי ווי די קרבנות וואָס מ'איז מקריב אין בית המקדש. אבער מ'לערנט אַרויס פון פסוק 'חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים', אַז די חגיגה איז 'הקדש', און די סוכה איז נישט 'הקדש'. על כל פנים, זעהען מיר אָבער פון דעם, **אַז די סוכה האָט אַזאַ קדושה, אַז חז"ל האָבן געהאַט אַ הוה אמינא אַז מ'זאָל דאַרפן בויען די סוכה דייקא אויף דעם אָרט פון בית המקדש, ווייל די קדושה פון סוכה איז אַזוי גרויס ווי די סוכה פון בית המקדש!**

דער 'פרי מגדים' שרייבט, אַז מ'טאָר נישט מאכן די סוכה פאר א 'קפנדריא',

חז"ל דרש'ענען (שהש"ר פ"ב יט) דעם פסוק (שה"ש ב, ו) 'שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני'. 'שמאלו תחת לראשי' גייט אַרויף אויף די סוכה, און 'וימינו תחבקני' איז מרמז אויף דעם וואָלקן פון די שכינה הקדושה לעתיד לבוא. זאָגט דער אריז"ל אין 'פרי עץ חיים' (שער חג הסוכות, פ"ד) לויט ווי די גמרא זאָגט (סוכה ז:) אַז דער שיעור פון אַ כשר'ע סוכה איז, צוויי ווענט 'כהלכתן', און די דריטע וואַנט קען זיין אַפילו אַ טפח. דאָס איז ענליך צו די צורה ווען אַ מענטש טוט אַרומנעמען און 'האַלדזן' זיין חבר, ווייל די האַנט פון אַ מענטש באַשטייט פון דריי טיילן: איין טייל איז נעבן די אַקסל, דער צווייטער טייל איז די האַנט זעלבסט, און דער דריטער טייל איז פון די פינגער. אַזוי טוט דער אויבערשטער כביכול 'האַלדזן' אידישע קינדער אין די סוכה מיט זיין רעכטע האַנט, דורך די דריי ווענט, ווען פאַר די דריטע וואַנט איז גענוג איין טפח. זעהט מען דאָ די גרויסע קירבה און ליבשאַפט וואָס ווערט נתעורר פון דעם אויבערשטען צו אידישע קינדער.

עס שטייט אין ספה"ק 'יסוד יוסף' (פרק ע"ז) אַז אַ איד וואָס זיצט אין סוכה און ער לערנט אָדער ער דאַוונט, זיצט ער ממש אין די עולמות העליונים. און אויף דעם זאָגט דער פסוק (ויקרא כג, מב) 'בסוכות תשבו שבעת ימים', אַז אין די טעג פון יום טוב סוכות, גייט דער מענטש אַריין אין די זיבן עולמות העליונים.

ענליכע ווערטער שרייבט דער 'יערות דבש' (ח"א דרוש ו'), אַז די סוכה איז אַזוי ווי אַ וואָלקן פון דעם אויבערשטען. און כאָטש מ'זעהט עס נישט, איז עס אָבער קלאָר און אמת, אַז די אידן וואָס זיצן אין סוכה לשמה, כדי מקיים צו זיין מצוות סוכה, זיי לערנען תורה און פרייען זיך מיט דעם יום טוב, מיט די מצוה און די שמחה פון די ימים טובים, שוועבט דער וואָלקן פון דעם אויבערשטען העכער די סוכה. 'עין ראתה ותאשרונו'.

גלייך ביים אנהייב פון שו"ע (או"ח סי' א' ס"א), שרייבט דער רמ"א אַז מ'דאַרף אַלעמאל געדענקן אַז מיר שטייען

אַדורכצוגיין פון איין זייט צו דער אַנדערער זייט - פונקט ווי מ'טאָר עס נישט טוהן אין בית המקדש, און אַוודאי געוויס אַז מ'טאָר דאָרט נישט שפייען.

צוליב דעם טעם ברענגען די מקובלים ('פרי עץ חיים', שער חג הסוכות) אַז מ'זאָל מקפיד זיין צו עסן אין סוכה אויף אַ טיש וואָס האָט פיר פיס, ענליך צום 'שולחן הפנים', וואָס האָט געהאַט פיר פיס. **כאָטש מיר רעדן דאָ נישט להלכה למעשה, קען מען אָבער על כל פנים זעהן און פארשטיין, די קדושה פון בית המקדש וואָס רוהט אין די סוכה.**

פאַר'ן מלך מלכי המלכים. און יעדער פאַרשטייט אַז דער אויפפירונג פונעם מענטש און זיינע באַוועגונגען און געשעפטן זענען גאר אנדערש ווען ער איז אַליין ביי זיך אינדערהיים, צו ווען ער געפינט זיך אין דער אָנוועזנהייט פון אַ גרויסן קעניג. ער רעדט אַנדערש ווען ער איז מיט זיין משפחה און זיינע קרובים, ווי ווען ער געפינט זיך נאָנט צום קעניג.

קען מען זאָגן, אַז כאָטש דער רמ"א רעדט וועגן די אויפפירונג פון אַ איד אַ גאַנץ יאָר, איז עס אָבער נאָך מער געזאָגט געוואָרן לגבי דעם ווען מ'זיצט אין די סוכה, ווייל דאן זיצט מען אין דעם 'פּאַלאַץ' פונעם קעניג.

אַזוי שרייבט דער 'ראשית חכמה' (שער הקדושה פ"ד) אַז זיין רבי, דער הייליגער רבי משה קורדובארו זי"ע, האָט זיך געפירט אין יום טוב סוכות, צו רעדן אין די סוכה נאָר דברי תורה, ווייל די מצוה פון סוכה האָט אין זיך אַ גרויסע קדושה. אַ ראיה דערצו האָבן מיר, ווייל די העלצער פון די סוכה האָבן אין זיך אַ קדושה, און זענען אסור בהנאה, אַלע זיבן טעג פון דעם יום טוב.

אַזוי שרייבט אויך דער 'משנה ברורה' (סי' תרל"ט, סק"ב) אַז וויבאַלד די קדושה פון סוכה איז גאָר גרויס, דאַרף מען זעהן צו רעדן וואָס ווייניגער דברי חול אין די סוכה. מ'זאָל רעדן אין די סוכה נאָר ענינים פון קדושה און תורה, און אַוודאי דאַרף מען זיך היטן נישט צו רעדן אין סוכה לשון הרע, רכילות, און אַנדערע זאַכן וואָס מ'טאָר נישט רעדן.

דער 'ביכורי יעקב' (סי' תרל"ט סק"ב) שרייבט, אַז דער של"ה הקדוש זי"ע האָט אָנגעזאָגט, מ'זאָל נישט זיין אין כעס ווען מ'זיצט אין סוכה.

וסוכה תהיה - די סגולות פון מצות סוכה

דער ערשטער בעלזער רב הרה"ק מהר"ש זי"ע, האָט געזאָגט (געברענגט אין די הקדמה פון הרה"ק בעל 'חקל יצחק' מ'ספינקא זצ"ל הי"ד, צום ספר פון זיין טאטע, 'אמרי יוסף', בראשית, אות ב') אויף די ווערטער וואָס מיר זאָגן אין די הושענות ('אום אני חומה' וכו'), 'שואגים הושע נא'. פאַרוואָס שרייען מיר 'הושע נא'? מ'זאָגט דאָך (תפילת מוסף לימים נוראים), 'וכל מאמינים שהוא עונה לחש'. מיר גלייבן אַז דער אויבערשטער ענטפערט אויך אַ תפילה וואָס ווערט געזאָגט שטילערהייט. אויב אַזוי, פאַרוואָס דאַרפן מיר 'שרייען' צו דעם אויבערשטען, 'הושע נא'?

ענטפערט דער בעלזער רב זי"ע, אַז ראש השנה און יום כיפור דאַרף מען טאַקע דאַווענען שטיל, כדי די תפילה זאָל זיין באַהאַלטן פון די מקטרגים, זיי זאָלן עס נישט שטערן אָנגענומען צו ווערן דורך דעם באַשעפער. אָבער אין יום טוב סוכות, ווען מיר זיצן 'בצילא דמהימנותא', וואו די מקטרגים

זענען נישט בכח אַריינצוקומען[כו], קענען מיר יאָ שרייען און בעטן דעם אויבערשטען ער זאָל אונז העלפן, ווייל עס איז נישט דאָ וואָר עס זאָל שטערן אונזערע תפילות.

מיר געפינען טאַקע אַז די צדיקים אין אַלע דורות האָבן באַטאָנט די גרויסקייט פון מצות סוכה, אַז מ'קען דורך איר פטור ווערן פון אַלע צרות און יסורים[כז],

---

כו. אַזוי זאָגט דער זוהר הקדוש (ח"ג ק: וואָס מ'זאָגט פאַר די תקיעות) אַז **ווען יעקב אבינו ע"ה איז אַנטלאָפן פון עשו הרשע, איז ער אַריינגעלאָפן אין די סוכה.**

כז. די מצוה פון סוכה, האָט וואונדערליכע סגולות צו העלפן אין אַלע ענינים.

א. אַ ישועה בכלליות, ווי דער 'שפת אמת' זאָגט (סוכות תרנ"ח, ד"ה 'במדרש'), דעם נוסח פון די ברכה וואָס מיר זאָגן ביי שמונה עשרה, 'מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה'. זאָגט דער 'שפת אמת', **'מלך ממית ומחיה'** איז מרמז אויף ראש השנה און יום כיפור, ווען דער אויבערשטער, מלך מלכי המלכים, זיצט אויף זיין שטול און ער טוט משפט'ן אַלע זיינע באַשעפענישן צום לעבן. **'ומצמיח ישועה'** איז מרמז אויף דעם יום טוב סוכות, ווען **מ'קען פועל'ן ישועות אין אַלע ענינים וואָס מ'דאַרף האָבן, און בטל מאַכן אַלע שלעכטע גזירות.** דער גאַנצער משפט אין ראש השנה איז געווען אויפצושפּראָצן די דאָזיגע ישועה.

צוליב דעם זאָגן מיר 'הושענות' אין יום טוב סוכות, ווייל אין די געהויבענע טעג פונעם יום טוב קען מען זוכה זיין צו גרויסע וואונדערליכע ישועות.

ב. געראַטעוועט צו ווערן פון יעדן צער, ווי דער 'תפארת שלמה' טייטשט (מועדים, להושענא רבא), די ווערטער פון די גמרא (סוכה כה:) 'מצטער פטור מן הסוכה'. **די מצוה פון סוכה האָט די סגולה, אַז אין זכות פון די מצוה ווערט דער מענטש פטור פון יעדן צער און צרה.**

דאָס איז אויך די כוונה פון דעם תנא אין די משנה (שם עמוד א') 'חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה'. **דער מענטש ווערט פטור פון יעדע קראַנקהייט און ווייטאָג אין זכות פון קיום מצות סוכה.** דורך די סוכה ווערט ער אויסגעהיילט מיט אַ רפואת הנפש און רפואת הגוף.

ווען מ'איז מקיים די מצוה פון זיצן אין סוכה, **צערייסט מען דעם גזר דין וואָס מ'האָט אויסגערופן אין די ימים נוראים,** ווי הרה"ק בעל 'ייטב לב' זי"ע האָט געזאָגט, אַז אויך אויב מ'האָט חלילה אָפּגע'פסק'ענט אויפ'ן מענטש 'חייב' ח"ו אין ראש השנה און יום כיפור, קען ער דורך מקיים זיין די מצוה פון סוכה, איבערדרייען די גזירה, אַז פון 'חייב' זאָל ווערן די ראשי תיבות פון **י**'עלזו **ח**'סידים **ב**'כבוד **י**'רננו (תהלים קמט, ה).

ס'איז אינטערעסאַנט, אַז דער 'שפת אמת' (סוכות תרנ"ג, ד"ה 'איתא בזוה"ק'), **דרש'ענט** אויך דעם גאַנצן דערמאנטן פסוק אויפ'ן יום טוב סוכות. דער 'שפת אמת' שרייבט,

'יעלזו חסידים בכבוד', איז אַ רמז אויף די 'ענני הכבוד' (וואָס די סוכה איז דאָך אַנטקעגן די 'ענני הכבוד' וואָס האָבן אַרומגענומען די אידן אַלע פערציג יאָר וואָס זיי זענען געווען אין מדבר). און אויף דעם איז דער פסוק מסיים: 'ירננו על משכבותם', ווייל די איינציגע מצוה וואָס דער מענטש איז מקיים מיט'ן שלאָפן, איז ווען ער שלאָפט אין סוכה.

ג. אין זכות פון קיום מצות סוכה, איז מען זוכה צו אריכות ימים, ווי דער הייליגער 'זרע קודש' זי"ע שרייבט (ליקוטים לסוכות, ד"ה 'כל'), אַז **דער וואָס איז מקיים מצות סוכה, איז זוכה צו אריכות ימים**. ער זאָגט אַז עס איז מרומז אין דעם פסוק 'כל האזרח בישראל ישבו בסוכות'. דאָס וואָרט 'אזרח' באַטרעפט 216, אַזוי ווי 'גבורה'. דער אויבערשטער פאַרזיכערט די אַלע אידן וואָס זיצן אין סוכה, אַז זיי וועלן זוכה זיין צו זיין אַלטע אידן און עס וועט ביי איהם מקוים ווערן דער פסוק (תהלים צ, י) 'ואם בגבורות שמונים שנה'.

ד. אויך איז מען זוכה צו אַ גוטע פרנסה, ווי דער 'תפארת שלמה' (לסוכות) זאָגט אויף די ווערטער פון די משנה (סוכה כח.) 'מי שהיה ראשו ורובו בסוכה **ושלחנו בתוך הבית**'. חז"ל זענען אונז דאָ מרמז, אַז **דורך דעם וואָס מ'זיצט אין סוכה, איז מען ממשיך גוטע השפעות אויפ'ן אייגענעם טיש אַ גאַנץ יאָר**. ער וועט האָבן פרנסה בריווחה, און עס זאָל גאָרנישט פעלן 'בתוך הבית' - אינעם הויז, במשך פונעם יאָר.

מיט דעם טייטשט דער 'תפארת שלמה', אויך די גמרא (סוכה כט.) 'מאני מיכלא בר במטטלתא'. **אין זכות פון מצות סוכה, ווערט נמשך אַ שפע פון פרנסה פאַר יעדן איינעם**, אויך ווען מ'געפינט זיך שוין 'בר ממטללתא' - אינדרויסן פון די סוכה, אַ גאַנץ יאָר.

ה. מ'איז זוכה צו שלום ושלוה, עס זאָל נישט הערשן מחלוקת ח"ו אין הויז, ווי דער 'כף החיים' שרייבט (סי' תרכ"ו סק"ו) אין נאָמען פון ספר 'יפה ללב' (ח"ה, אות ג) אַז דער וואָס איז מקיים מצות סוכה כתיקונה, איז פאַרזיכערט אַז ער וועט נישט האָבן אַ קריגערייַ אין זיין הויז אַ גאַנץ יאָר.

אַזוי שרייבט דער 'סגולות ישראל' (מערכת מ, אות יח) אויך לגבי לערנען מסכתא סוכה, אַז **דער וואָס וויל אָפּגעהיטן ווערן פון מחלוקת, זאָל ער לערנען מסכת סוכה**. ער גיט צו, אַז דאָס איז מרומז אין דעם פסוק (תהלים לא, כא) 'תצפנם **בסוכה מריב** לשונות'. ווען מ'לערנט מסכת סוכה, ווערט מען געראַטעוועט פון קריגערייען.

אַזוי ווערט אויך געברענגט אין נאָמען פון הייליגן ראָפּשיצער רב זי"ע (ספר 'דרכי חיים ושלום'), אַז ער האָט אַ גאַנץ יאָר געלערנט מסכת סוכה, און ער האָט געזאָגט אַז דער לימוד פון די מסכתא איז מסוגל צו האָבן שלום מנוחה און שלום ביי זיך אין הויז, און אין דעם זכות איז מען זוכה צו די גאולה שלימה, ווען מיר וועלן זוכה זיין צו 'הפורש סוכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים'.

און זוכה זיין צו אַ גוט לעבן, מיט שמחה און כל טוב, לפרנסה טובה ולכלכלה.

אויך די עצם טעג פונעם יום טוב זענען טעג פון גרוים רחמים און חסדים, ווי דער ווילנער גאון זצ"ל זאָגט (קול אליהו', פ' אמור), אויף די ווערטער פון די גמרא (סוכה כח:) אַז אויב עס האָט גערעגענט אין יום טוב סוכות, איז עס אַ משל 'לעבד שמזג כוס לרבו' - אַ קנעכט וואָס גיסט אָן אַ גלאָז פאַר זיין האַר, און דער האַר באַגיסט איהם מיט אַ פלאַש וואַסער אויף זיין פנים.

פרעגט דער ווילנער גאון, פאַרוואָס זאָגט נישט די גמרא אַז עס איז אַ משל צו אַ קנעכט וואָס קומט 'געבן' אַ גלאָז פאַר זיין האַר.

ענטפערט דער ווילנער גאון, ס'איז דאָך באַקאַנט אַז ראש השנה און יום כיפור זענען טעג פון דין. דערנאָך קומט דער יום טוב סוכות, ווען ס'איז אַ מצוה צו שאָקלען די ד' מינים און זיצן אין סוכה. דאָס זענען טעג פון רחמים, ממתיק צו זיין די דינים דורך די מצוות וואָס רינגלען אונז אַרום. אין די טעג פון יום טוב סוכות פילן מיר אָן אונזערע הענט מיט די ברכה... און ס'איז באַקאַנט, אַז דער טייטש פון 'מזיגה' איז, אַז מ'טוט אויסמישן וואַסער מיט וויין, כדי אַביסל זיסער צו מאַכן די שאַרפקייט פונעם וויין, מ'זאָל עס קענען טרינקען און נישט ווערן שיכור.

דאָס איז די כוונה פון דעם משל, מיט דעם קנעכט וואָס קומט 'אויסמישן' ('שמזג') אַ גלאָז פאַר זיין האַר. דאָס הייסט, בטל צו מאַכן די שאַרפקייט פון די דינים, עכ"ד.

פון די ווערטער פון ווילנער גאון זעהען מיר, אַז אויך אויב מ'האָט פאַר'משפט דעם מענטש צום שלעכטן ח"ו אין די ימים נוראים, זענען אידן בכח אין די טעג פון יום טוב סוכות, ממתיק צו זיין די גזירה, עס זאָל נמתק ווערן צו חסדים.

ו. מ'איז זוכה צו אַ הארה פון קדושה, ווי דער 'שפת אמת' שרייבט (סוכות תרל"ז, ד"ה 'מצות'), אַז די מצוה פון סוכה ברענגט אַ ברכה און אַ הארה פון קדושה אויף די דירה פונעם מענטש. ער טייטשט דעם פסוק, 'למען ידעו דורותיכם'. 'דורותיכם' איז פון לשון 'דירה'. **וויבאַלד מצות סוכה איז אין די דירה, בלייבט פון איר אַ ברכה פאַר די דירה פון מענטש אויפ'ן גאַנצן יאָר.**

הושענא רבא

ביום הושענא יחתמון - זוכה זיין צו אַ גוט קוויטל

דער זוהר הקדוש זאָגט[כח] (ח"א, רב. בתרגום), אַז אין ראש השנה שרייבט מען די 'קוויטלעך', און זיי געפינען זיך אין דעם אויבערשטען'ס אוצר. אויב דער מענטש איז זוכה צו תשובה טוהן, צערייסט מען דעם בריוו. דערנאָך האָט דער אויבערשטער צוגעגרייט יום כיפּור אַלס אַ טאָג פון תשובה. אויב דער מענטש האָט תשובה געטוהן איז גוט, און אויב נישט, באַפעלט דער אויבערשטער אַז מ'זאָל אונטערשרייבן די בריוו. אויב דער מענטש האָט זוכה געווען און געטוהן תשובה, אָבער ס'איז נישט בשלימות, וואַרט מען פאַר איהם ביז'ן לעצטן טאָג וואָס דאָס איז שמיני עצרת, דער לעצטער טאָג פון יום טוב סוכות. דעמאָלס, אויב ער האָט זוכה געווען און תשובה געטוהן, צערייסט מען די בריוו, און אויב נישט, גייען אַרויס די קוויטלעך פונעם קעניג'ס הויז, און מ'גיט זיי איבער אין די הענט פון די ממונים מקיים צו זיין דעם פסק. דאַן קומען זיי שוין נישט צוריק צום קעניג, נאָר זיי ווערן פאַקטיש אויסגעפירט.

זעהען מיר פון די ווערטער פון זוהר הקדוש, אַז הושענא רבא איז אַ 'יום הדין', אַזוי ווי ראש השנה און יום כיפּור.

און כאָטש פון די ווערטער פון זוהר הקדוש איז לכאורה משמע, אַז די קוויטלעך ווערן איבערגעגעבן אין שמיני עצרת, נישט הושענא רבא, זאָגט שוין דער אר"י הקדוש זי"ע ('שער הכוונות', ענין סוכות, דרוש ו) אַז די 'קוויטלעך' ווערן באמת איבערגעגעבן אין הושענא רבא, נאָר די שליחים האָבן נישט קיין רשות צו טוהן קיין שום זאַך ביז שמיני עצרת. אויב דער מענטש טוט נאָך דעמאָלס תשובה, צערייסט מען באַלד יענע צעטלעך[כט].

כח. די מסדרים פון 'תיקון ליל הושענא רבא' האָבן אויסגעשטעלט דעם סדר, צו זאָגן די אויבן-דערמאנטע ווערטער פון זוהר ביים **סוף** פון דער נאַכט, אָבער באמת איז גוט צו לערנען דעם זוהר **אָנהייב** נאַכט. דאַן וועט מען צוגיין צו די הייליגע נאַכט אויף גאָר אַן אַנדערן אופן.

כט. נאָר ס'זענען דאָ דעות צווישן די מקובלים, אויב די שליחים האָבן רשות שוין ביי **עלות השחר** פון שמיני עצרת, אָדער ערשט ביי **תפילת מוסף**.

אַזוי שרייבט דער 'ריקנטי' אין זיין פירוש על התורה (פ' שלח) אַז עס זענען דאָ קהילות וואו מ'זאָגט 'ביום הושענא יחתמון'. דאָס מיינט, מ'האָט געזאָגט אינעם פיוט 'בראש השנה ישפוטון, וביום צום כיפור יכתבון, וביום הושענא יחתמון'.

דער גאון רבי יהונתן אייבעשיץ זי"ע שרייבט אין זיין ספר 'יערות דבש' (ח"א, דרוש ו'), אַז די 'בינוניים' ווערן בכלל נישט אויפגעשריבן אין ראש השנה. זייער כתיבה איז אין יום כיפור, און זייער חתימה איז צען טעג שפּעטער, ליל הושענא רבא. און דאס איז טאקע דער טעם פארוואס הושענא רבא ווערט נישט דערמאנט אין די תורה, ווייל די תורה איז געזאָגט געוואָרן בכלליות פאַר צדיקים און ערליכע אידן, וואָס זייער חתימה איז אין יום כיפור.

מן הבאר

דער גאון רבי שלמה זלמן אויערבאַך זצ"ל זאָגט ('הליכות שלמה', סוכות, ע' רמא) אַ טעם פאַרוואָס עס ווערט נישט דערמאנט אין תורת הנגלה וועגן די גרויסקייט פון דעם טאָג הושענא רבא, אַז עס איז דער טאָג פון די חתימה און גמר דין, ווייל אין די פריערדיגע דורות האָט אַזאַ ידיעה, אַז עס איז אַ יום הדין, געקענט גורם זיין צו שטערן אידן פון מקיים זיין די מצוה פון 'ושמחת בחגך'. צוליב דעם האָבן חז"ל נישט דערמאנט אַז הושענא רבא איז אַ יום הדין, אָבער וויבאַלד שפּעטער זענען די דורות געוואָרן שוואַכער און שוואַכער, און מ'ציטערט שוין סיי-ווי נישט אַזוי פאַר דעם יום הדין, און פון דער אַנדערער זייט, האָבן חז"ל געוואָלט אַז **אידן זאָלן פאַרשטיין אויסצונוצן דעם שעת הכושר תשובה צו טוהן**, וועגן דעם האָבן זיי אונז אנטפלעקט די הייליגקייט פון דעם טאָג, אַז עס איז דער טאָג פון דעם גמר החתימה.

מ'קען זאגן נאך א פשט, אַז באמת, אין די פריערדיגע דורות איז עס יא געווען באַקאַנט פאַר די ערליכע אידן, חסידים ואנשי מעשה אז עס איז א יום הדין, אבער זיי האָבן געוואוסט ווי אַזוי איבערצובעטן דעם אויבערשטען **אויך מיט שמחה**, ווייל די שמחה איז געטוהן געוואָרן מיט פחד און יראה פאַר'ן באַשעפער (אין דער בחינה פון 'שמחתי מתוך יראתי'), און אַזוי האָבן זיי מבטל געווען אַלע דינים. אָבער אין די לעצטע דורות, וואָס זענען שוין שוואַכער ווי די פריערדיגע דורות, איז דאָ אַ חשש אַז פון די שמחה וועט מען קומען צו קלות ראש ח"ו, צוליב דעם האָט מען געדאַרפט מער מזרז זיין אידן, און פאַר דעם האָבן חז"ל אויסגעזאָגט דעם סוד, אַז הושענא רבא איז אַ יום הדין.

דער 'סדר היום' שרייבט (סדר יום הושענא רבא) אַז וויבאַלד עס איז אַ מורא'דיגער טאָג, ווען מ'פאַרזיגלט אַלע ספרים, און די פסקי דין ווערן געגעבן אין דער האַנט פון יעדן משטין (מקטרג), דעריבער דאַרף מען פאַרמערן אין דעם טאָג צו טוהן צדקה און תפילה ותחנונים, כדי מעורר רחמים צו זיין אין הימל אַז מ'זאָל רחמנות האָבן אויף אונז, און מ'זאָל אונז פאַרשרייבן אין דעם ספר פון לעבן, און אין דעם ספר פון די צדיקים צו אַ גאולה און ישועה.

הושענא רבא, איז דאָך איינער פון די פיר טעג וואָס דער של"ה הקדוש זי"ע ברענגט (אָנהייב פון זיין פירוש אויף מסכת ראש השנה) אין נאָמען פון די קדמונים, אַ סימן אין פסוק (עמוס ג, ד) 'אריה שאג מי לא ייראָ'. 'אריה' איז די ראשי תיבות פון 'א'לול ר'אש השנה י'ום הכיפורים ה'ושענא רבא. דאָס הייסט, אַז אויך אין הושענא רבא שרייט דער 'לייב', אַז מ'זאָל תשובה טוהן, און 'מי לא ייראָ' - ווער ציטערט דען נישט דעמאָלס פון פחד הדין[ל].

אויך איז עס אַ טאָג פון מחילת עוונות, אַזוי ווי יום כיפור, ווי דער 'מטה משה' ברענגט (סימן תתקנז) פון חז"ל, אז דער אויבערשטער האָט געזאָגט צו אברהם אבינו ע"ה, איך בין אַ יחיד און דו ביזט אַ יחיד. איך וועל געבן פאַר דיינע קינדער איין טאָג מוחל צו זיין זייערע עבירות, דאָס איז הושענא רבא. דער אויבערשטער האָט געזאָגט צו אברהם אבינו, אויב דיינע קינדער וועלן נישט האָבן אַ כפרה אין ראש השנה, וועלן זיי עס האָבן אין יום כיפור, און אויב נישט, וועלן זיי האָבן זייערע כפרה אין הושענא רבא[לא]...

ל. עס ווערט געברענגט אין ספר 'הליכות שלמה' (סוכות, ע' רמא) אַז ביים גאון רבי שלמה זלמן אויערבאַך זצ"ל איז ליל הושענא רבא, שוין פון אָנהייב נאַכט געווען די גאַנצע הנהגה פונעם רב **באימה וביראה, ממש אַזוי ווי אין די ימים נוראים**. רוב שעה'ן פון דער נאַכט האָט רבי שלמה זלמן געזאָגט תהלים מיט גרויס התעוררות. אויך ווען ער איז שוין געווען אויף די עלטערע יאָרן, איז ער עטליכע מאָל אויפגעשטאַנען פון בעט און פאָרגעזעצט צו זאָגן תהלים. ער האָט אויך מזרז געווען זיינע בני בית צו זאָגן אסאַך תהלים. אַסאַך יאָרן האָט ער געדאַווענט שחרית 'וותיקין'.

ער שרייבט אויך, אַז עס איז געווען זייער נישט ניחא פאַר רבי שלמה זלמן דער פאַקט וואָס מענטשן פלעגן קומען אין דעם נאַכט צו באַזוכן (מקיים צו זיין 'קבלת פני רבו ברגל), און אַז ס'איז עמיצער יאָ געקומען, האָט ער מיט איהם גערעדט זייער קורץ און תיכף נאָכ'ן שמועס, האָט ער פאָרגעזעצט צו זאָגן תהלים.

לא. דער 'מחבר' שרייבט (סי' תרס"ד, ס"א) אַז מ'צינדט אַביסל מער לעכט, **אַזוי ווי יום כיפור.**

דער זוהר הקדוש זאָגט (ח"ג לב.) אַז אין די נאַכט פון הושענא רבא קען יעדער מענטש זעהן אויף זיין שאָטן וואָס עס וועט פאַסירן מיט איהם דורכ'ן יאָר. אויב דער שאָטן זעהט אויס ווי עס פעלט דערפון וועט ער האָבן נישט גוטע פאַסירונגען רחמנא ליצלן, און אויב זיין שאָטן איז פול, וועט ער זוכה זיין צו אַ גוט יאָר.

די דערמאנטע ווערטער פון זוהר הקדוש ווערן געברענגט אין 'רוקח' (הלכות סוכה, אות רכא), אַז דאָס וואָס ס'איז נגזר געוואָרן אין ראש השנה און אונטערגעשריבן געוואָרן אין יום כיפור, ווייזט דער שאָטן אין הושענא רבא.

זאָגט דער 'רוקח' אַ טעם, ווייל די גמרא זאָגט דאָך (ר"ה טז.) אַז אין יום טוב סוכות ווערט די וועלט גע'משפט אויף וואַסער (דאָס מיינט, פרנסה), און וועגן דעם, איז אין די נאַכט פריער, דאַרף מען זעהן וויפיל מענטשן דאַרפן האָבן פרנסה אין קומענדיגן יאָר. מ'ווייזט עס אינעם שאָטן, און דאַן (אויב דער שאָטן ווייזט אַזוי) זאָגן די מלאכים, יענער וועט דאָך נישט לעבן ח"ו, ממילא דאַרף ער נישט האָבן וואַסער און פרנסה[לב].

דער רמ"א ז"ל שרייבט אבער (סי' תרס"ד ס"א) אַז מ'דאַרף נישט קוקן דערויף, כדי דאָס מזל זאָל נישט זיין שלעכט ח"ו. אויך ווייל אַסאַך מענטשן פאַרשטייען נישט דאָס ענין געהעריג, און ס'איז פיל בעסער צו זיין אַ 'תמים' און נישט נאָכפאָרשן די צוקונפט, ע"כ.

עס איז אָבער קלאָר, אַז מיר האַלטן יעצט ביים סוף פונעם משפט, און דער גאַנצער 'עתיד' אין קומענדיגן יאָר הבאה עלינו לטובה שטייט יעצט אויפ'ן וואָגשאָל. ס'איז נאָך אַלץ מעגליך צו תשובה טוהן און זוכה זיין צו פאַרשריבן ווערן צו א זיס לעבטיג יאר[לג].

לב. מ'טאָר אָבער נישט אַריינפאַלן אין יאוש און עצבות ח"ו, ווייל עס איז באַקאַנט וואָס עס שרייבט דער 'ספר חסידים' (סי' תמ"ב) אַז ס'איז געווען איינער וואָס האָט הושענא רבא ביינאַכט נישט געזעהן דעם שאָטן פון זיין קאָפּ, און ער און זיינע גוטע פריינט האָבן געפאַסט אַסאַך תעניתים, און ער האָט געטיילט אַסאַך צדקה, און ער האָט דערנאָך געלעבט אַסאַך יאָרן, אַזוי ווי דער פסוק זאָגט (משלי יא, ד) 'וצדקה תציל ממות'.

לג. אַ טאַטע וואָס האָט ליידער פאַרלוירן אַ קינד רח"ל ביי אַ 'שפּאַציר' וואָס דער מלמד האָט געמאַכט מיט די תלמידים, איז געשטאַנען ביי די לוי' און אנגעהויבן דעם הספד זאָגענדיג הויך: איך באַשולדיג נישט דעם מלמד! האָבן באַטייליגטע ביי די לוי' געמיינט אַז ער גייט יעצט באַשולדיגן דעם מנהל. דאַן האָט דער טאַטע פונעם קינד געזאגט: איך באַשולדיג אויך נישט דעם מנהל! האָבן אַלע געטראַכט,

אבינו אתה - טאַטע! איך האָב נישט אויף וועמען זיך אָנצוהאַלטן נאָר אויף דיר

עס שטיין אין זוהר הקדוש (ח"ג לב.), אַז די 'ערבה' איז ענליך צו די ליפּן פון מענטש, ווייל **הושענא רבא** (וואָס ווערט גערופן 'יום ערבה'), **ווענדעט זיך אַלעם אינעם מויל**[לד]. כל זמן ס'איז נאָך נישט געווען דער גמר דין, קען מען נאָך אַלץ ראַטעווען זיך און אלע ארום[לה].

מ'קען זעהן עד היכן הדברים מגיעים, פון די ווערטער פון דעם 'רוקח' (הל' סוכות, אות רבא) **אַז בית דין פלעגט**

ווער ווייסט וועמען ער גייט דאָ יעצט באַשולדיגן. צום סוף האָט דער צובראָכענע טאַטע געזאָגט: **איך באַשולדיג נאָר זיך אַליין, פאַרוואָס איך האָב נישט פאַרגאָסן גענוג טרערן פאַר'ן באַשעפער אין דער צייט ווען די ספרי חיים און ... זענען געווען אָפן. דעמאָלס האָב איך געדאַרפט מער מתפלל זיין.**

אחי ורעי! מ'דאַרף יעצט האָבן שכל, איידער מ'פאַרזיגלט דעם גזר דין, קען מען נאָך אַלעס ממתיק זיין.

לד. דאָס מיינט מען דעם כח פון תפילה, וואָס מ'זאָגט מיט די ליפּן.

מיר האָבן געהערט אַ מורא'דיגע מעשה פון איינעם פון אונזער חבורה אין חיפה, אַ מעשה וואָס האָט פאַסירט ביי איהם. זיין זעקס-יעריג יונגל האָט געליטן שוין אַ יאָר צייט אויף די אויגן (זיינע אויגן זענען זיך 'צוזאַמענגעקומען', וואָס מ'רופט אויף ענגליש Crosseyed). די עלטערן זענען געגאַנגען מיט'ן קינד צו דאָקטוירים, וואָס האָבן פּרובירט איהם העלפן אויף פאַרשידענע וועגן (ספּעציעלע אויגן-גלעזער, און אַנדערע מיטלען), אָבער זיי האָבן גאָרנישט אויפגעטוהן.

אין חודש תמוז תשפ"ד, האָט דער דאָקטאָר געזאָגט, אַז די איינציגע עצה איז צו מאַכן אַן אָפּעראַציע אויף די אויגן פונעם קינד, און ער האָט באַשטימט די אָפּעראַציע אויף דאָנערשטאָג, ח' תשרי תשפ"ה, צוויי טעג פאַר יום כיפור. זונטאָג פאַר ראש השנה, כ"ו אלול תשפ"ד, האָט דער דאָקטאָר נאָך אַמאָל אונטערזוכט דאָס קינד, און אויך דאָס מאָל האָט ער געזאָגט אַז מ'וועט מוזן אָפּערירן דאָס קינד.

ערב ראש השנה האָט דער טאַטע צוזאַמענגענומען די גאַנצע משפחה, און זיי דערציילט די מעשה פון סלאָנימער רבי'ן, הרה"ק בעל 'נתיבות שלום' זצ"ל, אַז ער איז אַמאָל זומער געווען זייער נישט געזונט ל"ע און מ'האָט איהם געוואָלט אָפּערירן, אָבער דער 'נתיבות שלום' האָט געבעטן דעם דאָקטאָר אָפּצולייגן די אָפּעראַציע אויף נאָך די ימים נוראים, ווייל **מיט די תפילות פון די הייליגע טעג קען מען אַלעס פועל'ן**, אַפילו אַז מ'זאָל אינגאַנצן נישט דאַרפן אָפּערירן. נאָך די הייליגע טעג, ווען דער 'נתיבות שלום' איז נאָך אַמאָל געקומען צום דאָקטאָר, האָט זיך אַרויסגעשטעלט ביי די טעסטן אַז ער איז אינגאַנצן געזונט געוואָרן ב"ה און מ'האָט בכלל נישט געדאַרפט מאַכן די אָפּעראַציע.

מעבער זיין די חדשים לויט'ן צורך, כדי הושענא רבא זאָל נישט אויסקומען אין שבת, ווייל מ'פלעגט דעמאָלס מתפלל זיין אויף וואַסער, און עס איז נישט אויסגעהאַלטן עס צו טוהן אין שבת.

פון דעם זעהען מיר ווי גרויס עס איז דער טאָג פון הושענא רבא, אַז מ'שטופּט אָפּ אַלע ימים טובים פונעם 'ירח האיתנים', חודש תשרי, ראש השנה און יום כיפור, אַלעס כדי הושענא רבא זאָל נישט אויסקומען אין שבת, און חז"ל זאָגן דאָך, 'מי נדחה מפני מי, הוי אומר קטן נדחה מפני גדול'...

נאָך מער, מיר זעהען אַז חז"ל האָבן נישט חושש געווען גורם צו זיין אַז ראש השנה זאָל אויסקומען אין שבת, וואָס דורך דעם איז מען מבטל די מצוה פון תקיעת שופר אין שבת. זיי האָבן נאָר געזאָרגט אַז הושענא רבא זאָל נישט זיין שבת.

זעהען מיר פון דעם די גרויסע מעלה פון די תפילות פון אידישע קינדער אין דעם טאָג פון הושענא רבא - עס איז אַזוי ווי 'פיקוח נפש' ממש - ביז עס קען נישט אויספאַלן אין שבת. ממילא, דאַרף מען שטאַרק בעטן אין

אַזוי האָט דער פאָטער פונעם קינד געזאָגט צו די משפחה, און צוגעגעבן: אויך מיר וועלן בעטן ראש השנה פאַר אונזער קינד און ברידער, אַז ער זאָל נישט דאַרפן אַריבערגיין די אָפּעראַציע אויף די אויגן. אַזוי האָבן מיר ביידע טעג ראש השנה דערמאנט איין מאָל און נאָך אַמאָל די מעשה מיט'ן 'נתיבות שלום', און מיר האָבן מתפלל געווען פאַר אונזער קינד אַז ער זאָל נישט דאַרפן אַדורכגיין די אָפּעראַציע.

און וואונדער איבער וואונדער: מ'האָט געזעהן די ישועה למעלה מדרך הטבע. מאָנטאָג נאָך ראש השנה, ה' תשרי תשפ"ה נאָכמיטאָג, איז מען געגאַנגען מיט'ן קינד צום אויגן-דאָקטאָר, און דער דאָקטאָר האָט אויסגעדרוקט זיין שטוינונג פון אַ זאַך **וואָס ער האָט נאָך קיינמאָל נישט געזעהן אין זיין לעבן**. דער גרעסטער טייל פון די 'פזילה' איז אַראָפּגעגאַנגען, און מ'האָט נישט געדאַרפט אָפּערירן דאָס קינד... ווי עס ווייזט אויס, איז אַלעס 'פּלוצלינג' פאַרשוואונדן... דאָס קינד איז מער נישט געווען 'קראָסאייד' (מיר האבן שוין פאריאר געברענגט דא, די דאָקומענטן פונעם דאָקטאָר, ווי ער באַשטימט די אָפּעראַציע אויף כ"ו אלול תשפ"ד, און אַ וואָך שפּעטער, ה' תשרי תשפ"ה, האָט ער צוריקגעצויגן דערפון).

לה. דער הייליגער 'דברי חיים' פון צאַנז זי"ע האָט געזאָגט, אַז 'הושענא רבא' קען מען טייטשן אויף דריי אופנים, און אַלע דריי זענען אמת: **א.** מיר בעטן דעם 'גרויסן' ('רבא') באַשעפער ברוך הוא, ער זאָל אונז העלפן. **ב.** דער אויבערשטער זאָל העלפן די אידן, וואָס ווערן גערופן 'בני בכורי ישראל' (שמות ד, כב). **ג.** דער אויבערשטער זאָל אונז העלפן מיט אַ גרויסע ישועה ('רבא'), מיט די גאולה שלימה במהרה בימינו.

דעם היילינגן טאָג, ווייל דער גאַנצער מהות פונעם מענטשנ׳ס לעבן ווענדעט זיך אין דעם טאָג.

דער ׳שפתי צדיק׳ ברענגט (הושענא רבא, אות לב) אין נאָמען פון זיין זיידן, הרה״ק בעל ׳חידושי הרי״ם׳ זי״ע, מיר געפינען ביי די ׳נערה המאורסה׳, אַז אפילו אויב זי איז געווען געצוואונגען, ווערט זי באַשטראָפט מיט אַ האַרבע שטראָף ׳על דבר אשר לא צעקה׳ (דברים כב כד). פון דעם זעהט מען אַז ווען דער מענטש קען שרייען און ער שרייט נישט, איז עס אין גדר פון אַ ׳רצון׳ [און ס׳ווערט נישט באַטראַכט ווי אַן ׳אונס׳ - געצוואונגענערהייט]. ממילא, דאַרף מען שרייען הושענא רבא צום באַשעפער: ׳הושענא׳[לו]. אַז מ׳שרייט, ענטפערט דער אויבערשטער זיכער, און יעדער איינער איז

מן הבאר

ביים קאַרלינער רבי׳ן הרה״ק רבי אברהם אלימלך זצ״ל הי״ד, האָט אַמאָל פּאַסירט אַז הושענא רבא ביינאַכט, איז ער אַריינגעקומען אין בית המדרש און געזעהן צוויי יונגעלייט שמועסן צווישן זיך. האָט ער זיי געזאָגט: ׳מסתמא רעדט איר דאָ גאָר וויכטיגע זאַכן וואָס מ׳קען עס נישט אָפּשטופּן, אָבער פונדעסטוועגן, **וואָלט געווען בעסער אויב איר וואָלט גערעדט וועגן דעם אינמיטן ׳כל נדרי׳, ענדערש ווי אין די היינטיגע הייליגע נאַכט׳...**

דאָס איז דערפאַר, ווייל הושענא רבא איז וויכטיגער מתפלל צו זיין אַפילו ווי אין יום כיפור.

עטליכע יונגעלייט ׳מבקשים׳, זענען אַמאָל הושענא רבא ביינאַכט צוגעגאַנגען צו דעם באַקאַנטן חסיד רבי אליהו ראָטה זצ״ל (מנקיי הדעת שבירושלים און דער משמש בקודש פון הרה״ק רבי שלמה׳קע זוועהילער זי״ע), און איהם געזאָגט אַז זיי ווילן הערן פון איהם אביסל דברי חיזוק. האָט רבי אליהו זיך אָנגערופן צו זיי מיט אַ ׳קאָך׳:

- יעצט איז נישט די צייט אַפילו פאַר חיזוק שמועסן. נעמט שנעל אַ תהלים אין האַנט, און הייבט אָן בעטן... ווייל מ׳דאַרף אויסנוצן יעדע רגע. די צייט ברענט ווי אַ פייער, און מ׳טאָר נישט פאַרפאַסט אַזאַ געהויבענעם שעת הכושר.

לו. עס ווערט דערציילט (אין ספר ׳מאריה דארעא דישראל׳, תולדות הגאון רבי יוסף חיים זאָנענפעלד זצ״ל גאב״ד ירושלים), וועגן דעם גאון רבי ישעי׳ ברדאקי זצ״ל, וועלכער איז געווען פון די גרינדער פונעם ישוב אין ירושלים עיה״ק. ווען ער איז אַרויפגעקומען מיט די

מחויב צו שרייען כאָטש ער ווייסט נישט וואָס ער דאַרף האָבן און וואָס עס פעלט איהם, פונדעסטוועגן זאָל ער שרייען סתם 'הושע נא'.

שיף קיין ארץ ישראל צוזאַמען מיט זיינע צוויי קליינע קינדער, אַ זון און אַ טאָכטער, איז די שיף צובראָכן געוואָרן אינמיטן וועג, ווען זיי זענען שוין געווען נישט ווייט פון די ברעגן פון ארץ ישראל, און זיי זענען געווען געצוואונגען אַריינצושפּרינגען אין ים, און שווימען אויפ'ן וואַסער. האָט דער טאַטע, רבי ישעי', גענומען אויף די הענט זיינע צוויי קליינע קינדער, און פּרובירט שווימען צוזאַמען מיט זיי... נאָך אַ קורצע צייט האָט ער אָבער געשפּירט ווי די כוחות לאָזן זיך איהם אויס, און ער האָט פאַרשטאַנען אַז אויב ער וועט פאָרזעצן צו האַלטן ביידע אויף די הענט, וועלן אַלע דריי חלילה דערטרינקען ווערן אינעם ים. אין יענע שווערע מינוטן, האָט ער אַריינגעקלערט אין די הלכה, ווער פון זיי ס'איז וויכטיגער, און וועמען ער דאַרף מפקיר זיין פאַר'ן צווייטן. צום סוף איז ער געקומען צום באַשלוס, אַז צו ראַטעווען דעם זון איז פריער ווי צו ראַטעווען זיין טאָכטער, ווי עס איז מבואר אין די פּוסקים.

איידער ער האָט אָבער נאָכגעלאָזט זיין האַנט פון זיין טאָכטער, האָט ער איר געזאָגט מיט אַ צובראָכן און ציטערדיג האַרץ, איך האָב מברר געווען די הלכה, און כדי צו ראַטעווען כאָטש צוויי נפשות, מוז איך דיך איבערלאָזן אַליין... ווען דאָס קליינע מיידל האָט דאס געהערט, האָט זי אָנגעהויבן שרייען: **'טאַטע... טאַטע... איך האָב נישט אויף וועמען זיך אָנצוהאַלטן נאָר אויף דיר, צי ווילסטו מיך איבערלאָזן און אַריינוואַרפן אין ים?'** (זי האָט געמיינט אַרויסצובערנגען, האָב רחמנות אויף מיר, אָן צו 'טראַכטן חשבונות', אַז על פי דין ביזטו מחויב אַזוי צו טוהן). הערנדיג אירע ווערטער, איז דער טאַטע אויפגעציטערט געוואָרן, און האָט אָנגעהויבן שרייען צום באַשעפער ער זאָל זיך דערבאַרימען און ראַטעווען אַלע דריי נפשות. ער האָט טאַקע באַלד געשפּירט ווי ער באַקומען נייע שטאַרקע כוחות, און מיט דעם כח איז ער צוגעשוואומען מיט די צוויי קינדער צום ברעג, און אַלע דריי זענען ב"ה געבליבן לעבן.

אין ירושלים האָט מען געטייטשט דעם פּסוק (תהלים סח, לה) 'תנו עוז לאלוקים'. **מיט אונזערע תפילות, גיב מיר אַ כח פאַר דעם אויבערשטען כביכול אונז צו העלפן מיט אַ ישועה.**

דאָס איז אויך מרומז אין פּסוק (שם קלא, ב) 'כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי', טייטשט רש"י: 'הנני עליך כמו שאין לו ידים ורגלים כגולם מוטל לנגדך, כגמול שהוא נתון עלי אמו נפשי בקרבי לנגדך כיונק על שדי אמו' - **איך בין אויף דיר אַזוי ווי איינער וואָס האָט נישט קיין הענט און פיס ח"ו, ווי אַ גולם וואָס ליגט פאַר דיר, אַזוי ווי אַ קינד וואָס שפּייזט זיך פון דעם וואָס זיין מאַמע גיט איהם צו עסן.**

הושענא רבא, ווען מיר שרייען 'הושענא', ווי אַ קינד וואָס שרייט 'טאַטע, העלף', זענען מיר ביכולת צו פועל'ן אַלע סאָרטן ישועות, אָן צו מאַכן חשבונות וואָס עס קומט אונז על פי דין, נאָר ער וועט אונז העלפן מיט זיין גרויס רחמנות.

דאָס איז וואָס מיר שרייען אויס אין דעם טאָג, **הושע נא והושיעה נא 'אבינו אתה'**. מיר האָבן דאָך נישט אויף וועמען זיך צו פאַרלאָזן, נאָר אויף אונזער ליבן טאַטן אין הימל. אַז מיר וועלן אַזוי שרייען, וועלן מיר אַוודאי געהאָלפן ווערן מיט 'הושענא רבא'...

מיר האָבן שוין דערציילט, אַז הרה"צ רבי יהודה לייב סלאנים זצ"ל (פאָטער פון הרה"ק רבי מאָטיל סלאָנים זצ"ל) איז אַמאָל געפאָרן פון טבריא קיין סלאָנים, צו זיין רבי'ן, הרה"ק בעל דברי שמואל זצ"ל. פאָרנדיג צוריק אויף די באַן פון סלאָנים קיין אַדעס, פון וואו ער איז געפאָרן קיין ארץ ישראל מיט די שיף, האָט רבי יהודה לייב באַקומען גרויסע יסורים ל"ע צוליב אַן אַטאַקע פון די מערידין רח"ל. אַ איד וואָס האָט זיך געפונען אויף די באַן, האָט באַמערקט אויף רבי יהודה לייב אַז ער שפּירט זיך נישט גוט, און ער האָט איהם געפרעגט וואָס עס קומט פאָר מיט איהם. האָט רבי יהודה לייב געענטפערט אַז ער האָט גרויסע יסורים רח"ל. האָט דער איד געזאָגט: "**הוא יקראני, אבי אתה**" (תהלים פט, כז), **אין יעדן מצב וואָס אַ איד געפינט זיך, אויב ער שרייט, "טאַטע, העלף!", איז ער זוכה צו אַ ישועה פון דעם באַשעפער:** "קלי וצור ישועתי".

האָט רבי יהודה לייב שפּעטער דערציילט, אַז תיכף נאָך דעם ווי ער האָט געהערט די ווערטער פון דעם איד'ס מויל, איז איהם בעסער געוואָרן ב"ה. אַרויפגייענדיג אויף דער שיף, האָט רבי יהודה לייב זיך איינגע'חזר'ט די ווערטער: "**הוא יקראני אבי אתה, טאַטע'ניו העלף!**", און ער האָט צוגעגעבן, אַז ער האָט נאָך קיינמאָל נישט געהאַט אַזאַ לייכטע נסיעה ווי דאַן.

אין תל-אביב האָט געוואוינט אַ גערער חסיד, ר' יוסף פאַלעך ע"ה, וועלכער האָט אין שליחות פון הרה"ק בעל "לב שמחה" זצ"ל אויפגעטוהן גאָר אַ סאַך פאַר אידישקייט אין תל-אביב. ער פלעגט פאָרלערנען שיעורים פאַר אידן אין אַ ישיבה וואָס ער מייסד געווען אין צפון תל-אביב.

שבת שובה תשס"ט איז ר' יוסף פאַלעך נפטר געוואָרן. איינער פון די מנחמים וואס איז געקומען אין דער וואָך פון די 'שבעה' האָט דערציילט פאַר ר' יוסף'ס קינדער, ווי פאָלגענד:

- ענקער טאטע, ר' יוסף, פלעגט **יעדן טאָג** פאָרלערנען דעם שיעור, אויך ווען ס'איז געווען אַ שווערער וועטער. אַמאָל איז געווען גאָר אַ שווערער וועטער, און ר' יוסף איז געגאַנגען מיט מסירות נפש פאָרלערנען דעם שיעור, אָבער ער האָט

געטראָפן נאָר איין איד. גייט ר' יוסף אַרויס אינדרויסן זוכן אידן וועמען מ'קען אַריינרופן צום לערנען, אָבער אין יענע געגענט - וואו עס דרייען זיך נישט צופיל אידן מיט רבינו תם'ס תפילין, און אויך נישט מיט רש"י'ס תפילין ... - איז נישט אַזוי לייכט געוועזן צו טרעפן אַ איד וואָס זאָל וועלן קומען לערנען. אַזוי האָט ר' יוסף זיך געוואָנדן צו איין איד, און צו נאָך אַ איד, אָבער אַלע האָבן איהם אויסגעלאַכט.

איז ר' יוסף אַרויפגעגאַנגען אין אַ בנין קעגן-איבער, און אָנגעקלאַפּט אויף איינעם פון די טירן. ווען יענער האָט נישט געענטפערט, איז ר' יוסף צוריק אַרויס אויף דער גאַס. ווען ער האָט אָבער ווייטער נישט געפונען קיינעם וואָס זאָל וועלן קומען לערנען, איז ר' יוסף פאַלעך ווידעראַמאָל אַרויפגעגאַנגען און אָנגעקלאַפּט אויף דער טיר פון דער זעלבער דירה, און ווען קיינער האָט נישט געעפענט, האָט ר' יוסף געקלאַפּט שטאַרקער, און נאָך שטאַרקער, ביז עמיצער האָט געעפענט די טיר. דער איד האָט אויסגעזעהן מאוימ'דיג, און אויף זיין פראַגע וואָס ער וויל, האָט ר' יוסף געזאָגט, אַז אין ישיבה ווערט פאָרגעלערנט אַ שיעור אין גמרא.

פרעגט דער איד ר' יוסף'ן: "ווער האָט דיך אַהער געשיקט?!". זאָגט ר' יוסף, ס'איז דאָ אַ שיעור אין גמרא אין ישיבה, אפשר ווילסטו קומען לערנען?... פרעגט דער איד ווייטער מיט כעס: "ווער האָט דיך אַהער געשיקט?". דאָס האָט זיך אַזוי איבערגע'חזר'ט עטליכע מאָל, ביז דער איד האָט אים אַריינגעשלעפּט אין די דירה, און פאַרשפּאַרט די טיר. דער איד פרעגט איהם ווידער, ווער האָט דיך אַהער געשיקט? איך גיב דיר דריי מינוט צייט צו ענטפערן...

נאָך דריי מינוט, קומט דער איד און פירט איהם אַריין אין אַ צימער, און ער ווייזט איהם ווי אַ שטריק הענגט אַראָפּ פון דאַך. דאַן זאָגט ער איהם:

- הער זיך איין, איך בין צוקריגט מיט מיינע עלטערן שוין פערציג יאָר, און איך זיץ שוין דאָ אַליין אין דער דירה. קיינער האָט נאָך קיינמאל נישט געקלאַפּט אויף מיין טיר אין לויף פון די אַלע יאָרן (קיין גבאי צדקה זענען נישט דאָ אין יענע געגנט...). איך שפּיר נישט קיין טעם אין לעבן, נישט בגשמיות און נישט ברוחניות. היינט האָב איך צוגעגרייט דעם שטריק, זיך צו נעמען דאָס לעבן רח"ל. איך דריי זיך שוין דאָ צוויי שעה, און איך האָב געבעטן ביי דעם אויבערשטען, "אויב ס'איז דאָ אַ ג-ט אויף דער וועלט, ווייז מיר כאָטש אַ צייכן". און דאָ, פלוצלינג, האָסטו געקלאַפּט אויף די טיר, און **איך האָב שוין געהאָנגען אויפ'ן שטריק**, און ווען איך האָב געהערט קלאַפּן, בין איך צוגעלאָפן צו די טיר, אָבער ביז איך בין צוגעקומען צו די טיר, ביזטו שוין נישט דארט געווען, האָב איך זיך ווייטער צוגעבונדן צום שטריק, אָבער איך האָב ווייטער געבעטן דעם באַשעפער, אויב ס'איז דאָ אַ ג-ט אויף דער וועלט, ווייז מיר עפּעס אַן אות חיים. אָבער אין דער לעצטער מינוט, האָסטו ווייטער געקלאַפּט אויף דער טיר...

פון דעם האָט דער איד געזעהן אַז עס איז דאָ אַ באַשעפער אויף דער וועלט, ער איז געוואָרן אַ בעל תשובה, און היינט איז ער אַ וואוילער איד. דער בעל המעשה האָט אויסגעפירט, "דאס בין איך געווען"! אַדאַנק ענקער טאטע רבי יוסף פאַלעך ז"ל, האָב איך זיך אומגעקערט צום באַשעפער.

זעהט פון דעם אַ מוסר השכל, דער מענטש מיינט, איך טוה גאָרנישט, ווער איז יאָ דאָ ביים שיעור, און ווער נישט, אָבער דער גרעסטער לימוד דערפון איז, אַ אַפילו אַזאַ פושע ישראל, אַן אוכל נבילות וטריפות, וואָס האָט זיך געפונען בשפל המצב, אָבער אַז **ער האָט געשריגן צום באַשעפער, "רבונו של עולם, ווייז מיר אַן אות חיים", איז דער "אות חיים" אָנגעקומען** אין דער געשטאַלט פון ר' יוסף פאַלעך.

ממילא, **ווען מיר שרייען 'הושע נא והושיעה נא אבינו אתה', דאַרפן מיר גלייבן אַז דער אויבערשטער הערט אונזער געשריי, און ער וועט אונז אַוודאי ווייזן אַן 'אות חיים', און מיר וועלן זוכה זיין צו אַ זיס לעכטיג יאָר.**

הושענא רבא זאָגן מיר אין די הושענות, 'אני והו הושיעה נא'. דערנאָך בעטן מיר, 'אנא הושיעה נא'. דערנאָך בעט מען ווייטער, 'אנא א-ל נא, הושע נא והושיעה נא', און צום סוף זאָגט מען 'אנא א-ל נא, הושע נא והושיעה נא אבינו אתה'.

זאָגט הרה"ק בעל 'דברי שמואל' מ'סלאנים זי"ע ('ליקוטי אמרים', אות יג), אַ טעם פאַר דעם אריכות און שינוי אין דעם לשון, מיט אַ משל, אַ קעניג האָט פאַרטריבן זיין זון פון זיין פאַלאַץ צוליב אַ געוויסע עוולה וואָס ער איז באַגאַנגען. מיט דער צייט, זענען די קליידער פונעם זון געוואָרן צעריסן און פאַרשמירט. איז דער זון נתעורר געוואָרן צו פרובירן צוריקקומען צו זיין טאַטן. ווייבאַלד ער האָט געדאַרפט האָבן געלט צוריקצופאָרן אַהיים צו זיין טאַטן'ס קעניגליכן פאַלאַץ, איז ער געגאַנגען זאַמלען נדבות. ער האָט זיך אָבער געשעמט צו זאָגן אַז ער איז דער זון פונעם קעניג. מענטשן האָבן איהם געגעבן זייערע נדבות, אַזוי ווי מ'גיט פאַר יעדן קבצן און 'ארחי פרחי'. ער האָט דאָך אָבער יאָ געוואוסט אַז ער איז דער זון פונעם קעניג, האָט ער זיך אָפּגעזאָגט צו נעמען אַ קליינע נדבה, און האָט געבעטן אַ גרעסערע נדבה. האָבן די מענטשן איהם געגעבן אַ גרעסערע נדבה. ער האָט אָבער נאָך אַלץ זיך אָפּגעזאָגט צו נעמען. אַזוי האָט ער זיך געוואַלגערט ביז ער איז אָנגעקומען צו זיין טאַטן'ס פאַלאַץ. ווען ער האָט אויך דאָרט געבעטן אַ נדבה, און זיך אָפּגעזאָגט צו נעמען אַ קליינע נדבה, האָט דער קעניג איהם געפרעגט פאַרוואָס ער וויל נישט נעמען די נדבה. האָט דער זון געענטפערט, אַז ער איז אַ 'קרוב' פונעם קעניג, און ממילא קומט איהם מ'זאָל איהם געבן אַזוי ווי מ'געט פאַר אַ 'קרוב'. האָט דער קעניג איהם געגעבן אַ שיינע נדבה, אָבער ער האָט ווייטער גע'טענה'ט, אַז ער איז 'גאָר אַ נאָנטער קרוב' פונעם קעניג, און עס פאַסט נישט פאַר איהם צו נעמען וואָס

והושיענו אלוקי ישענו - די גרויסקייט און סגולות פון די ערבות

הרה"ק בעל 'אמרי נועם' זי"ע שרייבט (הוש"ר, אות ד) אַ רמז אין דעם וואָס מ'פירט זיך הושענא רבא אַראָפּצונעמען די רינגלעך פונעם לולב (טושו"ע סי' תרס"ד ס"א), ווייל דער פסוק זאָגט (אסתר ח, ב) 'ויסר המלך את טבעתו אשר העביר מהמן ויתנה למרדכי'. אינעם קעניג'ס רינגל געפינט זיך אַ זיגל, אַזוי ווי דער פסוק זאָגט (שם פסוק ח) 'וחתמו בטבעת המלך'. איבעראל וואו עס שטייט 'המלך' אין דער מגילה, גייט עס אַרויף אויף דעם אויבערשטען. איז דער פסוק מרמז, אַז דער אויבערשטער ברוך הוא גיט איבער זיין זיגל פאַר די צדיקים, און ער זאָגט זיי, 'כתבו על היהודים וחתמו כטוב בעיניכם' - איר קענט שרייבן אויף די אידן און אונטערשרייבן עס, ווי עס געפעלט אייך.

זאָגט דער 'אמרי נועם', דער לולב איז מרמז אויפ'ן אויבערשטען (וויק"ר פ"ל, ט). וועגן דעם נעמט מען אַראָפּ פונעם לולב דעם רינגל, צו ווייזן אַז דעם זיגל פון הושענא רבא, סיי לזכות און סיי חלילה פאַרקערט, גיט דער אויבערשטער איבער צו די אידן, צו טוהן דערמיט וואָס זייער האַרץ גליסט.

הושענא רבא ווערן בטל אַלע דינים, ווי ס'איז מרומז אין די משנה (סוכה מה.) אַז דער פלאַץ פון וואו מ'האָט גענומען די ערבות האָט זיך געפונען אונטער ירושלים, און עס האָט געהייסן 'מוצא'. דאָרט איז מען אַראָפּגעפאָרן און מ'האָט געברענגט פון דאָרט גרויסע בינטלעך מיט ערבות.

זאָגט די גמרא, אַז דאָס פלאַץ ווערט אָנגערופן 'מוצא', 'איידי דמיפק מכרגא דמלכא'. וויבאַלד עס איז געווען

מ'גייט פאַר אַ 'ווייטן קרוב'. צום סוף האָט ער זיך שוין מער נישט געקענט איינהאַלטן, און ער האָט אויסגעשריגן פון טיפן האַרץ צו זיין טאַטן דעם קעניג: **'דו ביזט דאָך מיין טאַטע'...!**

דער נמשל איז, הושענא רבא, שעמן מיר אין אָנהייב צו בעטן, און וועגן דעם זאָגן מיר נאָר 'הושיעה נא', העלף אונז מיט אַן אומזיסטע מתנה, אָבער שפּעטער, בעטן מיר שוין מער, אַזוי ווי אַ קרוב, און מיר זאָגן דעריבער, 'הושע נא והושיעה נא', ביז צום סוף שרייען מיר אויס: 'אנא א-ל נא, הושע נא והושיעה נא **אבינו אתה**', און וויבאַלד מיר זענען דיינע קינדער און דו ביזט אונזער פאָטער, האָט דאָך די נתינה וואָס דו דאַפסט אונז שענקען, נישט קיין גרעניץ... וויפיל דו וועסט אונז געבן, וועט נישט זיין געגנוג לויט דעם גרויסן רחמנות וואָס אַ טאַטע האָט אויף זיין קינד...

פריי פון באַצאָלן שטייערן פאַר די מלוכה, דערפאַר איז עס גערופן געוואָרן 'מוצא'.

זאָגט דער ערלויער רב, הגאון רבי שמעון סופר זצ"ל הי"ד, אין ספר 'שיר מעון', אַ רמז אין דעם וואָס דאָס פלאַץ איז געווען פטור פון שטייערן, אַז דאָס מיינט מען די 'שטייערן' וואָס מ'איז שולדיג פאַר'ן מלך מלכי המלכים הקב"ה. דאָס הייסט, די יסורים וואָס זענען נגזר געוואָרן אויפ'ן מענטש צו ליידן ח"ו, ווערט מען פטור דערפון אין **הושענא רבא**, ווי דער אריז"ל שרייבט ('שער הכוונות', סוכות, דרוש ח'), און דער מקור דערפון איז אין זוהר הקדוש (פ' צו, לא:), אַז **הושענא רבא** ווערן בטל אַלע דינים[לז], ווען מ'טוט אויסקלאַפּן

לז. דער 'מנורת המאור' שרייבט, איך האָב געהערט אַז **די ערבה פון הושענא רבא האָט אין זיך די סגולה פאַר אַ שמירה אויפ'ן וועג**, ווען מ'האָט אין זינען בשעת'ן קלאַפּן, אָפּגעהיטן צו ווערן פון סכנת דרכים.

דער 'ליקוטי צבי' (עניני תפילת הדרך) ברענגט אין נאָמען פון אַ קדמון, אַז אויב מ'געפינט זיך אין אַ סכנה ח"ו אויפ'ן וועג, איז אויב מ'האָט מיט זיך אַן אויסגעקלאַפּטע ערבה איז גוט, און אויב נישט, **זאָל מען זיך דערמאנען וואו מ'האָט עס אַוועקגעלייגט, און מ'זאָל זאָגן 'אני והא הושיעה נא', וועט מען זעהן ניסים.**

דער 'כף החיים' ברענגט אין נאָמען פונעם ספר התניא, אַז מ'**פלעגט אַוועקלייגן די אויסגעקלאַפּט ערבות צוקאָפּענס פונעם בעט, אַרויסצואווייזן ליבשאַפט פאַר די מצוה.**

מ'קען פון דעם לערנען אַ 'קל וחומר', אויב איינער האַלט ביי זיך די אויסגעקלאַפּטע ערבה און ער זאָגט 'אני והו הושיעה נא', זעהט ער ניסים און עס איז אַ שמירה אויפ'ן וועג, איז דאָך אַ **'קל וחומר, בן בנו של קל וחומר', אַז ווען מ'האַלט אין דער האַנט דאָס בינטל מיט די ערבות אין הושענא רבא, און מ'זאָגט 'אני והו הושיעה נא', איז אַודואי אַ שעת הכושר משפיע צו זיין אויפ'ן מענטש אַ שמירה פון הימל אין אַלע ענינים.**

אין צייט פון דער ערשטער וועלט מלחמה, האָט דער גאון בעל 'אור שמח' זצ"ל געטיילט פאַר אידישע סאָלדאַטן וואָס האָבן געדאַרפט אַרויסגיין קעמפן אויפ'ן פראָנט, פון די אויסגעקלאַפּטע ערבות פאַר אַ שמירה, געראַטעוועט צו ווערן פון יעדע סכנה ביי די שלאַכטן. די אידישע זעלנער וואָס האָבן באַקומען די ערבות פונעם 'אור שמח', זענען טאַקע צוריקגעקומען געזונט און שטאַרק פון די מלחמה.

אויך איז כדאי אַראָפּצוברענגען וואָס עס ווערט געברענגט אין 'ספר המידות', אין נאָמען פון ספר 'יפה ללב', **אַ סגולה קעגן פחדים ביי קינדער וכדומה, נאַכט שרעק**

די פינף ערבות, און ממילא איז מער נישט דא קיין 'כרגא דמלכא' - 'שטייערן' צו באַצאָלן, און צוליב דעם טעם, האָט מען געקליבן די הושענות פון דעם אָרט 'מוצא', מרמז צו זיין אַז אין דעם טאָג ווערט מען פטור פונעם 'כרגא דמלכא'.

אַזוי שרייבט אויך הרה"ק בעל 'בית אהרן' זי"ע (דף קמב:), אַז מיטן אויסקלאַפּן די ערבה אין הושענא רבא, טוט מען כדי ממתיק צו זיין די דינים, און אַז עס זאָל נשפּע ווערן חסדים אויף דער וועלט.

אויף אַן אַנדער אָרט (דף יז:), שרייבט דער 'בית אהרן': ספּעציעל הושענא רבא, דאַרף מען זייער שטאַרק תשובה טוהן בשעת'ן קלאַפּן די ערבה, ווייל דעמאָלט איז דער גמר פון די חתימה, און דער מענטש דאַרף זייער שטאַרק תשובה טוהן פאַר דעם אויבערשטען, און דורך דעם באַשאַפט ער אַ נייע באַשעפעניש, ווי באַקאַנט, אַז 'ערבה' באַטרעפט 277, אַזוי ווי דאָס וואָרט 'זרע', און דאָס וואָרט 'עזר' - הילף פון הימל[לח].

אָדער פון חלומות, אַז מ'זאָל באַהאַלטן פון די ערבות צוקאָפּענס און מ'זאָל שלאָפן דערויף, וועלן אַלע פחדים פאַרשווינדן.

לח. הרה"ק רבי מאיר'ל פרעמישלאַנער זי"ע האָט אַמאָל געזאָגט מוסר פאַר אַ געוויסן פאַרשוין. האָט יענער געענטפערט חוצפה'דיג, דער רבי איז דאָך אין דער בחינה פונעם 'אתרוג', וואָס האָט אַ טעם און אַ ריח, און איך בין אַזוי ווי די 'ערבה', וואָס האָט נישט קיין טעם און נישט קיין ריח, אָבער סוף כל סוף, קען מען נישט שאָקלען מיט'ן אתרוג - זאָל ער אַפילו זיין אַ 'מהודר שבמהודרים' - אויב מ'טוט עס נישט צוזאַמענבינדן מיט די 'ערבה'... ממילא, איז דאָך נישט קיין חילוק צווישן מיר און דעם רבי'ן. ביידע דאַרפן מיר אָנקומען איינער צום אַנדערן... האָט הרה"ק רבי מאיר'ל איהם געענטפערט, 'אויף זיין שפּראַך':

- דער חילוק צווישן אונז ביידן איז אָבער זייער קלאָר און פשוט: ריכטיג טאַקע, אַז לכתחילה איז אַוודאי ראוי אַז מ'זאָל זיך צוזאַמענבינדן צו טוהן דעם אויבערשטען'ס רצון, אָבער ווען דער רשע טיילט זיך אָפּ פונעם ציבור און ער באַהעפט זיך מיט אַזעלכע חברה ווי ער איז, נעמט מען דאָס גאַנצע בינטל מיט ערבות און מ'קלאַפּט עס אויס אין דער ערד, ביז עס בלייבט גאָרנישט איבער פון זיי...

שמיני עצרת ושמחת תורה

עכבו יום אחד - די געוואַלדיגע נאָנטקייט צום באשעפער אין שמנ"ע

דער זוהר הקדוש זאָגט (ח"ג לב.) אַז די דינים ענדיגן זיך אין הושענא רבא, און עס פאַנגען זיך אָן די ברכות, ווייל אין שמיני עצרת זענען אידן אָנגעגרייט זיך משתעשע צו זיין מיט'ן קעניג[לט], צו באַקומען פון איהם ברכות אויפ'ן גאַנצן יאָר, און ביי די גרויסע שמחה, געפינען זיך נאָר די אידן אַליין.

דער זוהר הקדוש פירט אויס: 'ומאן דיתיב עם מלכא ונטל ליה בלחודיה, כל מה דבעי שאיל ויהיב ליה' - און יעדער וואָס זיצט אַליין מיט'ן קעניג, איז אַלעס וואָס ער וויל, קען ער בעטן און דער קעניג וועט ערפילן זיין בקשה.

גאָר וואונדערליכע ווערטער שרייבט דער רמ"ע מפאנו זצ"ל (מאמר חיקור הדין, ח"ב, סוף פכ"ו) אַז דאָס וואָרט 'חג' איז אויך

לט. דער 'שפת אמת' שרייבט, אַז אין יום טוב סוכות זיצן מיר אין סוכה אונטער דעם סכך וואָס איז אַזוי ווי אַ 'חופה', וואָס דער אויבערשטער טוט אויסשפרייטן זיין חופה אויף אונז, אָבער אין שמיני עצרת איז עס אַזוי ווי דער 'יחוד' נאָך די חופה [זעה אויך אין 'בני יששכר' (תשרי מאמר י, אות י) וואו ער רעדט אַרום איבער די גרויסקייט פון די נאנטקייט און ליבשאַפט וואָס ס'איז דאָ אין שמיני עצרת, וואָס דאָס מויל קען עס גאָרניטש אַרויסזאָגן, צוליב זייער גרויסע קדושה].

זאָגט דער 'שפת אמת', אַז ביי אַלע ימים טובים האָט די תורה אונז אָנגעזאָגט (דברים טז, טז) 'שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך וגו', ולא יראה את פני ה' ריקם', ווייל דאָס קומען פונעם מענטש פאַר דעם אויבערשטען איז נישט באַוויליגט אויב ער קומט מיטליידיגע הענט, נאָר כדי אַ מענטש זאָל קענען מקבל זיין די הייליגע שכינה, דאַרף ער פריער באַוויליגן דעם אויבערשטען מיט קרבנות כדי נאָנט צו ווערן מיט איהם, אָבער אין שמיני עצרת, **דאַרף מען גאָרנישט טוהן כדי צוצולייגן באַוויליגונג צו דערנענטערן אידישע קינדער צום באַשעפער אין הימל, נאָר דאָס עצם אָנקומען פונעם טאָג איז די שמחה און דער ריצוי פאַר דעם אויבערשטען**, 'כדי שאהנה מכם' - כדי איך זאָל געניסן פון אייך.

טייטש אַ רינג ('חוגה', און 'עיגול'), וואָס דרייט זיך אַרום אַן אינעווייניגסטע און צענטראַלע נקודה, און דעריבער ווערט שמיני עצרת נישט אָנגערופן 'חג' (שו"ע או"ח סי' תרס"ח), ווייל אַלע אַנדערע ימים טובים 'דרייען' זיך אַרום די נקודה פון שמיני עצרת, ווייל ער איז אַ קדושה וואָס איז העכער פון אַלע קדושות, אַפילו פון די קדושה פון יום כיפור, און עס איז נישט שייך עס אָנצורופן אַ יום טוב.

אויף די ווערטער פונעם רמ"ע מפאנו, איז מוסיף דער גאון בעל 'חתם סופר' זי"ע (דרשות, סוכות תקפ"א, ד"ה 'והיית'), אַז די קדושה פון שמיני עצרת איז אַנדערש פון די קדושה פון יום כיפור, ווייל די קדושה פון יום כיפור קומט דורך 'עינוי הנפש', ווען דער מענטש פאַסט, אָבער די קדושה פון שמיני עצרת קומט דורך שמחה, און עס איז אין דער בחינה פון 'מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים' (שה"ש, ז, ז), ווייל אהבת ה' דורך פאַסטן, אַזוי ווי יום כיפור, איז אַ קלענערע מדריגה ווי די אהבה פון שמיני עצרת וואָס קומט דורך שמחה. בכלל, איז דער אַכטער טאָג אַליין אַזוי ווי יום כיפור [ווייל אין ביידע, ברענגט מען פאַר אַ קרבן מוסף נאָר איין 'פר' פאַר אַ חטאת], און פונדעסטוועגן, איז זיין קדושה גרעסער ווי די קדושה פון יום כיפור - דורך שמחה - ווען דער גרויסער קעניג - מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא - פרייט זיך מיט די אידן.

לויט דעם, זאָגט דער 'חתם סופר' אַ טעם פאַרוואָס שמיני עצרת איז אַנדערש פון אַלע ימים טובים, וואָס זייער קדושה שטייט אויף אַ מצוה, ווי דער קרבן פסח אין יום טוב פסח, דער קרבן פון 'שתי הלחם' אין יום טוב שבועות, שופר אין ראש השנה, עינוי הנפש אין יום כיפור, און די מצוות פון לולב און סוכות אין יום טוב סוכות, און אויך איז דער עיקר פון זייער מצוה נאָר בייטאָג, ווען דעם האָט די תורה געהייסן מ'זאָל זיך פרייען מיט די מצוות פון די אַנדערע ימים טובים, בייטאָג פון יום טוב, אָבער די קדושה פון שמיני עצרת איז נאָר דורך די שמחה פונעם מענטש, וואָס ער פרייט זיך מיט'ן אויבערשטען ברוך הוא, און ער שטייט נישט אויף אַ ספּעציעלע מצוה, און ווען דעם האָבן חז"ל גע'דרש'ענט (סוכה מה.) מרבה צו זיין אַז מ'איז מחויב זיך צו פרייען אויך אין די נאַכט פון שמיני עצרת.

אויך זאָגט דער זוהר הקדוש (ח"א רח:) אויפ'ן פסוק (בראשית מה, א) 'ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו', אין דער צייט ווען דער אויבערשטער טוט זיך מייחד זיין מיט אידישע קינדער, קענען די אַנדערע פעלקער נישט אַריינגיין מיט זיי, און ווען דעם זאָגט דער פסוק (במדבר כט, לה) 'ביום השמיני עצרת תהיה לכם', ווייל אין דעם זמן געפינט זיך דער אויבערשטער אין איין חבורה מיט די אידן אַליין (עיין שם).

דער ׳שפת אמת׳ זאָגט (שמ״ע תרל״ב, ד״ה ה׳ ימי) אַז די קדושה פון שמיני עצרת איז אַ ׳מעין׳ פון די קדושה פון לעתיד לבוא.

דער רמב״ן ז״ל שרייבט אין זיין פירוש על התורה (פרשת אמור) אַז טעם פאַרוואָס מ׳שאקלט נישט לולב און אתרוג אין שמיני עצרת: שמיני עצרת דאַרף מען נישט נעמען דעם ׳פרי עץ הדר׳, ווייל דער טאָג אַליין איז אין אַ בחינה פון ׳הדר׳! כאָטש מיר האָבן נישט קיין השגה אין די טיפקייט פון די הייליגע ווערטער פונעם רמב״ן, אָבער מיר זעהען דאָ פון זיינע ווערטער, אַז דער טאָג פון שמיני עצרת איז אַ ׳הדר שבהדרים׳, און דער ׳ספר החינוך׳ זאָגט אַ טעם פאַרוואָס מ׳שאָקלט נישט לולב אין שמיני עצרת, ווייל ׳יום שמיני עצרת כולו לה׳׳ - דער טאָג איז אינגאַנצן פאַר דעם אויבערשטען.

ענינו ביום קראנו - שמנ״ע און שמח״ת זענען מסוגל אָנצונעמען אַלע תפילות

חז״ל זאָגן (ילקוט שמעוני פ׳ פנחס, רמז תשפב) אויפ׳ן פסוק ׳ביום השמיני עצרת תהיה לכם׳, פאַרוואָס דאַרף מען זיך אויפהאַלטן נאָך אַ טאָג? זאָגט רב, עס איז אַ משל צו אַ קעניג וואָס האָט געפראַוועט אַ יום טוב, זענען געקומען זיינע באַדינער און איהם אָפגעגעבן כבוד. עס זענען געקומען זיינע בני בית און איהם אָפגעגעבן כבוד. האָט די ׳מטרונא׳ זיי געזאָגט ברמז, אַזוי לאַנג ווי ער גייט אַן מיט אייך, קענט איר בעטן אייערע באַדערפענישן פונעם קעניג. דאָס זעלבע טוט די תורה מרמז זיין פאַר די אידן, יעצט קענט איר נאָך בעטן אייערע באַדערפענישן.

דאָס מיינט, אַז די טעג פון שמיני עצרת און שמחת תורה, זענען מסוגל אָנצונעמען אַלע תפילות פון אידישע קינדער, און משפיע זיין גוטע השפעות אויפ׳ן גאַנצן יאָר הבא עלינו לטובה, ווי דער זוהר הקדוש זאָגט ׳כל מה דבעי שאיל ויהיב ליה׳ - מ׳קען בעטן וואס מ׳וויל מ׳גיט עס איהם.

ממילא, טאָר מען נישט פאַרפאַסן דעם שעת הכושר און דעם ספעציעלן עת רצון, ווייל צוליב די גרויסע ליבשאַפט וואָס ווערט נתעורר ביי דעם אויבערשטען פאַר זיינע ליבע אידישע קינדער, ערפילט ער אַלע זייערע פאַרלאַנגען, און מיר זענען אַזוי ווי אַ קינד וואָס בעט זיך ביי זיין טאַטן, און ער ערפילט זיין בקשה.

דער ׳יסוד יוסף׳ שרייבט (פרק עט) אַז עס איז אַ מנהג ישראל אַרויסצונעמען אַלע ספרי תורה פון ארון הקודש, כדי אַרויסצואווייזן די גרויסע ליבשאַפט צו דעם אויבערשטען ברוך הוא, אַזוי ווי אַ טאַטע וואָס האָט ליב זיין זון, און ער עפענט פאַר איהם אַלע זיינע באַהאַלטענע אוצרות, ער האַלט גאָרנישט צוריק פון איהם. דאָס זעלבע ווייל דער אויבערשטער משפיע זיין אויף אונז אַלע הייליגע אורות, אויף אַן אופן אַז אויך מיר זאָלן זיין

'כלים' גרייט צו באַקומען די קדושה פון הימל, און נישט פוגם זיין ח"ו.

אַזוי שרייבט דער גאון רבי חיים פאלאג'י זצ"ל ('מועד לכל חי', כה, א) אַז מ'דאַרף זיך זייער שטאַרק אָנשטרענגען צו דאַווענען די תפילות פון שמיני עצרת מיט גרויס כוונה, ווייל אויסער דעם וואָס דער גאַנצער תיקון פון ראש השנה ביז שמיני עצרת ווערט יעצט נשלם, און אַלעם ווענדעט זיך אין דעם טאָג, איז דאָ דערין נאָך אַ זאַך, ווייל פון די אַלע טעג איז נישט דאָ נאָך אַזאַ באַוויליגטער טאָג פאַר דעם אויבערשטען צו הערן די תפילה פון אידישע קינדער מיט אַלעם וואָס זיי בעטן, אַזוי ווי אין דעם טאָג פון שמיני עצרת[מ].

הרה"ק רבי אהרן טשערנאָבילער זי"ע האָט געזאָגט, אַז די תפילה פון 'גשם' ביי מוסף פון שמיני עצרת, איז מסוגל פאַר פרנסה.

דער 'ייטב פנים' (מאמר שמחת הרגל, אות א) ברענגט אַ טעם פאַרוואָס מ'דאַווענט די תפילה פון 'גשם' [מ'בעט אויף גשמיות'דיגע באַדערפענישן] אין שמיני עצרת, ווייל אין דעם טאָג פסק'ענט מען אָפּ פאַר דעם מענטש זיין פרנסה.

זאָגט דער 'ייטב לב', אַז דאָס איז מרומז אין פסוק (במדבר כט, לה) 'ביום השמיני עצרת תהיה לכם', וואָס חז"ל זאָגן (ביצה כח:) אַז דאָס וואָרט 'לכם' קומט מרבה זיין, 'לכל צרכיכם'. דאָס הייסט, אַז דער טאָג איז מסוגל פאַר אַלע גשמיות'דיגע באַדערפענישן פונעם מענטש.

דאָס איז אויך מרומז אין די ווערטער פון חז"ל (סוכה מח.) 'שמיני רגל בפני עצמו הוא'. דאָס הייסט, אַז די צייט איז געאייגענט צו בעטן פאַר די אייגענע באַדערפענישן, אַז דער אויבערשטער זאָל משפיע זיין גוטע השפעות אויך בגשמיות.

דער זמן אַליין איז משפיע אַסאַך ברכות אויף אידישע קינדער, ווי הרה"ק בעל 'שם משמואל' זי"ע ברענגט (שמח"ת שנת תרע"ג) אין נאָמען פון הרה"ק רבי העניך מ'אלכסנדר זי"ע, אַז מ'דוכנ'ט נישט שמחת תורה (אין אַסאַך קהילות), ווייל מ'לייענט אין דעם טאָג 'וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלוקים את בני ישראל', און עס איז אַ 'בושה' פאַר די ברכות פון משה רבינו ע"ה אַז מיר דאַרפן אָנקומען צו די ברכות פון די כהנים (ביים דוכנ'ען) אין צוגאָב צו משה'ס ברכות.

מ. הרה"ק רבי מרדכי'לע נאַדבורנער זי"ע פלעגט אנזאגן זיין דעם עולם צו **ענדיגן ספר תהלים אין שמיני עצרת**, ווייל אין דעם טאָג זענען אָפן די טויערן פון הימל. ער האָט אויך געזאָגט, אַז אַ **בית המדרש וואו מ'ענדיגט נישט תהלים אין דעם טאָג, זאָל נישט גערופן ווערן אַ 'נאַדבורנער בית מדרש'**, ווייל דער זמן איז זייער מסוגל פאַר קבלת התפילות.

פרעגט דער 'שם משמואל', אויב אַזוי, זאָלן די כהנים קיינמאָל נישט דוכנ'ען, ווייל די ברכות פון משה רבינו ע"ה האָבן דאָך אייביג אַ קיום.

ענטפערט דער 'שם משמואל', אַז זוען מ'לייענט די ברכות, יעדעס יאָר שמחת תורה, איז עס גלייך ווי משה רבינו ע"ה שטייט נאָך אַלץ און בענטשט די אידן, און דעריבער איז נאָר דעמאָלס אַ שאַנדע מוסיף צו זיין אויף די ברכות פון משה רבינו ע"ה (דער 'שם משמואל' גיט צו, אַז עס פעלט אויס פאַר דעם אַז מיר זאָלן זיין 'כלים' וואָס זענען ראוי צו באַקומען די ברכות, ווייל די ברכה איז חל נאָר לויט די הכנה פון דעם מקבל, עיי"ש).

די תפילות אין שמיני עצרת און שמחת תורה דאַרפן אָבער זיין מיט אַ התעוררות פון תשובה, כדי מ'זאָל קענען פועל'ן פאַר זיך און פאַר אַלע אידן אַ גוט און זיס יאָר, ווי הרה"ק רבי משה'לע קאָזשניצער זי"ע זאָגט ('באר משה', שמיני עצרת, ד"ה 'ביום השמיני') אַז טעם פאַרוואָס דער יום טוב ווערט אָנגערופן 'עצרת', פון לשון אויפהאַלטן, ווייל כאָטש די 'קוויטלעך' גייען שוין אַרויס הושענא רבה, אָבער מ'האַלט זיי צוריק ביז שמיני עצרת, און יעדער איד האָט נאָך צייט תשובה צו טוהן אין שמיני עצרת, מיט אַן עול מלכות שמים בשלימות. און אויף דעם זאָגט דער פסוק (במדבר כט, לה) 'ביום השמיני עצרת תהיה', אַז מ'קען נאָך 'אויפהאַלטן' די קוויטלעך. 'לכם' האָט די זעלבע אותיות ווי 'מלך'. דאָס איז אַ רמז, אַז שמיני עצרת קען מען נאָך אַלץ נעמען אויף זיך דעם עול מלכות שמים, און תשובה טוהן פאַר דעם אויבערשטען ברוך הוא[מא].

מן הבאר

דער מונקאַטשער רב, הרה"ק בעל 'מנחת אלעזר' זי"ע, ברענגט ('שער יששכר', זמן שמחתינו, אות יז) אַז ער האָט בקבלה 'איש מפי איש' ביז דעם הייליגן רבי'ן פון לובלין זי"ע, אַז ער האָט נאָכגעזאָגט אין נאָמען פון בעל שם טוב הקדוש זי"ע, 'מפי אליהו הנביא', אַז **דער וואָס האָט אין זינען פירוש המילות ביים דאַווענען אין די דריי טעג, הושענא רבא, שמיני עצרת, און שמחת תורה, איז פאַרזיכערט אַז ער וועט אַ גאַנץ יאָר אין זינען האָבן די ווערטער וואָס ער זאָגט אַרויס ביים דאַווענען.**

מא. הרה"ק רבי יחזקאל'ע קאָזמירער זי"ע האָט געזאָגט אַ רמז אין די ווערטער פון חז"ל (עירובין נד.) 'חש בראשו יעסוק בתורה'. **דער וואָס האָט נישט תשובה געטוהן בשלימות אין ראש השנה** ('בראשו'), **קען עס משלים זיין אין שמחת תורה** ('יעסוק בתורה').

די גמרא זאָגט (סוכה מח.) אַז שמיני עצרת איז אַ יום טוב פאַר זיך, לגבי די זעקס ענינים 'פז"ר קש"ב'. ('פייס', 'זמן', 'רגל', 'קרבן', 'שיר', 'ברכה').

זאָגט דער מיטעלער בעלזער רב, הרה"ק רבי יהושע'לע זי"ע, אַז 'פזר קשב' איז אַ רמז, אַז אין שמיני עצרת, ווערן צוזאַמענגענומען און אָנגענומען פאַר דעם אויבערשטען אַלע תפילות פון יאָר וואָס זענען צוליב וועלכע ס'איז סיבה נישט אַרויף לרצון פאַר'ן כסא הכבוד. 'פז"ר' - זיי זענען געווען 'צעשפרייט' אין די עולמות העליונים, 'קש"ב' - טוט דער אויבערשטער זיי יעצט הערן.

דער 'שפתי צדיק' (לסוכות) ברענגט אין נאָמען פון זיין זיידן, הרה"ק בעל 'חידושי הרי"ם' זי"ע, אַז ער האָט נאָכגעזאָגט פון הרה"ק רבי שמחה בונם פון פשיסחא זי"ע, אַז ער האָט אָנגעזאָגט פאַר די חסידים אַז שמיני עצרת זאָלן זיי אַלע דאַווענען בציבור און מיט דעם וועלן זיי פאַררעכטן די תפילות וואָס זיי האָבן געדאַווענט ביחידות דורכ'ן יאָר[מב].

שישו ושמחו בשמחת תורה - די סגולה פון שמחה ביי די הקפות

עס שטייט אין ספה"ק 'יסוד ושורש העבודה' (פט"ז) אַז דער וואָס פרייט זיך מיט די תורה אין שמחת תורה, איז פאַרזיכערט אַז די תורה וועט זיך קיינמאָל נישט אָפּשטעלן ביי זיינע קינדער און אייניקלעך. און אַזוי איז געווען דער מנהג פון די גדולים וקדושים, אַז זיי פלעגן טאַנצן מיט אַלע זייערע כוחות לכבוד די הייליגע תורה[מג].

מב. הרה"ק רבי דוד'ל קאָצקער זי"ע פלעגט פון צייט צו צייט דאַווענען ביחידות ('סוד ה' ליראיו'). איין יאָר שמיני עצרת האָט זיין טאַטע, דער קאָצקער רבי זי"ע, באַמערקט אַז זיין זון רבי דוד איז נישט אין ביהמ"ד. האָט ער איהם געשיקט רופן, און געזאָגט אַז **אין דעם טאָג פאַרזיגלט מען דעם גזר דין פון יעדן מענטש אין דעם ענין פון פרנסה, און כדי זוכה צו זיין בדין דאַרף מען דאַווענען בציבור.** ער האָט געזאָגט אַ רמז, ווייל אויפ'ן פסוק (דברים טז, טו) 'והיית אך שמח', זאָגט די גמרא (סוכה מח.) אַז עס קומט מרבה צו זיין דעם לעצטן טאָג פון יום טוב סוכות (שמיני עצרת) אַז מ'דאַרף זיך אויך פרייען (און ברענגען אַ קרבן שלמים), און די סופי תיבות פון די ווערטער והיי**ת** א**ך** שמ**ח** איז חת"ך, אַזוי ווי דער נאָמען פון דעם מלאך וואָס איז ממונה אויף פרנסה ווי באַקאַנט, אַ רמז אַז דעמאָלס איז דער גמר פון די חתימה איבער פרנסה.

מג. עס שטייט אין ספר 'שלמי חגיגה' (געדרוקט אין יאָר תק"נ, דף רצב:) וועגן דעם יום טוב פון שמחת תורה: 'אשרי אנוש יעשה זאת ובן אדם יחזיק בה, בשמחתה של תורה, לתקן את פגמי נשמתו אשר פגם בכבודה של תורת ה' תמימה, ומצא

כדי גאולתו'. **מיט'ן פרייען זיך מיט די תורה, איז מען מתקן די פגמים פון די נשמה, וואָס מ'האָט פוגם געווען אין דעם כבוד פון די הייליגע תורה, און מ'איז זוכה אויסגעלייזט צו ווערן.**

ער שרייבט ווייטער: אין צוגאָב צו דעם וואָס די ראשונים זאָגן, אַז **דער וואָס פרייט זיך אין דעם היינטיגן טאָג מיט די תורה, איז פאַרזיכערט אַז די תורה וועט זיך קיינמאָל נישט אָפּטוהן פון זיינע קינדער**, און מיר האָבן געזעהן אַ גרויסן רב וואָס פלעגט זיך זייער שטאַרק פרייען מיט די תורה אין דעם טאָג, און מ'האָט עדות געזאָגט וועגן איהם, אַז ביז דריי דורות זענען זיינע קינדער געווען באַקאַנטע תלמידי חכמים און מרביצי תורה איינער נאָכ'ן אַנדערן, 'חבל נמרץ'. אַלע האָבן אויך געוואוסט אַז ער האָט זוכה געווען דערצו, אַדאַנק דעם וואָס **ער האָט זיך געפרייט אין שמחת תורה**, אַ זאַך וואָס מ'האָט נישט געזעהן ביי אַנדערע גדולי תורה זיי זאָלן אַזוי טוהן. מיט זיין גרויסקייט, האָט ער געטאַנצט מיט אַלע כוחות און מעורר געווען די הערצער פון די מענטשן זיך צו פרייען מיט'ן אויבערשטען, און זאָגן 'שמחו בה' וגילו צדיקים, והרנינו כל ישראל', עכ"ד.

מיר געפינען אין נ"ך (שמואל ב' ו, טז-כג), אַז מיכל, די טאָכטער פון שאול המלך, האָט נישט זוכה געווען צו קינדער ווייל זי האָט געקוקט בבזיון אויף דוד המלך ע"ה ווען ער האָט געטאַנצט פאַר דעם אויבערשטען'ס ארון.

האָט געזאָגט הרה"ק בעל 'ישמח ישראל' זי"ע, מיר ווייסן דאָך אַז 'מדה טובה מרובה'. ממילא, איז פאַרקערט, **דער וואָס טאַנצט מיט אַלע זיינע כוחות לכבוד די תורה, און קוקט נישט אויף זיין אייגענעם כבוד, איז זוכה צו קינדער.** (ספר 'תפארת רבותינו')

מיר ווייסן פון אַ מעשה פון אַ יונגערמאַן פון אונזער חבורה, וואָס האָט געוואַרט לאַנגע יאָרן נאָך די חתונה אויף קינדער. שמחת תורה, האָט ער געטאַנצט לכבוד התורה אויף אַ וואונדערליכן אופן. ער האָט זיך ממש געלאָזט מבזה זיין פאַר'ן כבוד פון די תורה, און ניין חדשים שפּעטער, איז ביי איהם געבוירן געוואָרן אַ טאָכטער למזל טוב.

דאָס זעלבע האָט זיך איבערגע'חזר'ט צוויי יאָר שפּעטער שמחת תורה. ער האָט אויך דעמאָלס שטאַרק געטאַנצט לכבוד די תורה, און אויך דעמאָלס האָט ער זוכה געווען צו אַ בן זכר 9 חדשים שפּעטער.

זיינס אַ חבר, וואָס האָט געהערט פון אים וועגן די סגולה, און האָט לײדער אויך נישט געהאַט קיין קינדער, איז שמחת תורה שנת תשע"ז, געגאַנגען דאַווענען אין אַ 'מושב זקנים' וואו מ'האָט איהם נישט געקענט, און ער האָט זיך ממש מבזה געווען פאַר'ן כבוד פון די תורה. אויך דער דאָזיגער יונגערמאַן האָט ב"ה געמאַכט אַ ברית פאַר זיין בכור אין חודש תמוז פון יענעם יאָר. זינט די מעשה איז געוואָרן

מפורסם, האָט מען שוין געהערט פון מערערע מענטשן וואָס האָבן אַזוי געטוהן. זיי האָבן זיך געלאָזט 'פאַרשעמען' פאַר'ן כבוד פון די תורה, און אויך זיי זענען געהאָלפן געוואָרן מיט קינדער.

באמת איז דאָס אַלעס נישט געזאָגט געוואָרן דווקא פאַר דעם וואָס טוט זיך לאָזן פאַרשעהמען... נאָר יעדער איינער וואָס טוט זיך איבערשטרענגען זיך צו פרייען מיט די תורה **מער ווי ס'איז זיין נאַטור און זיין תכונת הנפש**, איז זוכה געהאָלפן צו ווערן בזרע של קיימא.

אַ יונגערמאַן וואָס האָט געוואַרט אַ לאַנגע צייט געהאָלפן צו ווערן, האָט פיר יאָר צוריק זיך געשטאַרקט מיט אַלע כוחות (קעגן זיין נאַטור) זיך צו פרייען מיט די תורה (געווענליך, איז ער פון די וואָס שטייען אין אַ זייט...). צום יאָר, **שמחת תורה תשפ"ג**, האָט ער געפראַוועט דעם ברית פון זיין בכור...

מ'קען ברענגען אַ סמך דערצו, פון דעם וואָס עס ווערט געברענגט אין ספר 'שבחי הבעל שם טוב', בזה הלשון: אַמאָל שמחת תורה האָט די הייליגע חבורה פון די תלמידים פונעם בעל שם טוב הקדוש זי"ע זיך געפרייט און געטאַנצט אין אַ רינג, און די הייליגע שכינה האָט ממש 'געפלאַקערט' אַרום זיי. אינמיטן טאַנצן האָט זיך צעריסן אַ שוך ביי דעם 'זעירא דמן חבריא' (דעם יונגסטן פון די חבורה), וועלכער איז ליידער געווען אַן אָרימאַן ל"ע. עס האָט איהם זייער ווייט געטוהן אַז צוליב דעם קען ער נישט מיטטאַנצן מיט'ן עולם, זיינע הייליגע חברים, און זיך פרייען ביי די הקפות בשמחה של מצוה.

בשעת די הקפות, איז געשטאַנען אין אַ זייט (אין עזרת נשים') די טאָכטער פונעם בעל שם טוב הקדוש זי"ע, הצדקנית מרת אדל ע"ה, און זיך צוגעקוקט צו די הייליגע עבודה פון איר טאַטן'ס הייליגע חבריא ביים זיך פרייען מיט די תורה. האָט די רעביצין אדל געזאָגט צו דעם תלמיד וועמענס שוך האָט זיך צעריסן: 'אויב דו וועסט מיר צוזאָגן אַז איך וועל היי יאָר זוכה זיין צו געבוירן אַ בן זכר, וועל איך דיר באַלד ברענגען נייע גוטע שיך' (זי האָט געהאַט שיך אין איר געשעפט). האָט דער תלמיד איר פאַרזיכערט אַ בן זכר, וכן הוה, עס איז יענעם יאָר געבוירן געוואָרן ביי איר אַ זון, דער הייליגער רבי ר' ברוך'ל פון מעזיבוזש זי"ע.

פון דעם זעהט מען קלאָר, אַז **אפילו דער וואָס טוט בלויז 'אַרויסהעלפן' אַ צווייטן צו קענען טאַנצן און פרייען זיך מיט די תורה, איז זוכה צו קינדער**... לאָמיר זיך אַלזאָ מאַכן אַ חשבון. דאָ רעדט מען דאָך פון די צדיקת אדל, דעם בעל שם טוב'ס טאָכטער, וואָס אויך איר מאַן (הרה"ק רבי יחיאל אשכנזי זי"ע) איז געווען אַ הייליגער צדיק, פונדעסטוועגן, ווען זי האָט זיך גענויטיגט אין אַ ישועה געהאָלפן צו ווערן בזרע של קיימא, האָט איר געהאָלפן **דייקא דער ענין פון טאַנצן שמחת תורה.**

הגה"ק רבי חיים וויטאל זי"ע ברענגט אין 'שער הכוונות' (דרושי חג הסוכות דף קד.), אַז ער האָט געזעהן ביי זיין רבי'ן (דער אר"י הקדוש זי"ע), **אַז ער איז שטאַרק** נזהר געווען אין דעם ענין, אַרומצונעמען די ספר תורה פון פאָרנט אָדער פון אונטן, און טאַנצן און זינגען מיט'ן ספר מיט אַלע זיינע כוחות[מד], אין דער נאַכט פון מוצאי יום טוב, נאָך תפילת ערבית.

מפי השמועה איז מקובל נאָך מער, אַז דער אריז"ל פלעגט אַרומגיין פון איין ביהמ"ד צו די אַנדערע כדי צו טאַנצן מיט די תורה, אין משך פון לאַנגע שעה'ן[מה].

עס שטייט אין דעם נוסח התפילה וואָס דער חיד"א זי"ע האָט מתקן געווען, אַז מיט'ן כח פון די הקפות פאַלן אַראָפּ אַלע 'מחיצות של ברזל' (אייזערנע מויערן) **וואָס טיילן אָפּ צווישן אונז און אונזער טאַטן אין הימל**[מו].

דער מיטעלער בעלזער רב, הרה"ק רבי יהושע'לע זי"ע, האָט נאָכגעזאָגט (געברענגט אין ספר 'מדבר קדש') אין נאָמען פון זיין טאַטן, הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע, אַז ער האָט געזאָגט: 'וואָס די ריקודים זענען קען איך אייך נישט זאָגן, אָבער דאָס קען איך אייך יאָ זאָגן, אַז אַלע

מד. ס'איז באַקאַנט אַז הרה"ק מ'סאטמאר זי"ע פלעגט שמחת תורה טאַנצן מיט גרויס התלהבות לאַנגע שעה'ן, ממש ביז כלות הנפש. אַמאָל האָט מען איהם געפרעגט פון וואו ער נעמט די כוחות הנפש אַזוי שטאַרק צו טאַנצן לכבוד התורה (און דאָס אַלעס, נאָך די הייליגע עבודה וואָס ער האָט געפּראַוועט אין די ימים נוראים, ספּעציעל אַ טאָג פריער, הושענא רבא, ווען ער האָט מאריך געווען לאַנגע שעה'ן בתפילה ובתחנונים). האָט דער רבי געענטפערט בדרך צחות, די גמרא זאָגט (סוכה מח.) 'שמיני רגל בפני עצמו'... דאָס איז אַ רמז אַז **דער אויבערשטער גיט פאַר דעם מענטש נייע פיס אין דעם יום טוב פון שמיני עצרת און שמחת תורה, ער זאָל קענען טאַנצן לכבוד די הייליגע תורה...**

מה. אין ספר 'מעשה רב' (אות רלג) ווערט געברענגט, אַז דער ווילנער גאון זי"ע האָט זיך געפירט אין שמחת תורה, ווען מ'האָט מען אַרומגענומען די בימה מיט'ן ספר תורה זיבן מאָל, איז דער גאון ז"ל געגאַנגען פאָרנט פון די ספר תורה מיט גרויס שמחה, 'וחכמת אדם תאיר פניו כלפיד אש בוערת'. ער האט געפּאַטשט מיט די הענט און געטאַנצט מיט שטאַרקע כוחות פאַר די ספר תורה.

מו. דער פריערדיגער ליובאַוויטשער רבי, הרה"ק רבי יוסף יצחק זי"ע, האָט נאָכגעזאָגט (געברענגט אין ספר המאמרים, שנת תשי"א, ע' 79) אין נאָמען פון זיין טאַטן, הרה"ק רבי שלום בער פון ליובאַוויטש זי"ע, אַז **די 48 שעה פון שמיני עצרת און שמחת תורה, דאַרף מען האלטן זייער טייער. מ'קען יעדע רגע שעפּן אוצרות מיט עמערס און קאָדקעס בגשמיות וברוחניות. און דאָס איז דורך די ריקודים.**

תפילות וואס האבן נישט אן עליה במשך פון גאנצן יאר, גייען ארויף אין דעם טאג, דורך די ריקודים[מז].

עם שטייט אין ספה"ק 'בית אהרן' (לפסח, דף צד.), אז הרה"ק בעל 'בית אהרן' זי"ע האט געזאגט, די שמחה פון די ריקודין אין יום טוב איז א גרעסערע מדריגה, פון די הויכע מדריגות וואס זענען דא ביי תפילה. תפילה רעדט מען מיט'ן מויל, און ווען דער אויבערשטער העלפט איהם, שטייט (תהלים קמה, כא) 'תהלת ה' ידבר פי ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד', אז עס גייט אריין אינעם 'פלייש', אבער ווען מען איז אין א העכערע מדריגה, זאגט דער פסוק (שם לה, י) 'כל עצמותי תאמרנה' וגו'. איך דאנק דעם אויבערשטען מיט אלע מיינע ביינער. דאס זעלבע איז אויך ווען דער מענטש טאנצט, הייבט ער אויף זיין גאנצן גוף מיט די שמחה פונעם יום טוב.

על דרך רמז, זאגט דער 'עטרת ישועה' (ד"ה 'במאמרם') אויף די ווערטער פון די משנה (נגעים פי"ב, מ"א) 'בית עגול אינו מטמא בנגעים'. זאגט דער 'עטרת ישועה', דאס איז א רמז אז דורך די 'עיגולים' און טענץ וואס אידן טאנצן שמחת תורה, זענען זיי מבטל פון זיך אלע נגעים און פגעים רעים און אלע צרות און יסורים[מח].

מז. איין יאר שמחת תורה, האט דער פריערדיגער ליובאוויטשער רבי, הרה"ק רבי יוסף יצחק זי"ע, געזאגט, אז ביי די הקפות קען מען פועל'ן גאר גרויסע זאכן, ווייל מ'האלט די ספר תורה מיט ליבשאפט, און מ'ווייזט אז מיר זענען אין דער בחינה פון 'חבוקה ודבוקה בך' [נישט ווי אין די אנדערע טעג פונעם יום טוב, ווען מ'האלט די ספר תורה ביי די בימה און מ'טוט איר ארומרינגלען].

און דער ליובאוויטשער רבי האט עס ערקלערט מיט א משל: געוועהנליך וועט א געוועלבער ארויסגעבן סחורה אויף בארג, נאר פאר א קונה וואס ער קען איהם און ער ווייסט אז ער באצאלט אייביג זיינע חובות. אבער פאר מענטשן וואס צאלן נישט באצייטענס, וועט ער פארקויפן פון זיינע סחורות נאר פאר מזומן, כדי נישט שאדן צו האבן געלט.

דער נמשל איז, די טענץ מיט די תורה ווערן אנגערופן 'הקפות', פון לשון בארגן, ווייל **יעצט קען יעדער איינער באקומען גוטע השפעות 'בהקפה' - אויף בארג**, און אנפילן זיינע אוצרות מיט אסאך סחורה [מסתמא איז די כוונה דערפון, ווייל נאך די עבודה אין די ימים נוראים איז נישט דא קיין איין איד וואס איז נישט נתעורר געווארן אין די טעג צו תשובה. צוליב דעם זענען זיי באגלייבט אז מ'זאל זיי געבן סחורה אויף 'בארג']. שפעטער דארף אבער דער מענטש יעדן טאג באצאלן זיינע חובות, דורך דאנקען און לויבן און מתפלל זיין צום באשעפער.

מיט בעטן דעם באַשעפער, הושע נא 'ירח האיתנים', זאָל נשפּע ווערן אויף למענך אלוקינו הושע נא, הושע אונז אַסאַך שפע, אורך ימים ושנות נא למענך בוראנו הושע נא, און מיר חיים ושלום, בבריות גופא ונהורא זאָלן זוכה זיין צו אַ גוט קוויטל[מט], מעליא, מיט אַלע ישועות און ברכות, לשנה טובה ומתוקה. פון דעם חודש, אמן.

מח. עס ווערט געברענגט אין ספר 'אמרי פנחס' (שער ד, אות ד), אַז איין יאָר שמחת תורה פאַר די הקפות, האָט הרה"ק רבי פנחס'ל קאָריצער זי"ע געזאָגט צו דעם חסיד הרה"ק רבי רפאל בערשידער זי"ע:

- וויסן זאָלסטו, רפאל, ביז יעצט האָבן מיר געמאַכט הקפות, און מיר האָבן געהאַט אין די הענט גרויסע און שטאַרקע וואָפענס - די ד' מינים, און יעצט גייען מיר מאַכן די הקפות מיט ליידיגע הענט, ווייל מיט'ן האַלטן די ספר תורה בשעת די הקפות, איז מען דאָך נישט מקיים אַ מצות עשה אַזוי ווי ווען מ'שאָקלט מיט'ן לולב. נו, זאָג מיר, רפאל, וואָס פאַר אַ פנים האָט אַ מענטש אַז ער מאַכט הקפות מיט ליידיגע הענט. נאָר די עצה צו דעם איז, אַז **יעצט זאָל דער מענטש אַליין זיין הייליג מיט די קדושה פון די ד' מינים.** זיין האַרץ זאָל זיין אין די בחינה פון אַן אתרוג, זיין שדרה זאָל זיין אין די בחינה פון אַ לולב, זיינע אויגן זאָלן זיין אין די בחינה פון הדסים, און זיינע ליפּן - אין די בחינה פון אַן ערבה. דעמאָלס קען דער מענטש נעמען די ספר תורה, און טאַנצן און זיך פרייען מיט איר...

ווען דער חסיד רבי רפאל זצ"ל האָט געהערט די ווערטער פון זיין הייליגן רבי'ן רבי פנחס'ל קאָריצער זי"ע, זענען גערינען טייכן טרערן פון זיינע אויגן, וויסנדיג אַז ער האָט נאָך נישט משיג געווען אט די קדושה. האָט הרה"ק רבי פנחס'ל קאָריצער איהם געזאָגט בזה הלשון 'בדרך שחוק מעט': 'ווייז נישט, רפאל, וויין נישט. דיך וועל איך מיטנעמען אויף מיינע פּלייצעס'...

מט. דער הייליגער ראָפּשיצער רב זי"ע פלעגט אָנווינטשן, **דער אויבערשטער זאָל אָפּ'פסק'ענען פאַר אונז און פאַר אַלע אידן לעכטיגע קוויטלעך, מיט גרויסע אותיות, אַז אויך די נשים און עם הארצים זאָלן עס קענען לייענען...** דאָס הייסט, עס זאָל זיין דערין אָפענע חסדים.

דאָס איז מרומז אין די ווערטער וואָס מיר זענען מתפלל פרייטאָג צו נאַכטס, 'מודה אני לפניך... **על כל החסד** אשר עשית עמדי, ואשר אתה עתיד לעשות עמי'. איי, ווערט דער מענטש פרעגן, אַוודאי איז אַלעס וואָס דער אויבערשטער טוט מיט מיר, נאָר חסד און רחמים. אויף דעם פירט מען אויס: **'ועם כל בני ביתי'** - די חסדים זאָלן זיין אַזוי אָפן, אַז אויך די בני בית זאָלן זעהן די רחמים און חסדים פון דעם באַשעפער, אמן.

כי בסכות הושבתי את בני ישראל

הגה"צ רבי נטע פריינד זצ"ל, מזקני ירושלים של מעלה, האָט דערציילט אַ מעשה וואָס ער האָט געהערט פון צעהלימער רב, הגה"צ רבי לוי יצחק גרינוואַלד זצ"ל, אַז ער האָט אַמאָל באַזוכט זיינעם אַ באַקאַנטן אין אַ 'מושב זקנים'. זייענדיג דאָרט אינעם 'מושב זקנים', איז צוגעקומען צו איהם אַן אַלטער איד, און געזאָגט אַז ער וויל מיט איהם רעדן אַ פּריוואַטן ענין. זענען ביידע אַריין אין אַן אַנדערן צימער, און דאָרט האָט דער אַלטיטשקער איהם דערציילט, אַז ער איז שוין יעצט 116 יאָר אַלט... ער בעט דעריבער פונעם צעהלימער רב, ער זאָל מתפלל זיין פאַר איהם אַז ער זאָל אַוועקגיין פון דער וועלט...

האָט דער צעהלימער רב געזאָגט צו דעם איד: איך זעה דאָך אַז איר זענט, ברוך השם, געזונט און אויך ביים קלאָרן זינען. אויב אַזוי, פאַרוואָס ווילט איר אַוועקגיין פון דער וועלט? האָט דער איד געענטפערט, אַז דאָ, אין זעלבן 'מושב זקנים', געפינט זיך אויך זיין זון, אַ ניינציג-יעריגער איד, וועלכער ליידט שרעקליכע יסורים ל"ע, און ער קען פשוט נישט צוקוקן דעם צער פון זיין זון. ווענן דעם וויל ער שטאַרבן...

דער צעהלימער רב איז אַריינגעגאַנגען מיט דעם זקן אין צימער פון זיין זון, און דאָרט האָט ער טאַקע געזעהן ווי ער ליידט יסורים ל"ע, און דער זון האָט איהם געזאָגט אַז ער ווייסט אַז ער האָט נאָך צו לעבן פיר יאָר... האָט דער צעהלימער רב איהם געפרעגט, ווער האָט דיר אויסגעזאָגט דעם סוד, וויפיל יאָר דו וועסט לעבן אויף דער וועלט?... דער זון איז אָבער נישט געווען בכח צו ענטפערן פאַר'ן צעהלימער רב. האָט דער צעהלימער רב זיך געוואָנדן צום אַלטן טאַטן, און געבעטן ער זאָל איהם אויסזאָגן וואָס דאָ קומט פאָר...

האָט דער אַלטיטשקער געענטפערט, אַז אין זיין יוגנט האָט ער געוואוינט אין דער שטאָט קאָלאָמיי. ער איז נישט געווען פון די מצויינים אין ישיבה, ווייל ער האָט ליידער געהאט אַ פאַרשטאָפּטן קאָפּ צום לערנען. אַזוי אַז אין בלויזן עלטער פון צוואָנציג יאָר, האָט ער שוין אָנגעהויבן אַרבעטן אינעם שטאָטישן פאָסט-אפיס. צווערשט האָט ער געאַרבעט אַלס פאָסט-טרעגער, אַרומפירנדיג די בריוו וואָס זענען אָנגעקומען פון אויסערן שטאָט, און

זעהענדיג אַז ער איז פיזיש שטאַרק, האָט מען אויף איהם אַרויפגעלייגט די אויפגאַבע אויך צו דעליווערן שווערע פעקלעך פון איין אָרט צום אַנדערן.

איין יאָר ערב סוכות, איז ער געגאַנגען - אַזוי ווי יעדן טאָג - אין פּאָסט אָפיס, און ער האָט דאָרט באַמערקט אַ שווערן פעקל מיט ספרים, וואָס איז געשיקט געוואָרן פאַר דעם גאון רבי הלל קאָלאָמייער זצ"ל. ער האָט פאַרשטאַנען אַז דער רב וועט אַוודאי וועלן לערנען אין די ספרים אין יום טוב סוכות. האָט ער גענומען דאָס פעקל און עס צוגעפירט צום רב'ס הויז.

ווען ער איז אָנגעקומען אין הויז פונעם רב, האָט ער געזעהן אַז דער רב איז צוגעלייגט, און ער האָט זיך זייער געוואונדערט דערויף, און געפרעגט דעם רב פאַרוואָס ער איז צוגעלייגט, ספּעציעל ערב יום טוב, 'זמן שמחתינו', און דערצו זעה איך נאָך אַז די סוכה איז שוין גרייט און באַצירט מיט שיינע 'נוי סוכה'. אויך האָט דער רב זיך שוין פאַרשאַפט שיינע ד' מינים, אַלעס איז שוין געלעגן גרייט אויפ'ן טיש.

האָט רבי הלל קאָלאָמייער איהם געענטפערט, אַז לעצטענס האָבן יונגע שקצים אָנגעהויבן ווילדעווען און שיכור'ן אין די נאכט שעה'ן. ער האָט דעריבער מורא צו שלאָפן אין סוכה, טאָמער זיי וועלן איינוואַרפן די סוכה און וועלן איהם אויך נישט 'אָפּשוינען'... ספּעציעל אַז זיין הויז געפינט זיך פונקט אינמיטן שטאָט, און יעדער וואָס גייט אַדורך זיין הויז, קען זעהן די סוכה.

האָט דער בחור געזאָגט צו רבי הלל קאָלאָמייער: דער רב דאַרף זיך נישט זאָרגן. איר זעהט דאָך אַז איך בין, ברוך השם, אַ בעל כח... איך וועל היטן דעם רבי'ן פון אַלע 'מזיקים'... הערנדיג די ווערטער פונעם בחור, האָט דאָס הייליגע געשטאַלט פון רבי הלל קאָלאָמייער אויפגעשיינט פון פרייד.

די ערשטע נאַכט יום טוב, האָט דער בחור מיטגעגעסן די סעודה פון יום טוב ביים רב אין סוכה, און ווען מ'האָט זיך געלייגט שלאָפן נאָך די סעודה, האָט דער בחור געלייגט זיין בעט נעבן די טיר פון סוכה, און זייענדיג באַוואָפנט מיט אַ שטעקן אין האַנט, האָט ער זיך געלייגט 'מוכן ומזומן'...

אינמיטן נאַכט, זענען טאַקע אָנגעקומען עטליכע שקצים, און דער בחור האָט זיך אויפגעכאַפּט פון שלאָף. ער איז אַרויס אינדרויסן, און ביז עטליכע סעקונדעס האָט ער זיי פאַריאָגט פון דאָרט... די זעלבע סצענע האָט זיך

אָפּגעשפּילט אויך די צווייטע נאַכט סוכות, און דערנאָך אין די אַנדערע נעכט פונעם יום טוב, ביז די שקצים האָבן פאַרשטאַנען מיט וועמען זיי האָבן דאָ אַן 'עסק'... און אַז ס'איז כדאי פאַר זיי צו זוכן אַנדערע 'געשעפטן'...

אַזוי האָט דער בחור באַגלייט דעם רב, רבי הלל קאָלאָמייער, אין משך פון גאַנצן יום טוב סוכות, און איהם געהיטן אַז קיינער זאָל נישט וואַגן צו טשעפּען מיט'ן רב. נאָך סוכות, האָט רבי הלל איהם אָנגעוואונטשן ער זאָל לעבן 120 יאָר בבריאות השלימות, און קיין איינער פון זיינע קינדער זאָל נישט שטאַרבן ביי זיין לעבן.

דער איד האָט אויסגעפּירט זיין מעשה צום צעהלימער רב: איר זעהט דאָך אַז די ברכה איז פולשטענדיג מקוים געוואָרן, און דער ניינציג-יעריגער בעל יסורים איז מיין זון... ווי עס ווייזט אויס, ווייסט ער אויך פון דעם אַז עס איז איהם נאָך געבליבן פיר יאָר צו לעבן... האָט דער צעהלימער רב געזאָגט צו דעם איד: אנשטאט צו בעטן אַז אייער זון זאָל שטאַרבן, איז דאָך שוין בעסער און מער כדאי צו בעטן אַז ער זאָל געזונט ווערן...

ביים סוף פון דעם באַזוך, האָט דער צעהלימער רב געבעטן דעם פאַרוואַלטער פונעם 'מושב זקנים', ער זאָל אַזוי גוט זיין און איהם לאָזן וויסן וועגן יעדע ענדערונג אינעם געזונט צושטאַנד פון דעם אַלטן איד. ער האָט נאָך באַזוכט ביי דעם זקן עטליכע מאָל, און טאקע פיר יאָר שפּעטער האָט מען געלאָזט וויסן פאַר'ן צעהלימער רב, אַז דער איד איז געשטאָרבן ביי די 120 יאָר... אַ שעה שפּעטער, האָט דער צעהלימער רב געהערט אַז אויך דער זון איז אַוועק פון דער וועלט.

דער כח פון די מצוה פון סוכה איז גאר גרויס, און ס'איז משפיע אריכות ימים ושנים, לאנגע געזונטע יארן פאַר אלע וואס זענען מקיים די מצוה מיט ליבשאפט. אויך לערנען מיר דאָ וועגן דעם חיוב פון 'הכרת הטוב', פאַר דעם וואָס העלפט אונז מקיים זיין די מצוה...